

Planinski vestnik 6

glasilo Planinske zveze Slovenije

junij 1982

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

junij 1982

6

letnik LXXXII izhaja od leta 1895

vsebina

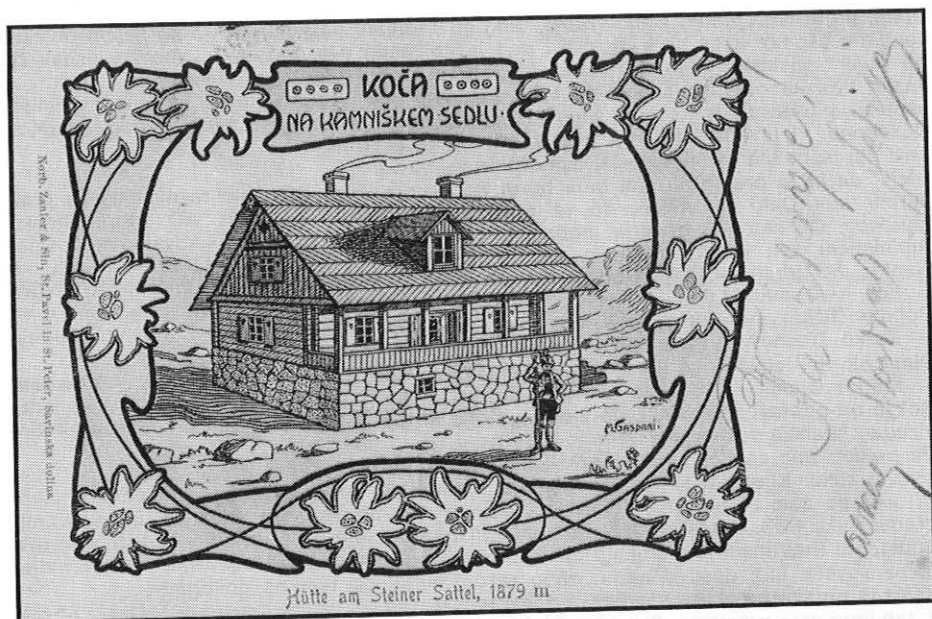
Žarko Trušnovc	I. primorska alpinistična odprava Aconcagua 1982	293
Peter Podgornik	Aconcagua — Jugoslovanska smer	296
Tamara Likar	»Poljska smer« v SV steni Aconcague	299
dr. Lev Svetek	Potovanje od Mrkoplja do Zakriža nad Cerknim v vojnem letu 1944	306
Sonja Lojen	Turisti na transverzali	310
Stanko Sreš	Jeseni na Uršlji gori	314
Marjana Kemperle	Slika z gora	315
Katka Smolej	Planinski počitniški teden v italijanskih Dolomitih	317
Zvone Korenčan	Še o varovanju s Polbičevim vozlom	323
	Društvene novice	326
	Varstvo narave	337
	Iz planinske literature	337
	Alpinistične novice	339
	Razgled po svetu	346
	Na kratko...	347

Naslovna stran:

Snežnik 1796 m — Avtor Hinko Poročnik

uredniški odbor

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana — Glavni in odgovorni urednik: Marijan Krišelj, p. p. 44 61109 Ljubljana. Uredniški odbor: ing. Tomaž Banovec, ing. Janez Bizjak, Aleš Doberlet (fotografija), Stanko Hribar, dipl. oec. Božidar Lavrič, prof. Evgen Lovšin, prof. Tine Orel (tehnični urednik), Iztok Osojnik, dr. Miha Potočnik, Nada Praprotnik (varstvo narave in okolja), Janez Pretnar, prof. Janko Ravnik, Franci Savenc, ing. Albert Sušnik (fotografija), Franc Vogelc, dr. Tone Wraber — Naslov: Planinska zveza Slovenije, 61001 Ljubljana, Dvořakova 9, p. p. 214. — Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046, telefon 312 553. — Planinski vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina 450 din, plačljiva tudi v dveh obrokih, za tujino 30 Š. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi glasila; navedite vedno tudi stari naslov s tiskanimi črkami. Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pismene odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. — Rokopisov in slik ne vračamo. — Tiska in klišee izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

Spet je tu zanimiv primerek ohranjene »stare razglednice«. Poslal nam jo je Vojko Čeligoj iz Ilirske Bistrice. Avtor razglednice je Maksim Gaspari, na hrbtni strani pa je moč razbrati z žiga datum — 5. 10. 1908.

Iz arhiva PD Ilirska Bistrica

I. PRIMORSKA ALPINISTIČNA ODPRAVA ACONCAGUA 1982

ŽARKO TRUŠNOVEC

Aconcagua leži v Cordillieri Central, v obmejnem pasu med Argentino in Čilom, gora pa pripada Argentincem.

Njena višina je sporna, prav tako naziv »najvišji vrh obeh Amerik«. Za višino navajajo številke med 5960 m in 7050 m. Podobne težave so tudi glede imena. V jeziku oyumaru naj bi pomenilo Acon Cagua — snežna gora, v jeziku arancana Acon-ca-hua — prihaja z druge strani. Nekateri to ime povezujejo z zgodovino — Aconcagua — Huayna Copac — oče Atahuolpe, zadnji vladar Inkov.

Gora izstopa s kilometrskim grebenom nad glavnim severnim in južnim vrhom. Videti jo je mogoče že z obal Tihega oceana, predvsem zaradi velikih snežnih površin. Snežna meja je nad 4600 metri oziroma 4800 m. Do Aconcague drži sedem ledenikov, ki se spuščajo globoko v doline, tudi do 3700 metrov. Ker je gora zelo izpostavljena, je deležna hudih in hitrih vremenskih sprememb. Znan je posebno tako imenovani »beli veter«, ob katerem se temperature na hribu približajo polarnim.

Za prvim vzponom na ta vrh (1897 M. Zurbriggen) po severni strani (Ruta Nord), se je do leta 1934 zvrstilo še šest obiskov, preden so preplezali novo — Poljsko smer po vzhodnem pobočju. Južna stena s 3000 metri višine pa je čakala vse do leta 1954. Tedaj je v Argentino pripotovala osemčlanska francoska odprava. Ob močni podpori tedanjega predsednika Perona (pa tudi drugih) jim je šlo vse tako, kot so si želeli. Po daljšem opazovanju so se odločili za centralni steber, tehnično zelo zahteven, toda najbolj varen.

Dolgo jih je nato motilo slabo vreme, toda ob zadnjem naskoku jim je po šestih bivakih vendarle uspelo. Leta 1966 sta prišli pod južno steno dve odpravi in obe sta uspeli že pri prvem poskusu. Tako je nastala Mednarodna in Argentinska smer.

Južno tirolska odprava si je leta 1974 zamislila »diretissimo« in je v veliki meri tudi uspela »popraviti« francosko smer. Izreden »podvig« pa predstavlja vzpon Japonca Hosegone, ki je lani februarja preplazil osrednji ozebnik.

Levi del južne stene pa je doslej sameval in — izzival . . .

Ideja, da bi jo preplezali, sta dala brata Podgornik. O tej gori sta razmišljala že pred štirimi leti. Delo je steklo, ko je organizacijo prevzel načelnik AO Idrija Stanko Murovec. Ob zbiranju denarja, podatkov in dokumentov se je izoblikovala tale ekipa: Alp:nistični del: Milan Črnilogar, AO Idrija — Slavko Svetličič, AO Idrija — Zlatko Gantar, AO Idrija — Peter Podgornik, AO Nova Gorica — Pavel Podgornik, AO Nova Gorica — Tamara Likar, AO Nova Gorica — dr. Jože Andlovic, AO Nova Gorica — Bogdan Biščak, AO Postojna — Igor Škamperle, AO Postojna — Ivan Rejc, SAO Tolmin — Žarko Trušnovec, SAO Tolmin (vodja odprave).

Planinski del (stroške so nosili sami): Felc Daniel, AO Idrija — Miro Skapin, AS Sežana — Marjan Olenik, AS Sežana — Borut Slapernik, AO Tržič — Janez Aljančič, Ljubljana. Kot je pri odpravi že navada, do zadnjega dne nismo vedeli, ali bomo pravočasno dobili vizume, letalske vozovnice, opremo itd.

Za prevoz smo se dogovorili z brazilsko letalsko družbo Varig. Pri tej izbiri smo imeli srečno roko. Kljub veliki razliki v tečaju dinarja, je Varig ostal pri dogovorjeni ceni. Pri JAT pa nam za ta denar letalskih vozovnic niso hoteli izdati. Šele po posredovanju predsednika PZS, predstavnikov Kompassa in drugih, smo to le uredili — na Silvestrovo popoldne! Prav malo je manjkalo, da ni šlo po vodi dveletno prizadevanje celotne ekipe in pa seveda tudi dosti denarja, da o razpoloženju ob tem ne govorimo . . .

Kako je oprava potekala:

2. januarja smo poleteli iz Zagreba do Zürich in Ria de Janeiro v Buenos Aires.

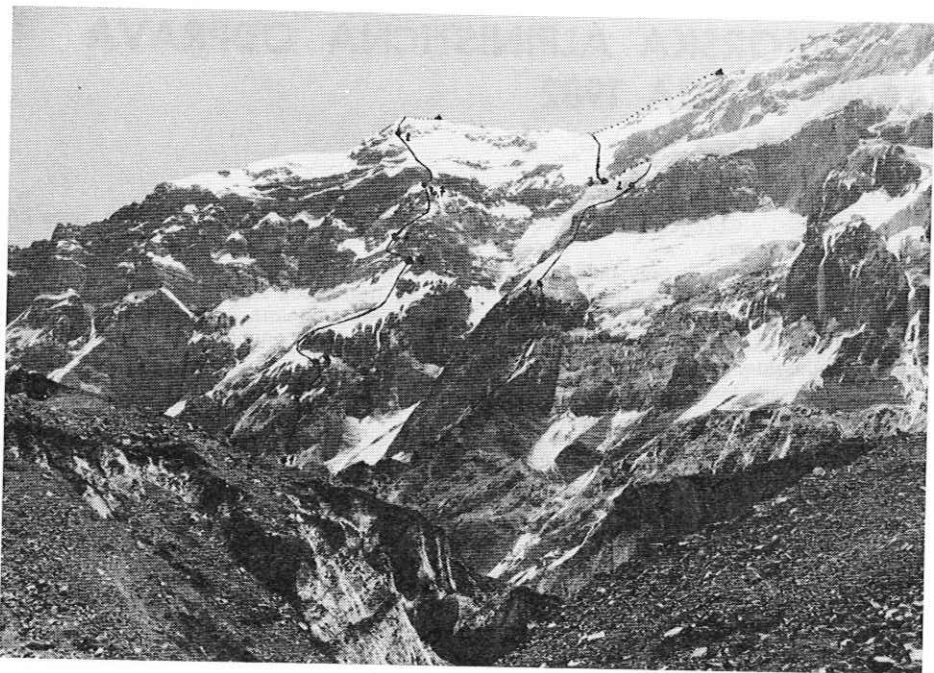
Tretji dan v novem letu smo preživeli v slovenskem domu Triglav — pri izseljencih. Le-ti so nas pristrčno sprejeli in nam pomagali pri transportu.

Četrtega januarja pa smo že poleteli v Mendoso.

Naslednji dan nam je minil v Mendosi, ko smo kupovali manjkajočo opremo in urejali formalnosti. Argentinec Inis Alberto Parra je pripravil že vso hrano, šotore, avtobus . . . Poskrbel pa je tudi za reklamo; v časopisu smo namreč lahko prebrali, da smo »najmočnejša odprava sezone«.

Aconcagua — južna stena. Jugoslovanska in francoska smer. (Jugoslovanska — levo — 8 bivakov) — (Francoska smer desno — 3 bivaki)

Foto Žarko Trušnovec

Vencen el Aconcagua por la ruta más difícil

MENDOZA (De nuestra agencia). — Una expedición yugoslava compuesta por tres grupos de escaladores realizó la hazaña de vencer al volcán de América por tres rutas diferentes y en forma simultánea. Uno de los grupos ascendió por primera vez en la historia de hacer cima en el Aconcagua realizando la difícil travesía de la pared sur, mediante la directísima denominada sur-sur.

Los encargados de realizar esta proeza integraron un grupo compuesto por cuatro escaladores al mando de Peter Podgornik, su hermano Pavel (ambos vencedores hace poco de la temida cara sur del Lhotse, de 8511 metros, en los Himalaya del Nepal), Vlado Gantar e Ivan Rejc.

El segundo grupo ascendió también por la pared sur y, por la no menos difícil ruta de "los franceses", señalándose como la brecha clásica de la pared, a través de la cual se evitan en gran medida los aludes.

Este contingente fue dirigido por Igor Škamperle e integrado por Bodjan Bišćak, Slavko Svetičič y Milan Črnilogar, quienes hicieron cumbre por el lado norte, luego de cuatro días de escalamiento.

Finalmente, el tercero y último grupo que coronó con éxito su misión después de una semana de trabajo sobre hielo estuvo compuesto por Tamara Likar (única mujer de la misión), Borut Slapernik, Marian Olenik, Danijel Felc y Miroslav Skapin.

La ascensión de este contingente comenzó en plaza Francia, a 4.200 metros de altura, zona situada debajo de la pared sur, realizando la travesía aparentemente inédita hacia la zona de descargue del Glaciar de los Polacos, para completar la ascensión por la cumbre norte y por la peligrosa ruta de la cara oriental del coloso.

Este notable trabajo de la delegación yugoslava, que coronó con éxito sus propósitos, será admirado en el mundo como una hazaña pocas veces vista en el montañismo, máxime teniendo en cuenta que hace 8 años no pudo llevar a cabo su misión el italiano Reinhold Messner, catalogado como el más grande escalador contemporáneo, cuando intentó ascender por la "directísima sur-sur".

Eno izmed poročil o uspehu Jugoslovanske odprave na Aconcagua v argentinskem dnevnem časopisju

Šestega januarja smo se z avtobusom odpeljali do čilske meje, do Cruz de Caña (180 km). Zvečer pa smo pripravljali tovore za prenos z mulami. Sedmega januarja smo se s kamionetom odpeljali v Puente de Incos in do jezera Horcones. Naprej smo šli peš prek Confluencia na Plazo Francio (4200 m), Janez pa je odšel sam naprej na Plazo de Mullas, pod severno steno gore.

Naslednjega dne smo urejali bazo, potem pa smo do 18. januarja iskali prehode na Plazo Argentino, pod Poljsko smerjo, opravljali aklimatizacijske vzpone na Mirador in na Ibañez.

19. 1. do 28. 1. si sledijo vzponi po Poljski, Francoski in Jugoslovanski smeri.

29. 1. smo bili pripravljani za sestop v dolino, naslednji dan smo se odpeljali z avtobusom v Mendoza in poleteli v Buenos Aires, kjer so nas spet prejeli naši slovenski izseljenci v domu Triglav.

1. februarja smo poleteli v Rio de Janeiro, dva dni smo bili prosti, nato pa smo se odpeljali domov.

Vzponi in pristopi:

— Jugoslovanska smer v južni steni južnega vrha (6930 m), 20.—28. 1. 1982. Plezali Peter in Pavel Podgornik, Zlatko Gantar in Ivan Rejc. Ocena: 85—90°, VI A 3/45 — 75°, 2800 m.

— Francoska smer, južna stena, S vrh (6960 m), 19.—22. 1. 1982. Plezali: Bogdan Bišćak, Igor Škamperle, Slavko Svetičič, Milan Črnilogar. (V spodnjem delu 400 m nove variante (iz Jap. kuloarja), zgoraj Messnerjeva varianta).

— Poljska smer, vzhodna stena, 16.—23. 1. 1982. Plezali: Tamara Likar, Dani Felc, Miro Skapin, Marjan Olenik, Borut Slapernik.

— Severna smer (Ruta Norte), 21.—15. 1. 1982, Janez Aljančič.

Za aklimatizacijo smo odpravili več vzponov:

— 11.—13. 1. 1982 Mirador (ca. 5700 m), 9 članov odprave.

— 15.—16. 1. 1982 Ibañez (ca. 5400 m), 9 članov odprave.

— Poiskali smo prehod na Plazo Argentino — čez sedlo med Aconcagua in Ibañezom (ca. 5000 m).

Pismo Rudyja Parre, znanega argentinskega alpinista, andinista in smučarja:

Mendoza, 19. februarja 1982

Vzajemno slovensko-jugoslovansko društvo »Triglav«, gospodu predsedniku Rudolfu Stekarju, Buenos Aires.

Potrpujem prejem Vašega cenjenega pisma, ki ste mi ga pisali 11. februarja in se Vam za izrečene misli iskreno zahvaljujem. Kot športnik in vodja planinstva ter smučanja v Argentini naj k vsemu temu dodam naslednje:

Organizacija: Izvrstno organizirana skupina, saj so imeli dobrega vodjo, kajti znano je, da utegnejo postati stvari zelo kočljive, če številna skupina nima enotnega cilja, pa tudi zavoljo tehničnih razlogov.

Dopolnilo: Na tihem želimo posnemati tudi mi Argentinci ta primer, saj smo imeli prilžnost spremljati odpravo, ki je delovala v popolnem soglasju med mladimi in starejšimi udeleženci. Na eni strani se je izkazovala izkušnja, ki naj bi pomagala doseči cilj, na drugi pa je bila skupina mladih, ki se je povsem prilagodila osnovnemu poslanstvu odprave.

Tehnika: Tehnika igra pomembno vlogo pri takem podjetju, čeprav dostikrat pomaga tudi sreča. Poleg tega je pomemben tudi klimatski faktor. To, kar je dosegla ta odprava, ne bi mogli opraviti brez velikega tehničnega znanja. Ne da bi podcenjeval prejšnje

naveze, ne morem mimo bratov Podgornikov, ki sta vodila vzpon z velikimi osebnimi in tehničnimi izkušnjami. Osebno menim, da je jugoslovanski vzpon na Aconcagua po letu 1897 eden izmed najpomembnejših, seveda pa s tem ne podcenjujem opravljenega dela Poljakov leta 1934, Francozov 1954 in Argentinecev leta 1978. Nikdar še nisem imel priložnosti videti tako popolne odprave, kot je bila ta.

Koordinacija: Moram omeniti tudi koordinacijo v vodstvu štirih navez. Brez take koordinacije bi ne dosegli takega uspeha, kot so ga, saj je v skupinah prevladovalo »alpinistično«
vzdušje.

Naj omenim tudi, da se v načrtu, po katerem je odprava delala, ni pojavila nobena težava, niti ne med prevozom iz Mendoze ne pri nabavi dovoljenj niti ne pri transportu opreme in hrane z mulami do baze na Plaza Francia in nazaj.

Res sem hvaležen, da sem sodeloval pri tem podjetju in želim, da bi mi poslali izvod Planinskega Vestnika, v katerem bo objavljeno poročilo o tej odpravi.

ACONCAGUA — JUGOSLOVANSKA SMER

PETER PODGORNIK

16. 1. 1982

S Pavlom sva že zgodaj odrinila iz baze pod steno; ko se je zdanilo, sva bila že skoraj pod stebrom. V načrtu imava, da napneva vrvi v vstopnem slapu v osrednjem ozebniku. Ko prideva do slapa, je že tekla voda po njem; za izvedbo načrta torej prenevarno. Iščeva prehod v desnem delu, kjer bi bilo možno plezati tudi po skali, nazadnje pa se odločiva za slap levo od ozebnika. Ura je bila že blizu devet, slap pa je bil poln vode, zato sva pustila večino opreme na velikem mostu pod serakom in se vrnila v bazo. Vreme je lepo, toplo, v spodnjem delu pa s stene teče voda.

17. 1. 1982

Zjutraj odidejo v steno Škamprle, Biščak, Černilogar in Svetličič. S seboj so vzeli hrano in jo bodo nosili, do koder jo bodo pač mogli. Vstopijo v novo varianto levo od Messnerjeve po lednih višinah desno od ozebnika. Popoldne se vrnejo v bazo, potem pa skupaj opazujemo Baska (Španca), ki sta bivakirala nad skalno stopnjo v Messnerjevi varianti. Danes sta že šesti dan v steni.

18. 1. 1982

Ponoči je bilo toplo, v steni pa je neprestano grmelo. Trgali so se seraki in polnili dolino z drobci ledu in skal. Zjutraj se nismo mogli odločiti, ali naj gremo ali ne, ker je bilo pretoplo in se je lomil led. Odločili smo se, da bomo še en dan počakali.

19. 1. 1982

Ob treh zjutraj že gremo pod steno in med razpokami iščemo prehode. Ob svitu smo že na stožčastem plazišču pod centralnim ozebnikom. Prijatelji v »francoski«
hitro napredujejo po novi varianti v vstopni strmini. Midva s Pavlom pa zaman iščeva najino opremo pod serakom. Pomagata nama še Žarko in Rejc. Snežni most prekopljemo, Pavel pa se spusti v razpoko dvajset metrov, toda opreme ni. Pobral jo je bil zelo močan plaz. Bivak vreči z opremo je odpihnil v široko razpoko brez dna. Kmalu smo spoznali, da je iskanje zaman. Ob devetih smo iskanje opustili, medtem pa je Pavel zlomil še cepin Grill. Gantar in Rejc se bosta preskusila v vstopnem delu, s Pavlom pa sva se vrnila v bazo, kjer so že vedeli kaj se je z opremo zgodilo. Pred šotori je čakala že vsa rezervna oprema, pač tista, kar je je še ostalo. Janez Aljančič — na vrh se je bil že povzpел po normalni poti — nam je odstopil precej opreme, nekaj pa tudi dr. Jože Andlovec, drugo Žare, pa je še vedno ni dovolj.

Pavel je že kmalu po prihodu odkril dve vreči z opremo in hrano. Pobrali smo vse, kar je bilo še uporabno. Prijatelji so iz »francoske«
sporočili, da so nekaj opreme od prejšnjih odprav našli kakih 300 m visoko v steni. Gantar in Rejc se vračata v bazo, midva s Pavlom pa sva se popoldne odpravila spet pod steno; vstopila sva v »varianto«. Povedo je dosti mokrega snega in vode, lahko bi celo plavala. V dobri uri sva pri opremi. Našla sva tri vrvi, cepin, kladivo, bajlo za ekstremno plezanje v ledu, pa skalne in ledne kline. Vesela sva nove opreme. Vrneva se pod steno in si urediva nahrbtnik

za naslednji dan. Bivak pod steno sva zaradi nevarnosti morala opustiti, pozno ponoči sva se vrnila v bazo.

20. 1. 1982

Spet smo zgodaj na nogah, tokrat že ob treh, ob petih pa smo že pod steno. S Pavletom gremo takoj pod levi slap. Gantar in Rejc pa bosta pobrala opremo in vrv, ki sta jo napeljala na desni strani ozebника.

Ob štirih sva že v novi smeri, z zoprnim težkim nahrbtnikom seveda. Prvi raztežaj predstavlja zelo krušljiva skala pete stopnje. Pod slapom pa je slabo varovališče. Pavel začne plezati po slapu. Po dveh urah napornega dela ugotovi, da je dolg 50 m, naklonina pa 85—90°. Fiksira vrvi, drugi pa se potem vzpenjajo za nama. Gantar je pustil za seboj zahteven raztežaj v krušljivi skali, potem pa smo izbrali še tri lažje in smo tako prišli v položnejši svet. Pot naprej nam je kazal ozek žleb, pod katerim teče voda. Čez zadnji skok se pretaka voda tako, da ne moremo vstopiti, povsod okrog pa je izredno krušljiva skala. Poldan je, ko se odločimo, da počakamo noč. Nahrbtniki so bili še zmerom pretežki. Kar smo mogli, smo pojedli, vse konzerve pa smo zavrgli.

Prijatelji v »francoski« dobro napredujejo. Včeraj so zlezli najtežji del v skali, danes pa so že pod serakom. S kolegi v »poljski« pa nimamo zveze.

Tik pred nočjo smo vstopili v ozek žleb, po katerem smo potem plezali vse do polnoči, ko smo prišli v snežišče s penitentesi.* Strmina žleba se giblje med 50—60°, na nekaterih mestih pa 65°. Na penitentesih si uredimo prostor in počakamo na jutro.

21. 1. 1982

Že zgodaj prečimo snežišče s penitentesi, spustili smo se čez krušljiv skalni raz na drugo večje snežišče, prav tako iz penitentesov. Ob njem mimo dveh raztežajev in že smo pod drugim strmim slapom. Pavel začne plezati, toda kmalu se vrne; spusti se desno pod skale. Po slapu se začne pretakati voda, pa tudi kamenje je vmes; morali smo zbežati. Poskusili smo desno po kaminu, pa se je tudi ta kmalu spremenil v potok. Zpadno kamenje nas je prisililo, da smo odnehali. Gantar je dobil velik kamen v glavo. Počila mu je čelada, na glavi pa mu je zrasla velika buška. Sklenili smo, da počakamo do sedmih zvečer. Bilo je toplo, vsepovsod pa je bila voda in je padalo kamenje. V »francoski« se zruši velik serak in drvi v ozebnik, udari čez in nas zasuje s hladnimi drobcin. Po nekaj minutah, ko se je vse to pleglo, imamo puhasto opremo, kar že tudi od zunaj mokro. Dobro, da smo pripeti na kline. Zvečer je že vse suho in ob sedmih odrinemo naprej. Pavel pleza slap, po katerem še vedno teče voda. Slap je ogabno črn. Zgoraj ga sestavljajo sveče, dolg pa je 40 m in je skoro navpičen.

Preden pridemo do slapa, se povsem stemni. Pred nami je še en slap. Pavel pritrdi vrv. Ta slap je podoben spodnjemu. Tudi tu teče voda po vrveh, tako da zmrzujejo in je vzpenjanje po njih zahtevno. Sledil je žleb, za njim je spet slap. Preplezal ga je Pavel. Na vrhu ni ledu, svetilke slabo svetijo, ura pa je pet zjutraj. Zedinili smo se, da bomo do šestih bivakirali.

22. 1. 1982

Gantar spleza čez poledenelo skalo in pritrdi vrv. Ko spleza zadnji v navezi, je že toliko toplo, da teče spet voda. Veseli smo, da smo uspeli. Sprejelo nas je veliko snežišče penitentesov. Ker podnevi ni bilo mogoče napredovati, smo si pod skalno steno poiskali zavetišče in potem ves dan opazovali, kako mimo nas letijo velike skale in kako se pretaka voda.

Proti večeru smo se odpravili ob penitentesih do lažjega slapa z naklonino med 60—75°; led v njem je bil črn in umazan. Porabili smo še dva raztežaja, ko smo prišli na snežišče pod skalno pregrado na višini nekako 5000 m. Tu smo se oddahnili, saj smo se rešili »mišnice«. Našli smo dober prostor za bivak in prvič v treh dneh spet mirno sedimo, postavili smo si celo šotorček. Prijatelji v »francoski« so že na vrhu, štiri dni, torej kar v rekordnem času.

23. 1. 1982

Noč smo dobro prespali. Še v temi smo se prebudili, saj želimo čim prej prečiti pod seraki. Hitimo po penitentesih, kmalu pa nas ustavi trd led in naklona do 65°. Teren smo prečili pod seraki in sicer na mestu, kjer je bilo najbolj položno, do 45° in v dolžini 150 m. Na desno od serakov smo se povzpeli navzgor; naklonina se je povečala na 55° oziroma 65°. Popoldne se je vreme poslabšalo, pričelo je snežiti, zatem pa se takoj začno pršni plazovi; ti nas zasipavajo vse do noči. Ko se ustavimo pod skalno stopnjo na višini približno 6000 m, si v metežu uredimo v led stopnico za bivak. Ponoči piha veter, nosi sneg in nas zasipa; spali nismo.

* Penitentes = snežni stolpci — »spokovniki«.

24. 1. 1982

Puhasta obleka je mokra, sušili smo jo kar precej časa, potem pa smo poskusili desno, nato levo v ozkem poledenem kaminu; prišli smo na polico V+, po kateri potem prečimo 150 m do snežišča. Plezanje je zelo izpostavljeno. Krušljiva skala za V. stopnjo, sneg pa mehak in varovanja skoraj ni. S snežišča moramo še raztežaj po strmem kaminu, da smo prišli na drugo večjo strmino do 55°. Bivakiramo na majhni stopnički v ledu pod ozkim slapom, ki prihaja v poledenelo skalo. Med zabijanjem lednih klinov se mi je zlomil cepin — kladivo; počil je ročaj. Rejca in Gantarja bolijo zobje; to se ponavlja vsak dan.

25. 1. 1982

Raztežaj nad bivakom; na slabem varovališču varujem Pavla, ko pleza slap, strmo in poledenelo do 80°. Po dobri uri grem za njim in v trdem, črnem ledu zlomim še sprednji zob na derezi. Sledijo štiri raztežaji plezanja v snežni strmini do 50°. Ustavim se pred rdečo skalno zaporo, zmorem jo po ozkem žlebu 60°. Tudi tokrat se vreme poslabša; prične snežiti. Pred seboj imamo zadnji skalni problem, previsni pas, krušljivo skalo, višina 20 m — nad njim pa je še strm led 10 m. Plezamo v snežnem metežu. Prostor za bivak smo si uredili kar med zasipavanjem plazov. Zmanjkuje nam plina za kuhanje, tudi hrane imamo malo.

26. 1. 1982

Pavel in Gantar sta ob desetih pod skalno stopnjo. Gantar se potem ukvarja z dvajset metri te krušljive skalne stopnje kar osem ur. Klini prijemajo zelo slabo. Tudi vreme se je poslabšalo; sneg in pršni plazovi ju pri napredovanju močno ovirajo, ocena skale VI A 3. Z Rejcem sva si skuhala čaj v šotoru. Ko prideta Pavel in Gantar postane šotor — dvojček kar premajhen. Vseeno pa v njem prebijemo noč, medtem pa nas ne prestopajo zasipavajo plazovi.

27. 1. 1982

Zjutraj je šotor precej zasut. Vemo, da ga ne bomo več tvorili, ker je pretežak, zato smo ga prerezali. Kmalu smo se pripravili za napredovanje. Pavle se prvi vzpne po vrvi, za njim gre še Gantar; prevzel je varovanje. Varuje Pavleta, ko pleza v navpičnem ledu. Kmalu doseže vrh, tam pa fiksira vrv. Potem vlečemo nahrbtnike in se tudi mi začnemo vzpenjati po vrvi. Ob dveh popoldne smo vsi čez to zapreko. Pred nama je snežna strmina z naklonino do 60°; plezamo vse do noči. S Pavlom napnemo vrv še čez skalno stopnjo v upanju, da prideva na vršni greben, tam pa sva — ko je bilo vrvi konec — videla, da ni prostora za bivak. Vrnila sva se in ponoči uredila majhno poličko, toliko da sva na njej lahko le sedela. Prijatelja pa sta imela več sreče levo od naju. Noč je bila kar mrzla. Termometer je pokazal — 20° C. Plina za kuhanje počasi primanjkuje; pomagamo si s špiritnimi kockami.

28. 1. 1982

Že zgodaj smo se povzpeli do tam, kjer se vrv konča. Napnemo še dve. Napredujemo bolj počasi; bili smo že utrujeni pa tudi višina je dodala svoje. To se pozna posebno Rejcu, ki ga še močno boli zob. Fiksirava vrvi skoraj do grebena, prijatelji v bazi pa so nam sporočili, koliko metrov nam manjka še do vrha. Pet metrov pod grebenom varujem Pavla in potem ob dveh popoldne stopiva na greben. Pavel mi je zaupal, da vseskozi čaka samo na to, kdaj bo videl Tibet. Ni še pozabil Himalaje, ko je bil dobrih 250 metrov pod vrhom Lotseja.

Za nama pride še Gantar. Spustim se še enkrat v steno do Rejca — 80 m globoko. Zdelo se mi je, da dolgo plezam navzgor. Imamo zvezo z bazo, pa z Jožetom in Žaretom pa Igorjem, ki gredo v dolino po mule. Veseli smo, saj smo končno le izpolnili svoje načrte.

Po grebenu hodmo, kot da bi bili pijani. Tako smo utrujeni, da nas včasih res kar zanaša. Ob štirih pridemo na J vrh 6935 m; tu se fotografiramo in nadaljujemo vzpon na sedlo. Na S vrhu, ki je za 25 višji, vidimo ljudi. Sami pa nimamo časa niti moči in volje, da bi splezali nanj. S sedla imamo še zadnjič zvezo s prijatelji v bazi in že se spuščamo po krušljivem svetu na severno pobočje. Prečimo krušljiv raz in sestopamo na snežišče. Potem gremo po normalni poti mimo zadnje postojanke na višini 6700 m, ko pridemo do treh bivakov na višini 6100 m. Tu so šotori argentinskih vojakov-planincev. Pogostili so nas s sirom, kruhom in limonado. Namestili smo se v zavetišču; tam smo si uredili za spanje. Vojaki so nam posodili plinski kuhalnik. V leseni baraki smo se počutili kar domače.

29. 1. 1982

Prebudil smo se šele ob pol dvanajstih. Hitro smo odšli v dolino. Tri ure smo že na grušču in si dopovedujemo, kako je Janez zbral toliko volje, da je rinil tu gori. Na Plaza de Mulos nas je pričakal Jože s krošnjo hrane in pijače. Hitro smo jo izpraznili. Srečali smo še žepno špansko odpravo in ne morejo nam verjeti, da smo res preplezali steno v prvem poskusu brez »himalajskega sloga« in s tako skromno aklimatizacijo. Popoldne preživimo na soncu za karavlo in pijemo čaj maté, ponujajo nam ga vojaki. Zvečer je večerja, jemo skoraj do polnoči. Nato pa poležemo kar po tleh.

30. 1. 1982

Že zgodaj, ko so še vojaki spali, smo odrinili po dolini navzdol. Hodili smo dobre štiri ure po grušču in čez potoček do Confluencia. Tam smo srečali prijatelje, ki so nas čakali z mulami. Ena je bila tudi za nas; radi smo ji zaupali svoje nahrbtnike.

»POLJSKA SMER« V SV STENI ACONCAGUE

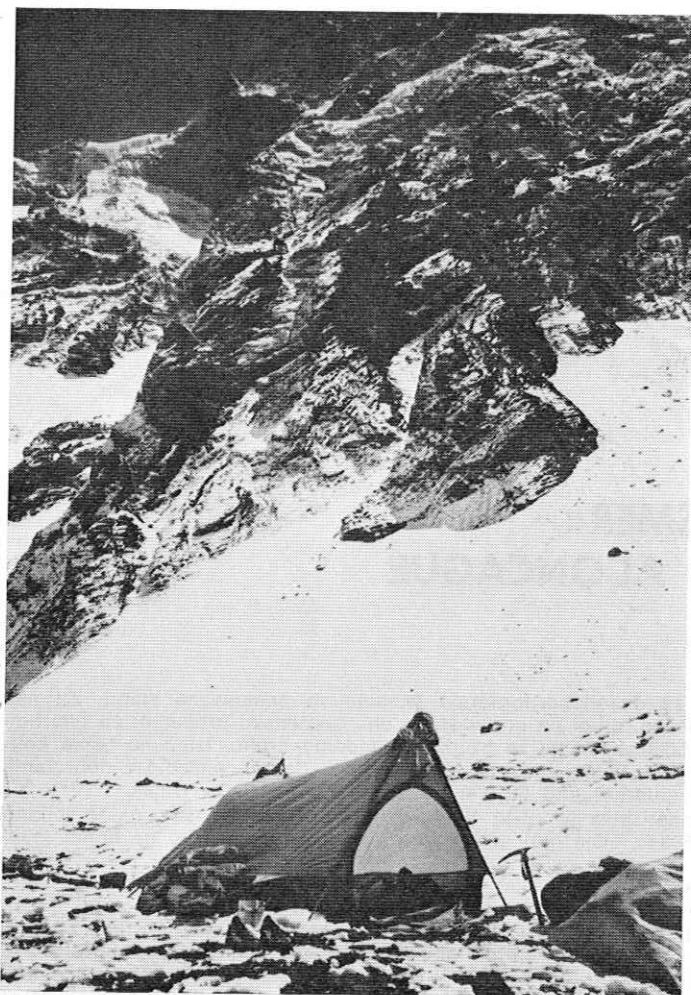
TAMARA LIKAR

Štirinajstega januarja se dokončno formirajo skupine za posamezne smeri. Za nas »Poljake« je to dan počitka, drugi pa gredo še na eno grebensko prečenje; še eno noč bodo prebili na višini 5000 m. Mi pa že tretjič prekladamo hrano. Izločimo težke konserve in stvari, ki jih nismo vajeni jesti. Še ves naslednji dan se bašemo z dobrotami, in se ne zmenimo za kalorije; nad 6000 m bo vsaka rezerva prav prišla.

Jože nam še zadnjič izmeri pulz in pritisk. Vsi smo nekoliko nestrpni, smo pa že solidno prilagojeni višini do 5500 m, višje gori se bo vsak sam izkazal. Pet dni ne bomo imeli z bazo nobene zveze, niti radijske. Poljska smer poteka skoraj v celoti po SV strani gore, tehnično ni zahtevna, je pa dolga, še daljši je dostop do nje. Od peterice Felc, Škapin, Likar, Slapernik in Olenik imata dva že težave, eden z zobmi, drugi z želodcem. Zadnji je pil vodo sredi ledenika in ga je posledica te nepremišljenosti — tako zdelala, da se komaj privleče čez sedlo v drugo dolino, ki je na prvi pogled kot puščava Kalahari. Namesto da bi šotorili že na 4700 m, kjer je že nekaj opreme, se trije utaborimo ob vodi na koncu te ravne puščave. Veter nam pod večer skoraj odnese šotor z Marjanom vred, ko je v njem kuhal čaj. Močan sunek je dobesedno postavil lahkokrili »metka« šotorček na glavo, Marjan se je pri tem prijetno oprhal s čajem in prežgal — spalno vrečo. Sploh je bilo zaradi te scene, kljub škodi, precej smeha, posebno, ko vidiš, kako šotor s kolegom stoji na gavi. Prav ta nezgoda pa je pomagala, da smo ceno šotorom zvišali. Prestal je test! Res je neprepusten, saj je ves čaj ostal v šotoru na dnu. Sicer pa za take višine taka lupina ni najbolj posrečena. Do noči smo z Borutom navalili okoli šotora pravo goro kamenja, da nas veter ne bi odnesel v spanju, ko smo vsi trije spali kot na čarobni preprogi iz pravljice »Tisoč in ena noč«. Nemogoč veter divja po grebenu, tu pa tam potegne tudi po dolini in prinese s seboj droben prah in ti ga nasuje v oči. »Il viento del Aconcagua«. Res, to je pravi veter te mogočne gore. Morda se bo gora unesla v nekaj dneh ali pa bo še bolj podivjala, saj je ženska — vsaj ime ima tako — čeprav Aconcagua v prevodu pomeni »Oče Andov«. Ko se vse srečno konča, je treba dan začeti »z nasmeškom«, za to poskrbi Borut.

»Zakaj je fižol tako drag?« me vpraša Borut. Odgovora seveda ne vem, se pa od srca nasmejim, ko mi vprašanje razloži: »Ker je to strateška surovina, ki ji je v ceno vračunana tudi melodija.«

Dolgo ne zaspim, kriva je utrujenost. Pomislim, petnajst dni sem že od doma, kaj delajo moji doma? Spomnim se maminih besed, ko mi je pred odhodom skoraj zabičala: »Glejte, da boste držali skupaj, da ne bo razlik in nasprotovanj med kolegi! Prepripi rodijo uspehov!« Pomislila sem še na prijatelje, na znance širom po domovini, ki so mi tudi želeli srečo na vsakem koraku. Prikradle so se mi tudi slike fantov, ki se pet ur hoda od tod pravkar pripravljajo k počitku: zdravnik Jože, Žarko, najmlajši Igor, trije Idrijci, naša neločljiva brata-dvojčka. Skrbi me, kako so se oblikovale naveze? Tisti večer, preden se je naša ekipa ločila od njih, je bila kar ostra debata na ta račun.

Zadnji dan v bazi,
4200 m, pod J steno
Aconcague

Foto Tamara Likar

Nestrpni in živčno prenapeti od neprestanega grmenja plazov smo »frekvenco glasu« vsi nekoliko zvišali. Ni izzvenelo kot prepir, le tu pa tam je padla kakšna krepka... Milan se ni čutil sposobnega za Francosko smer in je to tudi odkrito povedal. Podvomil je v svojo psihično sposobnost, da bi bil kos smeri, ki je bila te dni pravi »beli pekel«. Francoski steber ni bil nič kaj mikaven. Le nova smer v J vrhu je skrivnostno vabila. Tudi v »Mednarodni« je precej grmelo. Prav ti jalovi pogovori so pripomogli, da so fantje naslednje dni izkoristili za ponovni vzpon na desno sedlo in po grebenu prečili še nekaj vrhov — pettisočakov.

Danes, pred odhodom, sem jim v šotoru pustila droben listek: »Veliko sreče na gori! Pazite na prste! Vrnite se mi zdravi in celi, vsi!« Sama niti malo ne dvomim, da ne bi uspeli. Še bi sanjarila dolgo v noč, ko ne bi sunek vetra v bok šotoru odpihnil vse skrbi...

16. januar. Še preden je sonce pozlatilo peščeno dolino, sem pokukala iz šotor. Nobenega mraza. Na desni je »Mangrt« — tako smo krstili goro, katere prelaz smo prečili sinoči. Pred nami je dolga nepregledna puščava, na levi v ozadju pa komaj zaznavni J vrh Aconcague. Kako je to še daleč! V breg zagrizemo zelo zgodaj. Mimo baznega tabora Špancev, Baskov in Američanov. Kar pestra družčina se nam obeta. Skupinica Špancev nas kmalu dohiti. Izmenjamo nekaj besed. Nobenega tujega jezika ne obvladajo, odgovarjajo nam le v svojem narečju. Poskušam francosko, angleško, italijansko, nič. Prizanesljivo se nasmihamo drug drugemu. Šest jih je, mlada grupa so. Kolikor jih razumem, imajo iste namene kot mi. Poskušali bodo preplezati »Poljsko« v štirih dneh in po njej sestopiti v bazni tabor. Le v zadnjem delu smeri se bodo naše poti

ločile. Naša skupina bo raje sestopala po severnih pobočjih gore. Marjan spet zaostaja. Ima težave z želodcem. Z Borutom se domeniva, da bova pospešila z najinim bremenom do konca morene, nato se vrneva po Marjana in po njegov tovor. Na eni izmed številnih serpentin prehitim Špance. Neznana sila me žene više in više. Odkod naenkrat tolikšna energija? Želim, da bi čimprej jasno videla vzhodno steno. Vendar, gora ostane skrivnostna. Ne dovoli mi, da bi jo spoznala na samem začetku. Ljubosumno skriva svojo lepoto. Lepoto in veselje deli le s tistim, ki jo s srcem in srčnostjo oblega.

Sorazmerno zgodaj prisopihava z Borutom do malega oranžnega šotoru na višini 4700 m. Mir in tišina ga obdaja, v njem pa najina kolega mirno spita. Sonce je že visoko nad obzorjem, lahko bi se že prebudila. Sicer pa, kaj bi se jezila nanju, ko jim pa spanje tako dobro dé, Pričnem pripravljati kosilo. Juho, čaj, pire krompir in neke vrste »polpete« v omaki. Same dobrote, ki si jih na tej višini še lahko privoščimo. Medtem je Marjan kar pogumno prisopihal do nas. Kmalu popoldne odrinemo naprej: Miro, Dani in jaz na višino 5500 m; tu postavimo šotor »modro metko« ob velikem peščenem balvanu. Pred vetrom je šotor kar dobro zaščiten. Naslednji kandidat, ki ga gora kaznuje, je Dani. Toži zaradi zobobola. Proti večeru opazim, da je že precej zatečen. Takim nevšečnostim botrujejo slabo popravljeni zobje. Verjetno je imel hudo noč. Zjutraj je še bolj klavrn, ko ga vprašam: »Kako se počutiš, Felčk?« Nakremži se, podzavestno seže z roko na obraz in v mehkem idrijskem narečju potoži: »Ja, viiiiš, ciila čelúst me bali? A sm hadu atikuu?« Zasmilil se mi je v srce, zato ga z Mirom pustiva ležati v šotoru in sama sestopiva po hrano in opremo. Danes nameravamo preseliti tabor na višino 5500 m.

Po neskončnih peskih, med »penitentesi«, ki nastanejo tedaj, ko je sonce navpično nad snežiščem in nad živimi melišči, pod katerimi neprestano klokota ledeniški potoček, sestopava še kar hitro. Na polovici najine poti srečava pet Američanov, ki se vračajo v bazo. Danes so uspeli v eni sami etapi priti na višino 5500 m. Zaupajo nam, da trenirajo za Everest, kamor bodo odšli na jesen. Vitko dekile imajo s seboj, je pa utrujena, saj komaj stoji. Pogovor steče tudi o naših namerah. Čudijo se, da smo tako razmetani po vsej Aconcagui. Slovenci pač! Za vsako neumnost, ob vsakem času... Po melišču navzdol je šlo hitro, saj sva pri oranžnem šotoru že zgodaj. Marjan in Borut sta se komaj prebudila. Borut je slabe volje, njegovo obnašanje je čudno, zakaj pa nihče ne ve. Spogledujemo se in skomigamo z rameni. Ne silimo vanj z vprašanji, se bo že unesel in nam zaupal.

Rada bi čimprej nazaj v prvi tabor. Ne vem, kaj bodo rekli drugi, vendar danes se počutim sposobno, da bi prenesla vse na 5500 m, obenem pa bi še postavila osnutek tabora na višini 6000 m. Želim si, da bi se ostali strinjali, žal pa slabo kaže...

Kmalu popoldan smo na hrbte naložili velike bisage. Počutim se kot »mula za 100 dolarjev«, kot so me pred nekaj dnevi krstili fantje. Motiv je bil nahrbtnik, ki je vedno višji od mene. Naložen pa tudi, kot se za tako »drago« mulo spodobi (osebna in tehnična oprema, hrana, pijača, šotor, fotoaparati...)

Prvi peščeni greben prehodiva z Borutom v 15 minutah, medtem ko smo včeraj za isto pot potrebovali skoraj pol ure. Izmeriva si pulz. Meni srce utripa 144-krat na minuto. Skrajna meja je 180 + 20 %! »Kmalu se bom stegnila,« dodam smeje. Ko na kratko počivamo, opazujemo nad morjem penitentesov, kako razpenjena mlečna voda dolbe prehod med peščenimi hrbti. Z dna poriva lažji material na površje ledenika, klokota

Na sredini
»poljskega ledenika«
(22. 1. 82). Na sliki:
soplezalec
Borut Slapernik.

Foto Tamara Likar

v notranjosti, se peni in hrumi po dolini navzdol. Jutri, morda pa že z mrakom, bo vsa mirna in mrzla leno curljala pod ledom, kot pred toliko leti, ko nas še ni bilo... Pohitela sem do malega modrega šotora za balvanom. Dani je še bolj otekel kot jutraj. Pri njem je bil španski zdravnik. Priporočil mu je neke antibiotike, ime je celo zapisal na škatlo od sirčkov, a ga nihče ne zna prebrati. Zdravnik Jože nam je dal s seboj le oспен za take »hece«; pomagali si bomo pač s tem, kar imamo. »Kako sta se pa sporazumela s Špancem?« ga vpraša Miro. Dani pa resen: »Vse sva se pomenila,« in pokaže nemo na roke...

Z Mirom sva znana že kot »gradbena ekipa«. Ko prideva na načrtovano višino zravnava in pripraviva prostor za šotor, sezidava obrambni zid pred vetrom in kar se da hitro postavi šotor. Tudi jutri bo tako in morda še vse dni do vrha, če ne pride kaj vmes!

18. januar. Spala sem tako slabo kot še nikoli doslej. Nizek pritisk pred nevihto, veter in nepopisna vročina minulega popoldneva pa morda še kakšna malenkostna nevšečnost več, so prispevali, da se počutim klavrno. Miro, Marjan in Borut znosijo polovico na 5900 metrov, jaz pa do desetih ostanem pri Daniju, potem pa ne zdržim več. Mahnem jo po desnem pobočju na malo sedelce pogledat zelene slapove, ki iz doline tako vibajo. Zdrav, kot »šipa« gladek led, motno zelene barve, bode v oči, je mikaven. Uf, ko bil še kdo z menoj, bi tole rahlo previsno stvarco splezala! Na levi opazim živo rumeno jezerce, od katerega zaudarja po žveplu, ko veter potegne v mojo smer. Cerro Moncho, vrh, ki ga gledam vsak dan iz šotora, ni več deviški, kot smo v začetku mislili. Baska sta mi pojasnila, da je bila na njem pred leti že četrta ekspedicija. Kmalu po 14. uri se prijatelji vrnejo. Navdušeno pripovedujejo, kako zanimivi vrhovi so na desni strani, verjetno že na čilenskem ozemlju. Marjan je ob dogovorjeni uri (poldan) vzpostavil prvi stik z bazo, z malim radijskim oddajnikom. Tega smo vsi nadalje veseli. Slišalo se je precej slabo, a Jože in Žarko v glavnem vesta, da smo nekje na višini 5900 m in da bomo predvidoma v štirih dneh prišli na vrh. Dnevi so na teh višinah neverjetno dolgi. Večer »zabijemo« z nepomembnimi pogovori, z »nakladanjem«, kot se temu reče bolj moderno. Petero v malem modrem šotoru za dva! Jasno, da je začel Borut, ki ga vsi poznamo pod psevdonimom »pretepač«, s svojim priljubljenim junakom iz risanke o malem modrem dirkaču: »Tovarišice in tovariši, otvarjam sestanek malih modrih kač. Ker smo ravno v modrem šotoru, je to pravi ambient za male modre plazilce. Jaz sem mala modra kača izpod Aconcague... Zzummm...« Pri tako ljubkem govoru, katerega glavna tema je bila svetovna politika, smo se vsi tako nasmejali kot že dolgo ne.

Že v mraku sva s skupnimi močmi zabeležila pesmico o gori in njenih oblegovalcih. Osemnajsti dan smo že od doma in četrti zunaj baze. Daniju gre na boljše, ognjena oteklina nad zobmi se mu je predrla, zato se mi z Borutom pridruži. Bременa so spet zajetna in težka kot svinec. Gazimo po neskončnih peščenih zaplatah, vmes pa je še mehka pepelnata usedlina. Zoprno! Kako smrdi po žveplu. Borut je tu že drugič, zato kar dobro napreduje. Štor postavimo na majhnem sedlu zraven Baskov. Zvečer imamo pravi kulturni program. Dobro volje z Borutom zapojeva nekaj naših priljubljenih. Španca nama pritegneta po svoje. Lepo jih je poslušati pa še prijazna fanta sta zraven.

20. januar. S sončnim vzhodom ubivara korake po sledih Baskov. Razgledala bi se rada nekoliko po ledeniku in napravila nekaj barvnih posnetkov, pa naju gora zvabi više, skoraj do »bandere« (ime skalnega otočka sredi druge tretjine stene) na višini 6000 m. Sonce tone v Pacifik za čilenskimi vrhovi. Treba se bo vrniti! Tudi to je pravilo, zakon aklimatizacije. Ko se vračava, naju noge ne ubogajo več. Utujenost zasvoji telo, ki danes ni dobilo, kar mu pripada, prepotrebne kalorije in tekočino. Ob nekaj krekerjih in litru čaja nama je minil dan, kot bi mignil. Okolica je tako pestra, da pozabiva na vse. Na hrano se Borut spomni šele v taboru, pri prijateljih, ki naju oštejejo zaradi »celodnevnega izleta«. Morda je bilo teh 400 višinskih metrov danes, pa včerajšnjih 500, res preveč. Tega ne bom nikoli priznala niti sebi niti komu drugemu. Miro se boji, verjetno, nekoliko zaradi vremena, sicer pa nam doslej ni nagajalo. Malo mglic proti večeru, veter, tu pa tam drobna snežinka, sicer pa kristalno jasna mrzla jutra. Dani, Marjan, ki danes slavi svoj 32. rojstni dan, in Miro že napredujejo mimo razpok Poljskega ledenika. Z Borutom jih opazujeva kar iz šotora. Izposlovala sva si dan počitka. Marljivo nabirava kalorije s tem, kar nam je še ostalo. Baska, ki sta se sinoči vrnila z vrha, nama pri jedi pomagata. Zavzeto razlagata o smeri, sestopu in o samem vrhu. Razveseli naju predvsem novica, da sta v vpisni knjigi na vrhu zasledila ime enega naših. Torej, mu je uspelo! Janez Aljančič je prišel sam na vrh po normalni poti s severa. Koliko trme in volje je v tem možaku! Prvič se je vrnil domov brez vrha, ker mu vojska ni dovolila vzpona, drugič je obrnil tik pod vrhom zaradi viharja. Končno mu je uspelo pred petimi dnevi. Borut postane spet židane voje. Šale stresa kot iz rokava, vsaka mu pride prav. V smeh me je spravil z zgodbico o olivnem kompotu. Miro je pritovoril čez sedlo veliko kilsko konservo. Špansko ni znal prebrati, na etiketi je bilo nekaj slivam podobnega. Ko je bila suša v grlu že prehuda, jo je na višini 4000 m odprl. Fej! Kar oči je zavijal ob tako slastni slanici, v kateri so plavale olive. Baska sprašujeta, s čim se

Vrh Aconcague, 7035 ali 6950 m. Na sliki: član »poljske skupine« Marjan Olenik (Sežana).

Foto Tamara Likar

tako zabavava. Zgodnico jim povem po francosko. Starejši lňaki (28 let) prične pripovedovati smešne dogodivščine z odprav v perujske Ande, Karakorum, na Kangčendzongo (Himalaja). Fantastična igra žarkov zahajajočega sonca me prežene iz šotora. Sedim na prodnati terasi nekaj minut nad taborom. Samoten kotiček je to. Skalni rob za hrbtom odbija ves šum ledeniških potokov. Terasa je sijajno razgledišče za velik del naše smeri, ki je iz spodnjih taborov zaradi peščenih obronkov ni videti. Kot na platnu se riše tanka črta čez ledenik naravnost k skalni pregraji, tam pa ostro zavije na desno v strmo visino. Ne vem ne kdaj, ne kako se od zahoda prikraadejo temni oblaki. Sneži! 22. januar. Sinočnje skrbi niso bile odveč. Zapadlo je več kot za ped suhega snega, ki ga veter že raznaša naokrog. Gaz prijateljev je zametana. Namesto v taboru si pijačo pripraviva na začetku ledenika, medtem ko Borut kuha, sama skočim malo na desno na lov za dobrimi posnetki. Pritegne me svetlomodra pika 50 korakov višje. Morda je kdo kaj pozabil! Del šotora, pozabljena vetrovka, čim bliže sem, hitreje stopam. Ko veter potegne čez bele poljane, da modra vetrovka zaplahuta, se zdrznem. Truplo! Moralo bi me biti strah, pa me je višina oropala vseh takih občutkov. Kako beden človek, ko zmrzne, zdrsne, shira, ko se njegova pot zaključi... Črn zmaličen obraz kot izoglenel, udrtne steklene oči, koža kot neustrojeno usnje, koščene izsušene roke, tanki suhi prsti z zakrivljenimi nohti... Bog ve, zakaj ga niso prišli iskat! Že v dolini so nas obvestili, da pogrešajo kanadska alpinista in sicer že od 1979. leta. Bajje sta splezala »francosko«, sestopiti pa sta nameravala po »poljski«. Dehidrirana, sestradana sta omagala in zamrznila. Ne gre mi v glavo. Toliko odprav je šlo v teh letih tod mimo. Se je kdo potrudil obvestiti v dolini sorodnike tega ubogega fanta? Je tudi to Amerika, ki smo jo želeli spoznati? Amerika brez čustev, brez humanega odnosa do sočloveka? Prizadela me je pripomba: »Dve leti leži že tu, pa naj še dve.« Res, da je tu že krepko čez 6000 m, a ni vrag, da se ne bi dalo tako izsušeno truplo prenesti tja, kamor spada. Z zmedenimi mislimi nadaljujem vzpon. Pot je vse bolj strma. Z Borutom sopihava pod seraki. Tudi možgani so že nekoliko leni v redkem zraku. Še pomislim ne, da bi se navezala. Ko pa se razdalja med nama veča, počakam Boruta pri večji razpoki. Naveževa se in celo varujeva. Pod bandero nama prideta naproti Marjan in Miro, odvezameta bremeni, da laže zadihava. Do šotora je še slaba dva raztežaja. Naklonina je precejšnja, počitki vse pogostejši, višina zahteva svoje!

21. januar zvečer: Končno imamo solidno radijsko zvezo z bazo. Pričakovala sem celo, da bom slišala prijatelje iz J stene, a greben vmes tako moti, da se komaj kaj razume. Žarko nam poroča: »Francoska skupina je ob 18. uri prišla na vrh. Tako hitro so napredovali, da jih je bilo kar užitek gledati. Že prvi dan so spali nad stolpom, kar ni doslej uspelo še nobeni navezi. Precej jim je bil v pomoč material, ki so ga pustile v smeri prejšnje odprave. Sprejem!« Ne morem verjeti, še enkrat vprašam: »Samo štiri dni?! Kaj pa fantje, so se ujeli med sabo? Sprejem!« Ne dobim odgovora. »Halo baza, halo baza, javi se! Vse nas zanima, kako je v J steburu? Sprejem.« Napeto prisluhnemo, med šumi se sliši droben Žarkov glas: »Ti, solidno jim gre, kljub velikim težavam. Čaka jih še skalna pregraja. Fantje se v redu počutijo. Računam, da bodo v petih dneh zunaj te mišnice.« Občutek imam, da nam Žare nekaj prikriva. Teče res vse tako idealno? »Kaj pa smer? Je res taka, kot so domnevali: Slaba skala, malo ledu, ekstremne težave?« Pobaram vodjo po walky-talkyju. »Kar divja! Plazovi, zapadno kamenje, voda. Ves spodnji del so plezali ponoči, ko so slapovi zamrznili. Z Jožetom naju je skrbelo, ko je Peter

javil, da je Gantarja zadela skala. A se je vse srečno izteklo. Imajo kar srečo, več...« »Žarko, se je že javil Aljančič? Kaj pravi?« nas zanima. »Ti, Janez je zadovoljen. Končno se mu je izpolnilo veliko hrepenenje dolgih let. Jutri gre v Brazilijo, v Rio de Janeiro... Sprejem!« »Uživač! Na Copacabani bo preganjal revmo, lepa dekleta ga bodo obletavala ob zvokih ognjivite ‚sambe‘. Sprejem!« »Ne bo nič! V Rio pride tudi žena.« »Nič ne del! Tudi zanjo se najde družba, saj je privlačna in živahna soproga. Sprejem.« Žarko kmalu zaključil prijeten klepet: »Ob osmih in pet imam zvezo z J stebrom. Zjutraj se ponovno slišimo. Lahko noč. Brez sprejema!« »Lahko noč! Pozdravi tudi Jožeta in vse štiri v Južnem vrhu! Brez sprejema.« Čeprav smo z bazo zaključili, ne pretrgamo zveze. Radovedno prisluhnemo pogovoru z J stebrom. Slišimo samo Žarka, kako sprašuje, kasneje Jožeta, kako bodri fante. Zdi se, da ni vse preprosto, kot je izzvenelo pred nekaj minutami.

V šotoru danes ni tako živahno kot navadno. Vsak po svoje razmišljamo. V spomin si priključem J steno. Kakšna bo, ko se bom vrnila v bazo? Bo kopna rjavo-rdeča gmota peska z nekaj črnimi ledišči? Bodo še plazovi hrumeli po njenem centralnem ozebniku? Predvsem bo bogatejša za novo smer — za našo — jugoslovansko! Alpinisti smo čudni ljudje! »Južni steber Aconcague v alpskem slogu,« sta rekla Pavel in Peter. Nemo smo se spogledali. Vsak zase je vedel, kaj to pomeni: Vzpon brez priprave in daljše aklimatizacije, taborov in naveze, ki bi zavarovala sestop, le štirje drzni fantje, ki zapuste bazni tabor z nahrbtniki, v katerih je za deset dni življenja, plezanja, spanja. Navezi, ki morata priti čez steber na drugo stran gore, kajti nazaj po steni ni vrnitve v življenje. Navezi, ki morata verjeti v devet dni solidnega vremena. Za to ni dovolj nahrbtnik z opremo, za to mora biti predvsem zadosti sreče, poguma — za to mora biti srce!

23. januar. Nisem povsem prepričana, da smo triindvajsetega. Vem le to, da bom danes izpolnila obljubo Slovincem v Buenos Airesu, da bom stopila na teme S vrha Aconcague, čeprav ne po J steni, kot sem si želela, doma do potankosti naštudirala... Morda sem se komu zamerila, ko nisem hotela po grebenu na vrh Mirradorja, le nekaj ur hoda od poslednjega tabora... Morda se mi bo to tudi kdaj maščevalo? Danes mi nikakor ne gre v glavo, zakaj sem morala prav jaz pod vzhodni ledenik? Ko sem v bazi poslednji dan zrla v Južno steno in skozi zobe zatrdila, da nisem tako ambiciozna, da si želim le na vrh po katerikoli lažji smeri, mi je šlo na jok... Sama sem kriva, da sem v Poljski smeri s tako nehomogeno ekipo, da vsi po vrsti delamo napake, ki bi nas lahko veliko veljale. Priznam krivdo, tudi jaz kdaj pa kdaj kako trapasto ušpičim, a se vse veselo konča...

Čez strme snežne vesine napredujemo kar dobro. Kalvarija se začne tik pod grebenom. Pri dihanju me ovirajo naramnice in pasovi nahrbtnika, noge postajajo vse težje. Vršni greben gledan tričetrt dneva in zdi se mi, da se mi vedno bolj oddaljuje.

Štrm odstavek grebena mi izsesa vse zaloge moči za ta dan. Tako nekako se počutim in Borut daje enak videz. Na uleknjenem delu grebena dolgo sediva na nahrbtniku in loviva sapo. Poldan je že davno mimo. Do vrha je še slabih stopetdeset metrov. Ves dan ob nekaj požirkih čaja in grizljaju čokolade. Moja slaba lastnost, ki sem jo prinesla od doma, da zjutraj pozabim jesti. Kolikokrat se mi je to že maščevalo, a me ni še izučilo...

Opletam po grebenu in drugi niso nič boljši. Še sreča, da nas kdaj pa kdaj zajame megla in se vsega ne vidi. Miro predlaga, da izločim iz tovara najtežje stvari, ki me ovirajo. Škoda se mi zdi vsakega koščka železa. Navsezadnje pustim celo breme. Saj ni tako daleč, se hrabrim, če ne danes, bom pa jutri prišla ponj. Kako uro za tem smo vsi na vrhu. Megla, križ, skrinjica, čustva. Komaj stojim! Edina želja je, da bi imela pred seboj veliko skledo radiča s krompirčkom. Nekdo drug sanja o kruhu z lepo zlato rumeno skorjo. Ne vem, kaj se dogaja z mano? Nekaj toplega začutim v grlu in v naslednjem trenutku sedem, prav na vrhu ob križu in skrinjici. Molčimo. Nekaj posnetkov in že se razdelimo v dve skupini. Borut, Dani in Miro sestopajo do petsto metrov nižje ležečega bivaka Dependencia. Z Marjanom ostaneva sama na vrhu, kar sicer ni dobro, nekako moram priti nazaj do svoje opreme. Megle se podijo čez grebene. Topla juha in pa zavest, da danes ni treba nikamor več, mi v plavem šotorčku počasi vračata voljo. 24. januar. Čeprav smo se sinoči tudi z bazo domenili, da bova sestopala po Poljski smeri, jutro prinese novo pametnejšo odločitev. Marjan se raje spusti tistih 100 metrov po mojo bisago in se kar kmalu vrne. Dehidrirana sva; malo jeva, to se nama najbolj pozna. Z nočjo, čeprav sva jo dobro prespala, nisva pridobila ničesar. Ne kaže torej drugega kot čimprej dol med ljudi, do topline...

Ob dogovorjeni uri ‚na slepo‘ kličeva bazo. Ne posreči se nama vzpostaviti zveze. Nihče od naju tudi nima ure.

Z vrha in po grebenu levo je neverjeten razgled na ledenik Horcones, bazo, J vrh pa tudi na vrhove čez čilsko mejo, do Pacifika. Kar sedela bi in gledala. Ne vem, če bom še kdaj na taki višini?! Zaman upiram oči v nekoliko nižji J vrh Aconcague, ki je zanimivejši od glavnega, kjer sva ta trenutek midva. Zaman pričakujem, da bom uzrla štiri postave zmagovalcev J stebra. Pred tednom dni sem naivno upala, da se bomo vsaj z eno skupino ujeli na vrhu. Lepe sanje so se razblinile...

Drug drugega na lep način priganjava. Zavedava se, da sva hudo dehidrirana. Do prvega zavetišča se nama vleče. Pogosto počivava, noge so težke, najhuje je z želodcem, ki vztrajno zahteva svoje, a ne dobi... Topla limonada, nekaj fig in nekaj čokolade — to je vse za ves dan.

Tanke meglice se podijo po pobočju navzgor in kvarijo razgled. Vrhove na desni že poznam, eden izmed njih je malce podoben Tupungatu. Ledeniki pa en sam penitente — morje možičkov, ki se ob močnejši pripeki podirajo, naslanjajo drug na drugega, padajo kot soldatje na fronti. Tudi skala je tod neverjetnih oblik, kot nekje na daljnem neznanem planetu. Buri nama fantazijo... Da barve sploh ne omenjam, saj se pesek spremeni skoraj vsakih 100 metrov. Raj za geologa!

Srečujemo prve obiskovalce gore s S strani; osem Američanov, vojake na mulah, ki svoje živalice »pririnejo« do 6800 m. To so najbolj aklimatizirana bitja v vseh Andih...

Vsakogar pobarava, koliko naših je že srečal. Omenjajo nam le Boruta, Danija in Mira, ki so sinoči sestopali. Na pol poti proti Plaza de Mulas že spet počivava in se reživa Američanom, kaj vse ta narod nosi s seboj v hribe (pri večjem balvanu so pustili kup opreme, precej kaset rock glasbe, roman Kazen Eigerja, filme, ki za te višine sploh ne ustrezajo, da toalete raje ne omenjam).

Prenočiva na zgornji Plaza de Mulas. Tudi Marjan ima za danes dovolj. V zavetišču stakneva nekaj hrane, da potolaživa želodce. Z vodo je povsod problem. Še sneg ima drobir v sebi, vode pa so že tako mlečne, nasičene z žveplovim prahom. Zdi se mi, da mi je že obležal v želodcu.

26. januar. Misleč, da naju čaka samo še nekaj ur do Confluencie, sva pohitela, a sva kmalu ugotvila, da bova še eno noč prebila v tej puščavi. Na levi strani JZ pobočja Miradorja in Aconcagua. Oba lepo žarita v večerni zarji. Ves čas se z nje nekaj usipa. Borut je imel prav, ko se je v bazi pošalil: »Boš videla, ko bodo naši vnučki prišli na izlet pod Aconcagua po sledih dedov, bo ob kupčku peska stala le tabla z napisom: Nekoč je tu kipela v nebo Aconcagua, najvišji vrh obeh Amerik!«

Vojaki male obmejne karavle naju že poznajo. Pod napuščem visijo veliki kosi slanine, celo konjsko bedro! Major de Garcia naju prijazno sprejme. Marjan ga je hotel prositi, da bi nama robo pretovorili do sotočja rek. Ne strinjam se! Raje nosim še tri dni brez hrane in pijače, od opreme se ne ločim več. V mraku postavliva šotor za velikim konglomeratnim balvanom tako, da ne občutiva ne vetra ne šumenja usihajoče vode, tiste kalne brozge, ki sva jo danes nešetokrat preskakovala, brodila, klela po tihem...

Ravno to brozgo, uro kasneje, že v temi, pretakava skozi trikotno ruto, robec in kaj vem kaj še vse. Špargljeva juha ima okus po zemlji, a nama tekne, ker pač drugega ni več. Shujšala sva toliko, da nama hlače kar mahedrajo, puloverji so pa sploh že davno preveliki. Na prvi pogled bi rekla, da je Marjana za 6 kg manj, mene pa tudi! Morda tudi kaj več...

Precej pozno že mora biti! To sklepam po Orionu, ki se je že dotaknil vrha Cerro Cuerna. Marjan zavzeto pripoveduje o svojih potepih po Afriki, po Peruju, po Toubkalu, pod Makalujem... Tema je kdaj pa kdaj čustveno obarvana — spomini na dom, na hčerko Marjo... Na vrh ne pomisli več, o vzponu ni niti ene pripombe... Želiva si le snidenja s prijatelji v bazi.

Aconcagua počasi postaja zgodovina...

* Naveza v poljski smeri: Danijel Felc, Borut Slapernik, Miroslav Škapin, Marjan Olanik, Tamara Likar. Poljski ledenik smo plezali od 16. 1. 1982 do 23. januarja.

MIHELČIČEV DOM NA GOVEJKU

V oskrbi ga ima PD Obrtnik (od leta 1951). Obnovo doma po vojni je vodil tajnik društva Ivan Mihelčič. 1978 je umrl v prometni nesreči. Zaradi zaslug so dom imenovali po njem.

Izhodišče za smeri: Govejek—Osovnik—Škofja Loka; Govejek—Osovnik—Sora—Medvode; Govejek—Tošč—Grmada—Katarina—Polhograjski Dolomiti; Govejek—Rožbež (kmečki turizem).

Dom je odprt vse leto; informacije: Mihelčičev dom na Govejku, 61215 Medvode, telefon (061) 611 429.

Avtor vinjetne risbe: H. Drogenik

POTOVANJE OD MRKOPLJA DO ZAKRIŽA NAD CERKNIM V VOJNEM LETU 1944

(Zapiski iz partizanskega dnevnika, I. del)¹

DR. LEV SVETEK

Pozna jesen in zgodnja zima 1943-44 je ujela XVIII. divizijo NOV in POJ, v katero je bila vključena tudi moja Ljubljanska brigada, v hrvaškem Gorskem Kotarju, kamor se je bila premaknila po hudih bojih na Ilovi gori, okrog Krima in v Suhi krajini. Divizija je operirala, potem ko je prekoračila Kolpo, po vsem Gorskem Kotarju, ki so ga malo poprej zapustile hrvatske enote in se pomaknile proti Bosni in Hercegovini. Divizija je zavzela na svojih pohodih po Gorskem Kotarju Ravno goro, Zlobin, Herljin in Vrbovsko in dočakala novo leto 1944 v Skradu, kjer se je utaboril divizijski štab, njene tri brigade pa so se razmestile po raznih krajih Gorskega Kotarja, med njimi Ljubljanska brigada v zaselku Sungeri pri Mrkoplju.

Prav okoli Novega leta 1944 pride iz Glavnega štaba NOV in POS na vse področne štabe okrožnica, naj se spričo ogromnega razmaha narodnoosvobodilnega gibanja na Primorskem, posebno po kapitulaciji Italije, javijo za delo v primorskih enotah in na primorskem terenu strokovni kadri, inženirji, pravniki, prosvetni in kulturni delavci, ki jih je na Primorskem še kako primanjkovalo. Primorska je bila sicer s sklepom AVNOJ priključena Jugoslaviji, vendar je moral ta akt dobiti še mednarodno priznanje, predvsem pa bi moral biti potrjen v mirovni pogodbi med Jugoslavijo in Italijo. Prav zato je bilo potrebno utrditi tudi na Primorskem ljudsko oblast, izvoliti redna sodišča (poleg vojaških, ki so že delovala), razširiti mrežo partizanskih slovenskih šol in ponesti slovensko misel in govorico tja do skrajnih meja slovenskega življa. Sama Primorska je imela spričo dolgoletnega fašističnega zatiranja premalo kadrov za tako važne in obširne naloge, zato je iz Pokrajinskega odbora OF za Primorsko prišla iniciativa, da bi te kadre pomnožili strokovnjaki tostran stare jugoslovansko italijanske meje, ki so se, posebno po kapitulaciji Italije, množično vključili v vojaško in terensko delo na osvobojenem ozemlju Dolenjske, Gorenjske, Notranjske in posebej Bele krajine.

Meni je bila Primorska že od nekdaj pri srcu: od tam so nekoč prišli moji predniki, tja sem v mladosti zahajal čez takratno mejo na obiske k stricu dr. Ambrožiču v Postojni in Deklevi v Slavini pri Prestranku, tam so se bleščali nam takrat nedosegljivi Zahodni Julijci in tam je tekla pod Gregorčičevim planinskim rajem modro zelena Soča, ki je slovela že takrat kot najlepša evropska reka. Tam sta bili naši nacionalni bolečini Trst in Gorica, na katerih osvoboditev smo prisegali v takratnih naprednih akademskih klubih, in tam je bila končno tudi prelepa Trenta, o kateri smo sanjali, ko smo prebirali Baumbachov Zlatorog in se nam je smilil nesrečni trentarski lovec.

In sedaj se mi sredi partizanskega boja nenadoma ponudi priložnost oditi prav v te kraje, pomagati primorskemu ljudstvu v njegovem boju za nacionalno in socialno osvoboditev pa morda skupaj z njim sodoživeti tisti véliki čas, ko bodo padle krivične rapalske meje in bo svoboden sleherni košček slovenske zemlje! Morda bom prav v svoji pravniški stroki lahko pomagal pri graditvi nove oblasti in novega sodstva na Primorskem, saj primorskih pravnikov — razen nekaj odvetnikov v Trstu in Gorici — praktično na Primorskem tedaj ni bilo. Prav pravnikov pa je ob kapitulaciji Italije odšlo predvsem iz Ljubljane kar lepo število: razporedili so se v sodnem odseku Glavnega štaba NOV in POJ, v brigadnih in divizijskih sodiščih kot sodniki in tožilci, nekateri pa tudi v drugih funkcijah in dolžnostih, kjer je bilo potrebno pravniško znanje.

Tako sem se na poziv Glavnega štaba NOV in POJ kar hitro odločil za delo na Primorskem, se poslovil od tovarišev v štabu Ljubljanske brigade, ki je bil takrat v Mrkoplju, in se odpravil proti Skradu na štab Osemnajste divizije. S tem pa se je začelo moje dvanajst dnevno potovanje od sedeža štaba Ljubljanske brigade na sedež štaba Devetega korpusa NOV in POJ, ki je bil tedaj v vasi Zakriž nad Cerknim, imenovanim takrat tudi primorska partizanska prestolnica. Seveda je bilo potrebno potovati peš po nemirnih krajih Gorskega Kotarja, Obkolpja, Loške doline, Vipavske doline, Trnovske planote, doline Trebuše in Idrijce, mimo okupatorjevih postojank in zased, za katere nisi vedel, kje in kdaj te bodo presenetile.

¹ Vse datume, relacije in spomine posnemam iz svojega ohranjenega partizanskega dnevnika, v katerega sem sproti beležil podatke in reportaže s te poti.

Od Mrkoplja do Skrada v Gorskem Kotarju

Moja pot iz štaba Ljubljanske brigade v Mrkoplju se je, kakor povzemam iz partizanskega dnevnika, začela v nedeljo dne 30. januarja 1944. Prvi dan sem se namenil do mesteca Skrada, ležečega kakih 700 m nad morjem ob železnici Zagreb—Reka in ob magistralni cesti, imenovani Luisiana. Obe so naši minerji na več krajih porušili in tako je bilo tu zaenkrat relativno mirno. Do tja je bilo kakih 15 km in potovati sem moral seveda s prepustnico brigade, kajti po vsem Gorskem Kotarju so bile razmeščene naše straže, da nas ne bi presenetil sovražnik. Kljub precejšnji nadmorski višini se je v Gorskem Kotarju, ki me je zelo spominjal na Slovenijo, že čutil dih pomladi: zima nam je vsaj v drugi polovici januarja 1944 precej prizanašala. Hodil sem urno po stranskih poteh in spotoma doživljal rezko razliko med prihajajočo pomladjo in grozljivo resničnostjo tistega časa, ko je vojna vihra divjala še vedno z nezmanjšano silo in se nacistična zver nikakor še ni hotela odreči svojim težnjam po svetovni nadvladi in zasužnjevanju malih, a svobodoljubnih narodov.

Na poti sem se izognil Delnicam, kjer je bila nemško-ustaška postojanka in jo raje mahnil čez Ravno goro, kjer smo bili najprej stacionirani takoj po prihodu v Gorski Kotar. Po slabih treh urah hoda sem prispel v štab Osemnajste divizije v Skradu; bil je nastanjen v nekem majhnem hotelčku, njegova lastnica pa je bila Slovenka. Tu so me seznanili še z enim prostovoljcem za delo na Primorskem, inženirjem Tomažem Štrukljem, s katerim naj bi skupaj potovala naprej v štab Devetega korpusa na Primorsko. Najino odločitev je bilo seveda potrebno primerno proslaviti in tovariši iz štaba so nama priredili zvečer prirsčno odhodnico, ki se je zavlekla precej pozno v noč.

Iz Skrada v Brod na Kolpi

Drugi dan najinega potovanja, v ponedeljek 31. januarja 1944, sva se s Tomažem poslovila od tovarišev iz štaba Osemnajste divizije, od katerih mnogih že davno ni več in se z divizijskima prepustnicama spustila navzdol proti reki Kolpi. Ustavila sva se po kakih 7 km hoje v vasiči Brod na Kolpi, na katero so me vezali ne tako davni spomini izza časa, ko smo se z Ljubljansko brigado v začetku meseca decembra 1944 premaknili z Dolenjske in Kočevske proti Kolpi. Pri vasi Osilnica smo prešli po takrat ohranjenem mostu široko Kolpo; tistikrat sem imel v rokah harmoniko in ob zvokih tedaj najpopularnejše Borove partizanske koračnice »Hej, brigade« je partizanska kolona krenila proti Gorskemu Kotarju; strumno, urejeno partizansko brigado pa so spremljali občudujoči pogledi vaščanov.

Po nekajdnevnih bojih okoli Gerova, Crnega luga in Ravne gore, ki jo je Osemnajsta divizija osvobodila nemško-ustaške zasedbe, se je Ljubljanska brigada v začetku decembra 1943 za nekaj dni ustavila v mejni vasiči Brodu na Kolpi. Zveza med Slovenijo in Hrvaško je bila takrat pretrgana toliko, ker je bil most, ki je povezoval obe deželi, porušen in so njegovi ostanki nemočno ležali v narasli Kolpi. Takrat se mi je prvič — pa tudi zadnjič — v partizanih zgodilo, da sem zbolel in z visoko temperaturo odležal nekaj dni v skrbrni negi imovite trgovke Jozefine Stefančič. Njej sem imam zahvaliti, da sem si po nekaj dneh opomogel in se napolil za brigado, ki se je bila že poprej premaknila v notranjost Gorskega Kotarja. Z njo pa je odšla tudi kulturniška skupina vidnih slovenskih umetnikov: skladatelj Rado Simoniti, pevec Marjan Kristančič, igralec Janez Jerman in glasbenik Vlado Golob; v tej skupini sem tudi sam občasno sodeloval, kajti v funkciji brigadnega tožilca nisem imel kaj prida dela. Kulturniška skupina se je namreč v tem času ločila od Ljubljanske brigade in odšla skozi Hrvaško, Bosno in Hercegovino na otok Vis, ki je bil ves čas svoboden: zanjo je bila partizanščina takorekoč končana.

Ko sva s Tomažem tisti ponedeljek 31. januarja 1944 znova prišla v Brod na Kolpi, sem seveda najprej poiskal dobrotnico Stefančičevo; sopotnika in mene je prirsčno sprejela. Seveda ni bilo ne konca ne kraja pripovedovanja o dogodkih, ki smo jih doživeli in so se z vrtoglavo naglico zvrstili v slabih dveh mesecih, odkar je to vasico zapustila Ljubljanska brigada in sem se tudi jaz kot zaostali ptič napolil za njo navzgor v Gorski Kotar. S to brigado sem obredel takorekoč vsak kotiček v neprestanih bojih in pohodih.²

Od Broda na Kolpi čez Osilnico v Plešče

Drugo jutro, v torek, 1. februarja 1944, je bil tretji dan najinega potovanja na sedež štaba IX. korpusa NOV in POJ. S težkim srcem sva s Tomažem zapustila gostoljubno Stefančičevo hišo in se v prelepem predpomladanskem jutru odpravila po romantični

² Jozefina Stefančičeva še živi v Brodu na Kolpi in sem jo zadnja leta večkrat obiskoval, ko sem skozi Kočevje in Delnice potoval v svoj Tusculum na otoku Krku.

Dr. Lev Svetek (Črniče, junij 1944)

dolini Kolpe proti Osilnici. Pogled mi je uhajal vedno znova proti Gorskemu Kotarju, kjer smo se spoprijateljili s številnimi domačini, kjer smo obiskali skoraj sleherno goransko vas, občudovali jezerca pri Lokvah in Fužinah ter iz Hreljina prvokrat uzrli tudi Jadransko morje. Skoraj bi se mi takrat izvil vzklík: »Thalassa, thalassa« (morje, morje!), s katerim so pred davnimi stoletji stari Grki pozdravili neizmerno morsko ravan, do katere so prišli po dolgih pohodih, podobno, kot mi, le v povsem drugačnih zgodovinskih in zemljepisnih okoliščinah. Zbogom zdaj, moj Gorski Kotar, kjer sem preživel tri mesece partizanske vojne, v kateri si mi dajal vseskozi varno zavetje, kljub sovražnim napadom in zasedam, tam, kjer sem napisal svojo prvo partizansko pesniško zbirko, svoje intimne partizanske izpovedi.³ Ne zameri mi, da te zdaj zapuščam, saj odhajam na drugo stran, na naše zahodne meje, kjer se naši ljudje prav tako bore za svobodo, kakor tvoji Gorani! Morda se vidimo po vojni, morda prav v taki rani pomladi, vendar svobodni, sproščeni, brez neprestanih bojov in drugih stisk, brez strahu za sedanost in prihodnost. Ta strah nas je spremljal v tistih viharnih časih ...

Prehodila sva že kakih 20 km poti, ki je držala zdaj po tej zdaj po oni strani smaragdno zelene Kolpe, in prišla do Osilnice, kjer je Ljubljanska brigada pred kakimi tremi meseci prekoračila Kolpo in prešla v hrvaški Gorski Kotar. Zdaj se vračam spet v Slovenijo, moji tovariši pa bodo še nekaj mesecev varovali Gorski Kotar pred sovražniki in se vztrajno borili z okupatorjem, ki je hotel na vsak način uničiti osvobojeno ozemlje, čez katerega so držale proti morju važne železniške in cestne povezave.

Še nekaj kilometrov in pred nama se je pokazala vasica Plešče, kjer sva se namenila prenočiti. Poiskala sva terenske delavce, ki so bili organizirani skoraj v sleherni vasi: njihova naloga je bila med drugim tudi ta, da so sprejemali partizanske enote in posameznike, jih oskrbeli s hrano in prenočiščem, nato pa pospremili do nadaljnje »javke«, kakor smo takrat imenovali take točke.

Naju so pleščanski terenci tisti dan namestili v slovensko družino Čopovih. Tu so naju prav tako prisrčno sprejeli kakor dan poprej v Brodu na Kolpi pri Štefančičevih. Okoli naju se je zbrala kar precejšnja družba in modrovali smo o vsem mogočem pozno v noč, ko smo ugibali, kaj nam bo prinesla nova pomlad, morda že dokončno zmago ali pa nove vojne strahote, nasilje in pomanjkanje. Žal se je uresničilo slednje, kajti minila je pomlad, poletje, jesen in zima pa še ena pomlad, da je končno na poslednjem koščku naše zemlje vzklila čudovita roža svobode.

³ Nekaj teh pesmi je priobčil Mile Klopčič v partizanski zbirki »Pesmi naših borcev«, ki je izšla leta 1944 ob triletnici NOB.

Od Plešec do Prezida

V sredo, 2. februarja 1944, sva se s Tomažem težkega srca poslovila od dobrih Pleščanov; šla sva naprej po dolini rečice Čabranke proti Čabru in Prezidu; do tja je bilo kakšnih 20 km hoje. Ta dva kraja sem videl prvič; politično-teritorialno sta večkrat prehajala z domene Slovenije v Hrvaško in narobe. Tudi tokrat sem ugotovil, da vsaj jezikovno ni prav nobene razlike med prebivalci obeh dežel, podobno, kakor tudi slovensko obrobje v Beli krajini skoraj neopazno prehaja v Hrvaško. No, takrat, v času NOB, pravih meja sploh ni bilo in je partizanova noga svobodno prestopala nekdanje meje stare Jugoslavije, najsi je bila to italijanska na zahodu ali avstrijska in madžarska na severu. Kdo bi si bil tedaj mislil, da bo potrebno po zmagoviti vojni bojevati še en, prav tako težaven diplomatski boj za pravične meje nove Jugoslavije in da nam celo ta boj ni prinesel povsem pravičnih rešitev naših meja!

V Prezidu sva se javila komandi mesta in dobila tam hrano in tudi prenočišče. Spanja je bilo bolj malo, saj so neprestano brneli telefoni z važnimi vojaškimi in drugimi novicami, ki jih je sprejemal dežurni telefonist v sosednji sobi. Še vedno pa je bilo seveda prijetneje nočevati v topli sobi kot nekje v mrzlem snegu, kar se nam je velikokrat pripetilo prav v Gorskem Kotarju.

Od Prezida do Kozaršč

Naslednji dan, bilo je v četrtek 3. februarja, sva šla, dokaj neprespana, naprej po začrtani poti proti Notranjski in Primorski. Prekoračila sva takoj za Prezidom nevidno mejo med »Nezavisno državo Hrvaško« in takratno po okupatorju vsiljeno Ljubljansko pokrajino. Že po kakih desetih kilometrih sva se znašla v Starem trgu v Loški dolini, kjer takrat ni bilo sovražne postojanke, pač pa je imel tam sedež štab Notranjskega odreda.

»Pozdravljena, Slovenija, katere sin sem tudi jaz,« sem pozdravil naše, slovenske kraje, ki sem se jim bil izneveril za cele tri mesece partizanjenja v hrvaškem Gorskem Kotarju. Pozdravljeni borovi gozdčki, o katerih je sanjaril že Srečko Kosovel in jim namenil vrsto svojih najlepših pesmi! Pozdravljeno zavedno primorsko ljudstvo, nikdar pokorjeno, trdno verujoče v skorajšnjo osvoboditev, v boljše, lepše in pravičnejše življenje. Tebi velja moj pozdrav ob vrnitvi na slovensko zemljo, na Primorsko, kamor sem se bil namenil na dolgo, dolgo, pa hkrati nevarno pot. Sprejela si naju, ko sva bila s tovarišem premražena, lačna in utrujena in nama si dala več, kot si bila dolžna dati!

Iz Starega trga sva s Tomažem stopila še do prestolnice Loške doline, starodavnega Loža, ki je že leta 1941 doživel eno prvih partizanskih zmag ob napadu Šercerjevih borcev na takratno italijansko postojanko. Iz Loža sva se nato odpravila v kakih 4 km oddaljene Kozaršče tik ob stari jugoslovanskoitalijanski meji, kjer se je naselila komanda mesta Stari trg. Na komandi sva dobila prepotrebno hrano in prenočišče; tam sva tudi prvič srečala nekaj znancev iz Ljubljane, ki so pravkar prispeli po kurirski zvezi iz mesta-heroja, da bi prevzeli razne dolžnosti na osvobojenem ozemlju.

Od Kozaršč do Laž nad Razdrtim

Naslednji dan je bil petek 4. februarja in čakala naju je najdaljša etapa najinega potovanja na sedež štaba IX. korpusa, dolga kar 20 ur pospešene hoje. V Kozarščah sva se že vključila v relejno kurirsko linijo, ki je povezovala notranjske in primorske karavle in so jo vzdrževali hrabri partizanski kurirji. Vreme se je poslabšalo, dež se je sproti spreminjal v sneg in šotorsko krilo naju je bolj slabo varovalo pred vsiljivo vlogo. Poleg tega so bili partizanski kurirji izjemno hitri in samo predvojno intenzivno planinarjenje nama je pomagalo, da sva z njimi lahko hodila vstric. Šlo je z naglico najprej iz Kozaršč do Jurešč pa do Trnja, mimo Pivke (takrat že Šentpeter na Krasu) čez cesto in železnico, ki smo ju prekoračili pri Petelinju, vse do Slavine pri Prestranku, kjer sem si izgovoril vsaj kratko duškanje pri stricu Deklevi, tedaj trgovcu v tej lepi, vendar silno zavedni notranjski vasi.

Še danes mi je živo v spominu dobri stric, h kateremu smo se zatekli tisto viharno februarso noč leta 1944. Snežilo je že kot za stavo in za nama je bila nevarna pot čez glavno cesto in železnico, povsem blizu močnih okupatorskih postojank. Še zdaj vidim strica takega, kot je bil tedaj: z dolgimi sivimi brki in s hudomušnim nasmehom v dobrih očeh. Takoj me je spoznal, kljub ne preveč ugledni vojaški obleki, ki sem jo ob kapitulaciji Italije zaplenil nekemu italijanskemu sergenteju. Bil naju je v resnici vesei, postregel nama je z vsem, kar je takrat še premogla njegova hiša, ki je sicer izdatno zalagala partizane z vsem mogočim iz stričeve trgovine. In še nama je — mislil je, da na skrivaj — strpal v popotni torbi dobrot, da bi vsakemu partizanu v tistih časih

zavriskalo srce. Morda ni vedel, stari dobri stric, koliko mi je takrat pomenil ta kratki, enourni bežni stik s sorodniki v tisti hiši, v kateri sem prebil nešteto lepih mladostnih dni, stik po takrat že polletnem partizovanju po Dolenjski, Kočevski in Gorskem Kotarju. To srečanje je bilo zame v tistih časih eno izmed takih doživetij, ki jih človek ne pozabi do konca svojih dni.

Po kratkem postanku v Slavini naju je odpeljal kurir naprej v temačno sneženo noč mimo Rakulja in Sajovč do Laz nad Razdrtim, kjer sva v kurirski karavli zaspala, ne da bi vedela, kakšno presenečenje naju je čakalo že naslednji dan navsezgodaj.

Dogodek v karavli

Drugi dan, to je v soboto 5. februarja 1944, naju je navsezgodaj zbudil iz sna rezek klic: »Pokonci, vidva belogardista!« Pomaneva si oči in zagledava v naju uperjene puške in cevi. Kaj za vraga se je čez noč zgodilo, da z nama tako ravna jo še včeraj nadvse prijazni kurirji, se vprašava. Naslednji trenutek nama je vse jasno: vrlim primorskim kurirjem sva se očitno zazdela sumljiva, ko sva tako sama potovala na sam štab IX. korpusa, njihovega primorskega korpusa in to po vročih primorskih tleh! Zato so nama ponoči, ko sva trdno spala, pregledali najino prtljago do zadnjega drobnega lističa. Preiskava se jim je izplačala, saj so v moji listnici, le kako sem mogel biti tako nepreviden! našli nič več in nič manj kot legitimacijo podporočnika bivše jugoslovanske vojske. V ta vojaški čin sem bil pomaknjen tik pred prihodom okupatorja, legitimacijo pa sem vzel s seboj v partizane kot dokaz svoje vojaške usposobljenosti, če bi mi dodelili kakšno vojaško funkcijo. Vestni primorski kurirji seveda niso mogli poznati oznak bivše jugoslovanske vojske in so jih gladko zamenjali za belogardistične oznake, ki se — resnici na ljubo — niso dosti razlikovale od oznak bivše jugoslovanske vojske. Prav v tistem času so belogardisti skušali vriniti svoje vojaške enote tudi na Primorsko, kjer je bilo primorsko ljudstvo v celoti za osvobodilno gibanje in tamkaj nisi našel izdajalca, zato so imeli primorski kurirji v svoji vnemi tudi naju za takšna vrinjenca, ki naj bi poskusila prenesti belogardizem na primorska tla.

Reči moram, da še nisem bil v partizanih tako blizu smrti kakor v tistem trenutku svete jeze primorskih partizanov, če izvzamem seveda silovito bitko na llovi gori in jesensko okupatorjevo ofenzivo leta 1943. Le s težavo sva pojasnila s pomočjo prepustnice Osemnajste divizije, ki sva jo imela zašito v svojih uniformah, da sva »prava« partizana in da sva celo prostovoljca za pomoč primorskemu partizanskemu gibanju. Pri tem sva morala kurirjem zelo natančno opisati, po katerih primorskih karavlah sva že prenočevala, kakšni predmeti so v teh karavlah in končno, kakšna ura visi na steni zadnje karavle, v kateri sva bila pred prihodom v Laže. Šele nato so nama povsem verjeli in naju popeljali naprej po svoji relejni liniji po primorskih tleh.

(Konec I. dela)

TURISTI NA TRANSVERZALI

(Tragikomična zgodba v x nadaljevanjih.)

SONJA LOJEN

1. del: UVOD

Kriva je seveda mama. Sploh je vsega pri naši hiši kriva mama. Po dolgoletnih skušnjavah se je namreč prijavila za takrat še itedejev pohod stotih babnic na Triglav. Za kaj takega je seveda potrebovala dosti poguma in nove čevlje.

Prvo soboto po tem, ko je vrgla prijavnico v poštni nabiralnik, je vzgojno dvignila glas in nam razložila, da je to nevarna pot itd., itd., itd. Zato potrebuje mnogo kondicije itd., itd., itd. Dobiš jo pa tako, da dan za dnem laziš po hribih itd., itd., itd. In še preden smo se, uboge dolinske dušice, zavedeli, za kaj gre, je že prišlo do komande: »Jutri gremo na Uršljo goro!«

Ko je napočil »jutri«, je mama že navsezgodaj tekala po hiši v posebej za Triglav sešitih pumparicah, bleščočih se gozdericah, čudoviti novi flanelasti srajci in zlagala popotnico v, se razume, nov nahrbtnik.

»Vstanite!«

Edini jo je ubogal ati. Je že vedel, zakaj... Z Gorazdom sva se pa še naprej zvijala pod odejo in si mislila svoje.

»Alo, zaspanci, gremo!«

Zaspanci, ali bolje, zaspanca, sta (sva) se mukoma izvila izpod pernic in odhlačala v kopalnico. Vmes sta (sva) imela toliko povedati čez Uršljo in vse druge gore, da to ne sodi v Planinski vestnik.

Čez, recimo, tri ure smo že sopihali v prvi breg nad Ledinami. Že res, da sem takrat lezla na Uršljo menda sedmič ali osmič (zopet zaradi mame in njenih pogačic — sreča, da cvetijo samo enkrat na leto!), ampak zato mi ni bilo prav nič laže. Trdno sem si namreč vbila v glavo, da gora ni nora, temveč je nor tisti, ki gre gor.

Ko smo prišli na vrh, pa...

»Triglav! Vidim Triglav!«

»Ah, ne!«

»Pa ja! Primojduš, da je!«

»A res?«

»Res! Triglav vidim!«

»Če je tisto Triglav, sem jaz papež. Sploh pa ne pozabi, da si kratkovidna!«

Mami seveda nisem verjela, da je tisto Triglav. In tudi sem ji tisti dan vsaj desetkrat povedala, kako zelo trpim, ker moram zaradi nje laziti po hribih, vroče mi je, težko diham, čevlji me žulijo in sploh...

Zaradi nje!!

Tole pa samo za informacijo: Naslednji dan sem se na veliko ustila po razredu: kjer sem bila:

»Ne boste mi verjele, punce. Na Uršlji! Naši najprej seveda niso hoteli iti, pa sem jih le pregovorila. TRIGLAV SMO VIDELI, JA!«

Da bi bila nesreča še večja, so mamu izžrebali za tisto stoglavo čredo.

Vzela si je dopust, zložila srajce in perilo in pelerino in dežnik v nahrbtnik in rekla z glasom, kot bi odhajala za zmeraj:

»Tako, zdaj pa grem. Če boste imeli v nedeljo čas, pa pridite pome na Pokljuko.«

Seveda smo v nedeljo imeli čas. Ati in Gorazd in jaz smo se zbasali v takrat še (skoraj) brezhibno stoenko in oddrdrali na Pokljuko iskat mamu. Lilo je kot iz škafe in sama zase sem menila, da se bodo v takem vremenu mami hribi uprli za vse večne čase. Moj drobní plamenček upanja je zagorel intenzivneje, ko je rekla:

»Hudo je bilo!«

Pa je bilo moje upanje jalovo. Februarja naslednjega leta je moral ati prostovoljno na Kraigherjevo 2 in od tam je prinesel štiri drobne zelene knjižice. Eno za mamu, eno zase, eno za Gorazda in eno zame.

»Kaj pa je to?« me je zanimalo.

»No, le poglej,« je prizanesljivo odvrnil, kot bi se šel dedka Mraza.

»Dnevnik s slovenske planinske poti,« sem prebrala. »Zakaj, za božjo voljo, pa bomo to potrebovali?«

»Za transverzalo,« je ponosno stresel z glavo. »Prehodili jo bomo. MI VSI!«

In kaj bi naj jaz, niti še ne enajstletno bitje, odgovorila?

Gorazd je seveda rekel, da jo bo prehodil. Že zato, ker sem bila jaz proti. V svoji stiski sem se obrnila na Janjo, sestrično, pa mi je še ona obrnila hrbet: Čez teden si je tudi sama preskrbela tak Dnevnik. Ne, na sorodnike se človek ne sme zanašati.

Gorazd pa se je takoj izkazal za rojenega poslovneža; z mamu in atijem je sklenil pogodbo. Bila je to sijajna pogodba, biser v slovenskem poslovnem svetu:

Gorazd Lojen, Maribor, Cesta zmage 32, v nadaljnjem besedilu Gorazd na eni strani in

Janko in Vida Lojen, v nadaljnjem besedilu Janko in Vida na drugi strani

sklenejo naslednji

DOGOVOR

I. Predmet dogovora

1. Obe stranki se bosta v letu 1976 odpravili na pot po slovenski planinski transverzali od Maribora do Kopra.
2. Čas, v katerem morata prehoditi pot, ni omejen.

II. Obveznosti obeh strank

Gorazd se zaveže, da bo izpolnjeval naslednje pogoje:

- da se bo primerno obnašal in s svojim obnašanjem ne bo spravljal v zadrego druge pogodbene stranke;
- da ne bo izzival Sonje in jo namerno spravljal v slabo voljo;

- da bo vedno pomagal vsakomur, kjerkoli in kadarkoli bo potrebno;
- da bo nosil svoj nahrbtnik;
- da se bo prilagajal željam večine.

Janko in Vida se zavežeta, da bosta:

- organizirala in financirala pot po transverzali;
- poskrbela, da bodo vsi transverzalci v skupini imeli primerno opremo;
- poskrbela, da bo vedno dovolj dobre hrane in pijače, predvsem mleka;
- v vsaki koči kupila Gorazdu značko;
- za vsak žig s transverzale dala Gorazdu 50 g lešnikove čokolade;
- poskrbela, da bodo v nahrbtniku vedno karte za remi oziroma za tarok;
- poskrbela, da bo vedno na razpolago žepna svetilka in dva rezervna vložka;
- poskrbela, da bo vsaka pot vedno primerna sposobnostim vseh udeležencev.

III. Arbitraž

Če pride do nesporazumov, ki jih stranki ne moreta razčistiti sami, je pristojno za rešitev sporov sodišče Krajncčevih (teta) pod vodstvom Dragice Krajnc in s članoma Janezom in Janjo Krajnc. Odločitve tega sodišča so veljavne za obe stranki in jih morata brezpogojno upoštevati.

IV. Veljavnost pogodbe

Pogodba začne veljati z dnem, ko jo podpišeta obe stranki in velja do konca poti po transverzali. Pogodba se lahko prekliče le zaradi objektivnih vzrokov, ne pa zaradi samovolje ali lenobe kateregakoli partnerja.

V. Končne določbe

Pogodba je napisana v štirih izvodih, od katerih prejmejo po enega: Gorazd, Janko in Vida, četrtega pa glavni arbiter.

V Mariboru, dne 8. februarja 1976.

Pogodba je bila torej sklenjena in sploh je bilo vse nared za start. Saj sem imela mnogo pripomb, ampak mene ni nihče nič vprašal. Kot vedno. Sem bila pač še pre-smrkava, čeprav sem hodila »že« v peti razred. In čutila sem se v dno duše užaljeno.

2. del: START NA NANOS

Dnevnikje smo torej imeli, voljo tudi (vsaj večina), pogodba je bila sklenjena in lahko smo šli na pot. Za izbiro cilja se je zadržala mama, za organizacijo tudi, finance pa je prepustila atiju.

Od ponedeljka do četrtega je mama vse popoldneve preživela leže na trebuhu v dnevni sobi, s petami se je bila v zadnjo plat in učeno listala po vodiču, preučevala zemljevide in si nekaj izpisovala.

V četrtek zvečer je sklicala družinski svet in razložila svoje načrte. Na izbiro nam je dala tri ali štiri ture, vendar se je ona očitno že vnaprej odločila za Nanos.

»Saj je daleč, to je res, ampak... Enkrat je treba začeti. In Nanos bo za nas idealen. Prvi dan slabih pet ur hoje, drugi dan tri. Torej smo se odločili za Nanos, kajne?« Po naši ustaljeni praksi smo vsi prikimali in dvignili roke, samo da smo se lahko čimprej zapodili na večerjo in je bilo sestanka konec. Je že tako...

Naslednji dan so se pričele vlepriprave. Mama je ugotovila, da potrebujem novo srajco in zato sem morala z njo v mesto. Srajca, ki mi jo je kupila, je bila krasna: zeleno-rumeno-rjavo karirasta. Potem sem dobila še čudovite rdeče dokolenke iz domnevne volne in ko sem se doma v svoji opravi postavila pred zrcalo, sem se sama sebi zdela podobna afriškemu papagaju, le še nekaj vijoličastega bi morala navleči nase.

V glasbeni šoli (takrat sem se še v potu svojega obraza učila trkati po klavirju) sem natvezila nekaj o šahovskem tekmovanju ali nečem podobnem, ne vem več natančno in v soboto sem bila prosta.

Najhuje je bilo seveda vstati sredi noči. Ob štirih! Ljubi bog, kdo je še videl kaj takega? No, jaz sem takrat videla...

Približno ob devetih smo se znašli v Postojni. Mama, ati, Janja, Gorazd in jaz. Zraven je bil še stric Janez, ki nam je bil za taksista. Vdrli smo v prvo samopostrežno in uprizorili opustošenje, kakršnega prodajalke ne pomnijo. Se razume: Na tako naporni poti potrebuješ dosti energije, ki je nakopičena v klobasah in v čokoladi in viterginu. Potem nas je stric Janez po etapah zvozil v gozd, ki se mu baje pravi Farmance (mogoče se pravi Farmance tudi bajti, ki stoji sredi gozda; bolj primerne objekta, ki bi utegnili nositi tako ime, namreč nismo našli). Prvo etapo smo predstavljali »otroci«. No, mene

bi takrat še lahko šteli med otroke, vendar je mama v to skupino štela tudi Janjo, ki ji ni več dosti manjkalo do naziva dipl. ing. Pa Gorazda tudi, čeprav je pri štirinajstih požrl že vso pamet tega sveta.

Otroci smo se torej pretegovali po hlodih na Farmancah, stric Janez pa je prevažal atija in mamo, ki sta našo stoenko zašibala v Predjamo pod Erazmovo lipo. Naše srečanje je bilo veličastno. Najprej je bilo vse narobe, ker sem se spomnila, da so mi čevlji preveliki. Na komando sem morala obuati še dvojne nogavice — potem so me čevlji tiščali. Groza. Z Gorazdom sva se skoraj stepla zaradi koščka klobase, mama je bila na robu živčnega zloma, ati pa je modro molčal.

Ko smo končno hoteli odjadrati proti Abramcu, se je nekdo spomnil:

Naredili smo torej zgodovinski posnetek. Vsi še zagoreli, mladi...

»Na koncu transverzale se bomo spet slikali!«

»Ja, seveda. Samo takrat se bomo vozili že v invalidskih vozičkih in brade bomo imeli do tal.«

To sem bila, se razume, jaz.

»Ti že,« je rekel Gorazd, »mi pa ne. V treh letih jo bomo naredili, brez problemov!« V opravičilo naj navedem, da je bil fant še mlad in neumen in poln idealov...

Mama je bila že spet rahlo živčna. Sploh je vedno živčna, kadar pripravlja kako veliko stvar. Danes, na primer, jo je skrbelo vremenska napoved. Bila je namreč čudovita. In to je bilo slabo. Kajti, če bi bila slaba, bi lahko še vedno upali na boljše. Tako pa, ker je bila vsa Evropa pod vplivom anticiklona, zračni pritisk tisočtrideset milibarov — ustaljen, jasno, dnevna temperatura od triindvajset do osemindvajset stopinj Celzija, je seveda obstajala nevarnost, da se vreme pokvari in da nas bodo na vrhu zajeli snežni viharji. Zato smo kot mule tvorili s seboj vsak svojo jopo, pulover, vetrovko, bundo, kapo, rokavice, pelerino in dežnik.

In končno — start! Stric Janez nam je še zadnjič pomahal v slovo, potem pa je izginil za ovinkom. Mi smo pa pričeli našo odisejajo.

Tistih napovedanih osemindvajset stopinj v senci nam je že pošteno teklo čez čelo in kapljalo od nosov. Zdaj bi lahko seveda začela na dolgo in široko razpredati o smotrnosti hoje po cesti, če ti prijazno majsko sonce žge v hrbet in imaš usta suha kot Sahara, čez čelo se ti cedijo še zadnje kapljice vode, ki jo premoreš, in sploh...

Pa smo prej prišli do Abrama.

Zvalili smo se v senco in razložili zaklade iz nahrbtnikov po mizah. Bili smo hud boj s kurami, ki so nam hotele odžreti težko prigarano kosilo, in poslušali kanarčka, ki je visel (oziroma njegova kletka je visela) na drevesu. Tukaj smo dobili tudi prvi žig v transverzalne knjižice in Gorazdu je po pogodbi pripadlo pet dek čokolade, ki mu jo je ati odkrnil od bogate zaloge (iz varnostnih razlogov jo je nosil sam v nahrbtniku). Seveda je bratec svoj delež pri priči zmašil v usta, kar pa ni bila nobena požrešnost, temveč varnostni ukrep: lahko bi mu jo pogoltnil kdo od nepoklicanih (jaz na primer). Takoj nad Abramom smo prvič zašli. Usekali smo jo naravnost v hrib, namesto okrog po cesti. Krivca za to seveda nismo našli, zato je mama vzela vajeti v svoje roke in nas napodila iskat pravo pot, sama pa se je zatopila v zemljevid in rožice.

Ko smo potem sopihali čez trate, se je mama ustavljala ob vsakem encijanu in panonskem svišču in sploh ob vsaki rastlinici.

»Kot bicek Ferdinand,« je pripomnil neki zlobnež (ali neka zlobnica) iz naše družbe. Mama je bila seveda užaljena, zato je prestavila v četrto in oddivjala v breg, da smo jo komaj dohajali.

Jaz osebno sem imela velike probleme z vročino — svojo in zunanjo, sončno, pa ni bile sile. Ob pol petih smo kot snopi popadali na klopi v Vojkovi koči.

Poleg razgleda (mama je menda spet videla Triglav) smo doživeli še eno atrakcijo: potres. Mi, otroci, smo ga seveda prespali, mama pa je trdila, da je bilo grozljivo. Če bi bil samo malo, čisto malo močnejši, bi nas pometala iz postelj in teči bi morali na plano. Bilo je to namreč osmega maja in prespali smo najmočnejši sunek po tistem izpred dveh dni. Ampak preživeli smo ga brez hujših psihičnih pretresov.

Zjutraj smo pobirali ostanke kruha, ki smo ga odkupili od oskrbnika prejšnji večer. Bil je krasen, čudovit, perfekten, najboljši kruh, kar sem ga do zdaj jedla.

Torej, namakali smo ostanke kruha v mleko in kovali načrte za današnji dan. Čakale so nas slabe tri ure hoje, ura pa je bila komaj pet. Nazadnje smo se zmenili, da se bomo odločili potem, ko bomo prišli v Predjamo.

Dol je šlo mnogo lažje kot gor. Malo po gozdu, malo čez travnike in že smo bili v Stranah; v maminem vodiču piše, da slovijo po dobri pitni vodi. Take prilike seveda nismo hoteli izpustiti in izlili smo v travo čaj, ki smo ga imeli v čuturah, in jih napolnili z vodo.

»Zdaj pa res ni treba počivati,« se je oglasla Janja, »bomo raje v Šmihelu!«

Počivali smo torej sredi travnika pred Šmihelom. Časa smo imeli dovolj in vode tudi — kaj smo pa še hoteli drugega?

Gorazd je prvi pogumno nagnil čutaro in trenutek za tem je voda iz njegovih ust v elegantnem curku kot z vodometa pred Stolnico odpotovala v travo.

»Ja, kaj pa je?«

»Smrdi.«

»Ti tudi smrdiš. Daj sem!« sem mu domišljavo potegnila čutaro iz rok in si privoščila dolg požirek. Imela sem občutek, da sem požrla pol milijona bakterij in prav toliko bacilov pa drugih podobnih živalic.

»Pa res smrdi,« sem se nakremžila. »Samo kako je to mogoče?«

Potem je vzel čutaro v roke ati kot strokovnjak, si vso zadevo najprej ogledal, jo ovohal, poskusil in postavil končno diagnozo:

»Tekla je pod hlevom. Zato ima okus po kravjekih.«

Nihče ni protestiral. Le to mi ni šlo v glavo, od kod ati pozna o k u s kravjekov. Hm! Hm!

Potem smo šli naprej. V Predjami smo se ozirali nazaj na Nanos in ni nam šlo v glave, kako smo v treh urah lahko prišli tako daleč. Smo bili pač še popolni zelenici.

Menda edino, kar sem jaz odnesla s te ture, je bilo, poleg treh žigov in spoznanja, da se po soncu ne hodi brez klobuka, pet žuljev. Prav na koncu pa sem sama sebi le priznala, da niti ni bilo tako strahotno slabo. Res, bila sem še otrok...

(Nadalj. v št. 7)

JESENI NA URŠLJI GORI

STANKO SREŠ

»Simon, nič se ne boj, bova že prišla na Uršljo goro,« tolažim sina, ko že dolgo časa hodiva kar po svoje po gozdu.

»Še nekaj časa hodila tako brez markacij, potem pa prideva pri križu na označeno pot, ki naju bo pripeljala do Poštarskega doma in na vrh.«

Simon se kisko nasmehne. Lep dan konec oktobra je. Zjutraj sva odrinila iz Prežihovih Kotelj. Nekaj časa sva hodila po označeni poti, potem so markacije izginile ali pa sva jih zgrešila.

»No pa poskušajva danes kar po svoje priti na cilj, saj imava dosti časa. Lep dan se nama obeta,« sem prigovarjal Simonu.

In potem sva hodila po cestah, po stezah in po brezpotju. Ves čas pa sva pogledovala proti vrhu, kjer se je v soncu svetil RTV stolp. Šla sva tudi mimo lovske kočice nad smučarsko vlečnico. Nato sva spet dolgo hodila po gozdni cesti proti vzhodu.

»Zdaj pa morava zaviti na desno v gozd, če hočeva priti na označeno pot, ki naju bo pripeljala na vrh,« sem dejal, ko se mi je zazdelo, da sva že zadosti daleč.

»Ati, rajši bi hodil po markirani poti.«

»Ja, Simon, a tudi tako je lepo, če sam najdeš pot na cilj. Zato sem danes vesel, da hodiva tako svobodno po gozdu.«

»Zanimivo je že, le da bi bil rad že v koči, ne pa da blodiva po gozdu.«

Simon se je naveličal te prave svobode, zato je bil boljše volje, ko sem mu zagotovil, da bova kaj kmalu na označeni poti. Srečava še gobarico in nato pri križu v gozdu prideva na zaželeno pot.

»Simon, zdaj pa kar naprej in pazi, da ne izgubiš markacij.« Sin pogumno vodi; hitro se vzpenjava, najprej po stezi, potem pa po gozdni cesti vse više in više. In ko cesta zavije ostro na levo nadaljujeva po bližnjici med lepimi jesenskimi barvami macesnov. Ja, macesni jeseni — kako že pravi Kmecl — v pomarančasti obleki... Vse manj je drevja in že sva na široki poti, ki se vije proti cerkvi in koči.

»Glej, Slovenj Gradec in za njim Pohorje,« opozorim Simona. Kar poletno toplo je in v porumeneli travi ob stezi se greje več planincev. So kot martinčki na toplem jesenskem soncu. Končno je tu cerkev in zraven kočica.

Oglasiva se v koči, da nama ne bi zamerili, potem pa greva mimo ograjenega in zavarovanega TV pretvornika proti križu na robu vrha. Malo niže, na zavetni planotici, se predava soncu in razgledu.

Da, razgled v jasnem jesenskem dnevu! In to z Uršlje, »z Uršule« kot so pisali starejši rodovi, »s Plešivca«, kot hočejo nekateri, »z Gore«, kot jo imenujejo domačini, »z Urške« po žargonu med planinci. Gledava proti severu in zahodu. Peca je najbližja, potem zeleni valovi Smrekovca, Raduha in za njo bele Savinjske, še naprej Julijske s Triglavom, škrbina Stola, avstrijski snežniki in tako naprej. Pri razpoznavanju vrhov nama pomaga prijazen oskrbnik, ki se nama je pridružil, ko sva uživala na toplem soncu.

Nebo nad nama pa parajo in ga črtajo z belimi črtami letala. Ni miru zaradi njih. Kdo ve, kam vse so namenjeni ti veliki srebrni ptiči.

Polagoma pa sonce izgublja svojo moč in morava v kočo. Stopiva tudi v starodavno cerkev, hladno je v njeni notranjščini. Potem pa v kočo — pa ne za dolgo časa.

»Zarja, lepa večerna zarja bo,« slišiva druge planince in potem gremo vsi občudovat sončni zahod v jasnem jesenskem večeru.

»Simon, tega pa ne bova znala opisati doma, tako čudovito je,« šepetam sinu, ki ves prevzet strmi v rdeče nebo. Dolgo ostaneva zunaj. Tudi drugi vztrajajo in vsi molčimo. Ostanemo tako, dokler ne izgine zadnja sled sonca daleč za avstrijskimi gorami.

»Kako lepo je bilo,« je ves navdušen Simon, ko se vračava v kočo. Nič ne govorim, ves prevzet sem od tega, kar sem videl. Da, kaj takega še nisem doživel. Srce je srečno, delil bi srečo in to luč z vsemi svojimi, z vsemi, ki jih poznam, z vsemi ljudmi dobre volje na svetu. So še doživetja, ki te spet okrepe, da lažje prenašaš težo vsakdanjega dne.

Spat sva se spravila molče in sklenil sem, da zjutraj ne smeva zamuditi sončnega vzhoda.

— — —

»Simon, vstani!« budim sina, ko je zunaj komaj, komaj malo svetleje. Hitro se izmotava iz kočice in čakava, gledava proti Pohorju. Počasi se začenja svetlikati, potem se začne izza Pohorja dvigati velikanska rdeča krogla, ki barva vse v rdeče. Hitiva spet mimo cerkve in gledava proti zahodu, kako se barvajo in prebujajo gore in se pripravljajo na nov dan. Sonce se dviga vse višje in višje in potem zasveti z vso močjo in rdečega čara je konec; potem pa zaslišim Prežihovega očeta:

»Voranc, vstani! Sonce je že nad Pohorjem.« Da, ta Prežih! Moral je tako pisati, ko pa je živel v tako lepi pokrajini! Solzice, Samorastniki in vse drugo, vse mi prihaja na misel v tem prelestnem jutru. Dolgo tako uživava na vrhu in šele toplota jesenskega sonca naju prebudi v resničnost. Morava spet dol, domov. Jutri bo treba na delo in v šolo.

Počasi se spuščava v prelepem jesenskem jutru skozi gozd proti Poštarskemu domu in naprej skozi Meškove Sele. Ustaviva se na njegovem grobu. Dosti lepega je tudi Meško napisal, vendar mi je Prežih danes dosti bliže. Kot otrok sem vedno znova prebiral Solzice. Prizor ob sončnem vzhodu mi je za vedno ostal v srcu — Voranc s šmarnicami v rokah, mati pa lvsna srečna na pragu, obsijana s prvimi sončnimi žarki. Ozirava se na Uršljo, kjer se le da. Ko zavijeva čez asfaltno cesto v zgornji zaselek Starega trga, se zasliši z Uršlje teman glas zvona.

Opominja naju ta zvon, naj ne pozabiva današnjega dne. Ozreva se še enkrat tja gor, potem pa greva naprej. Uršlja gora naju je očarala. Še se bova vrnila, saj ni mogoče pozabiti takih doživetij v lepem jesenskem vremenu.

SLIKA Z GORA

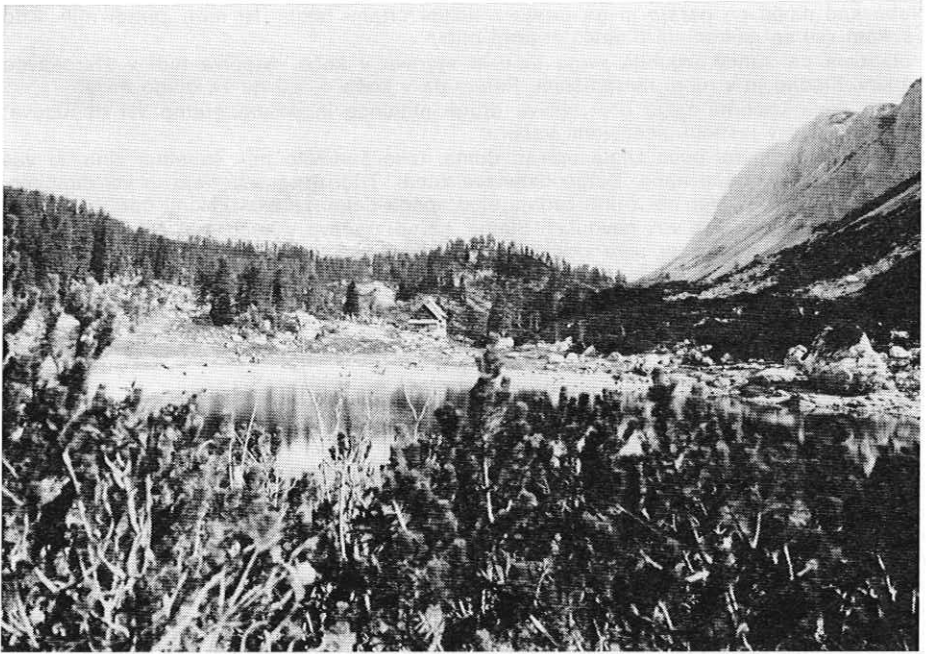
MARJANA KEMPERLE

Drobne, bele snežinke poplesavajo v zraku. Vse je že belo in hribček pred našim blokom je poln veselega živčava. Na mizi pred menoj je skladovnica knjig, toda moje misli vse pogosteje uhajajo skozi snežinke tja, kjer so se v belo ogrinjalo zavile gore. Kadar sem utrujena, se odpočijem, če si prikličem v spomin vse čudovite poti in stezice, ki sem jih prehodila s prijatelji.

— — —

Lep dan se je obetal, saj je bilo jutro čisto kot solza. Komaj smo čakali, da nas je avtobus odložil pri Zlatorogu, ko smo lahko svobodno zadihali in čim hitreje pustili dolino za seboj. Misli so bile hitrejše kot čas, potem pa se je počasi vse skupaj uskladilo, ko smo se zasopihali v vijugah čez Komarčo. Nekajkrat je bilo pač treba počivati in pogledati nazaj, kako vidno se veča globina doline.

Prvo jezero nas je sprejelo z zamolklim bobnenjem. Mraz je opravil svoje; ledeni skladi ob robovih, zrcalna ledena ploskev in zamolkli zvoki, ko poka led — vse to nas spominja, kot da smo v mogočni katedrali. V občudovanju jezera smo zašli. Hodimo, hodimo in spoznamo, da smo na poti, ki gre na Komno. Potem smo se kar med grmičevjem

Koča pri Sedmerih jezerih

Foto Franci Sluga

in skalami kot Robinzoni splazili na melišče, kjer smo spet našli našo pravo stezico. Potem hodimo med smrekami pod mogočnimi skalami in pridemo kmalu na prve zaplate snega. Pri Dvojnem jezeru smo polegli in se predali soncu kot martinčki. Bilo je toplo, nad nami se je bočilo modro nebo, okoli nas so bile bele skale, pod nami pa zamrznjeno jezero; bil je mir, blažen mir v tem svetu. Potem se je nekdo spomnil, da bi bil čas, da gremo naprej. In že smo bili spet na stezici, ki se je izgubljala med zaplatami snega. Okrog Zelnarice sta krožila dva orla. Spuščala sta se med skale pa se spet dvigala in brez plahutanj kril lahko drsela skozi zrak.

Zadnje jezero nas je pričakalo z debelo ledeno skorjo. Zajelo nas je baletno navdušenje. Vsak s svojim baletnim »talentom« smo se zapodili po ledu. Sonce se je že spustilo za gore na obzorju. Le vrh Kanjavca je še žarel v čudoviti rumeni svetlobi. Čudežna svetloba odseva tudi v jezeru. Mehka pesem se je razlila v tišino večera.

Potem zagazimo proti zavetju na Prehodavcih. Pričakala nas je čudovita sobica; skuhalo smo si čaj, pojedli, klepetali, vmes pa delali načrte za naslednji dan.

Sonce je že rdeče obarvalo Jalovec, ko smo se naslednji dan vzpenjali proti Hribaricam. Zmerom znova smo se ozirali, da ne bi zamudili čudovitega preliivanja barv. Pred nami je že kdo hodil, to smo videli po stopinjah; kmalu smo zagledali na obzorju proti vzhodu dve postavi. Dva očitno ubirata svoja pota, saj sta zavila z markirane poti proti Zelnarici. Naša pot gre na Dolič, kjer bi bil prvi večji počitek. Čaja nimamo več, plina v gorilniku pa je bilo še dovolj, zato smo si, ne vem, kdo se je tega domislil, skuhalo v vodi bonbone herba. Čaj herba, kakor ga imenujemo, je »prima«, zato ga je prehitro zmanjkalo.

Potem smo dobili obisk. Trije bolj opremljeni planinci, s cepini in derezami, so pripihali iz Trente. Namenjeni so bili na Triglav.

»Morebiti se še srečamo,« jim rečemo, ko zavijejo proti Triglavu, mi pa proti Planiki. Sonce vedno bolj pripeka in ko srečamo potoček snežnice, ki teče čez skale, se vsi prilepimo nanj.

Na Planiki zmečemo nahrbtnike na tla in posedemo nanje. Pred nami je Triglav v vsej svoji veličini. Dovolj časa imamo, da bi se še lahko povzpeli nanj. Brez nahrbtnikov gre dosti lažje in hitreje. Na Malem Triglavu srečamo znanca z Doliča. Namenjeni so še na Kredarico, potem pa na Planiko, Dolič in v dolino. Obljubijo nam, da nam prinese pivo s Kredarice.

Kmalu smo na vrhu. Krog in krog nas pozdravljajo vršaci, veter nam nosi njihove pozdrave. Fotografirali smo, pa gre le malo teh reči v škatlico, večina jih ostane v srcu kot spomin. Veter je leden in ko nas že pošteno zebe, se začnemo spuščati. Navzdol gre hitro, posebej zadnji del, ki je že bolj podoben smučanju. Na Planiki spet srečamo naše znanke; izpolnili so obljubo in nam prinesli poln nahrbtnik piva. V dolini ga ne maram, tam gori pa je imelo res poseben okus. Triglav je še v soncu, ko se začnemo spuščati v dolino. Kmalu nas objame senca, pogledi pa se še zmeraj vračajo tja, kjer v zadnjih žarkih plamené vrhovi...

PLANINSKI POČITNIŠKI TEDEN V ITALIJANSKIH DOLOMITIH

KATKA SMOLEJ

Če na hitrico preletim vse krožke, v katerih sodelujem, mi je naše PD še najbolj všeč. In moram reči, kar pridno delamo. PD deluje že sedmo leto, včlanjenih pa je okrog 70 bolj ali manj aktivnih članov. Vsak mesec gremo vsaj na en izlet. Poznamo že precej Slovenije pa tudi Avstrijo in Italijo smo že odkrili. Odločili smo se, da prehodimo Slovensko planinsko transverzalo. Pohorje imamo že varno »spravljeno« v naših knjižicah. Sestajamo se enkrat na mesec, na sestankih pa ogledamo izlete, častne znake in še kakšno temo iz vsakoletne planinske šole. Prav zaradi celoletne aktivnosti smo bili Blejci izbrani, da gremo trije na mednarodno srečanje mladih planincev v italijanskem Bolzanu, v severni Italiji.

Ko sem od tovariša Miša Serajnika, našega mentorja, dobila vabilo na to srečanje, je vse skupaj rahlo spremenilo moje počitniške načrte. Bolj ko se je bližal 16. avgust, bolj sem bila napeta, nazadnje bi lahko že brenkal name. Dan pred odhodom pa me je zgrabila prava potovalna mrzlica. Kje so puloverji, zobna ščetka? Oh, že spet imam premalo paste! Spodnje hlače? Knjižice? Svinčnik? Nazadnje je bil nahrbtnik težek kot slon. V vsej tej zmešnjavi pa sem pozabila nekaj za planinca zelo važnih stvari: kapo, rokavice in sončne naočnike.

Končno je le prilezel dan odhoda. Še poljub, pozdrav — in že se peljemo. Štirje smo: tovariš Mišo, Meta, Dani in jaz. Že smo na Ljubelju. Na oni strani meje je bilo kmalu konec prijetne sence in počutimo se kot zrezki v olju na štedilniku. Če se že odlepiš od sedeža, si ves moker od potu — po nogah in na hrbtu. Odločili smo se za nekaj postankov — za malice.

Ko smo se v našem štedilniku na kolesih pricvrli čez avstrijsko-italijansko mejo, so se kilometri začeli vleči, ko da so to milje. Računali smo, koliko časa se bomo še vozili. Noben kažipot s kilometri nam ni ušel. Vozili smo se po precej ozkih dolinah. Povsod smo srečevali tipične tirolske hiše s široko in precej ravno streho pa z obveznimi rožami. Videli smo mnogo gradov, skoraj na vsakem ovinku doline je stal kateri. Nekateri kraji so nam bili znani, npr. Brixen: škofje so imeli včasih v posesti ves Bled. Presenetil pa me je Bolzano, prvi cilj naše poti. Predstavljala sem si, da je to manjši kraj, zdaj pa naenkrat tako mesto z več kot sto tisoč prebivalci.

Zbor udeležencev srečanja je bil na železniški postaji. Zbrali smo se planinci iz Italije, Grčije, Liechtensteina, Južne Tirolske in Jugoslavije. Glavni vodnik, Luis Vonmetz nam je pregledal čevlje, nato pa na kratko razložil, kje in kako bomo živeli. Ko je omenil, da gremo tudi plavat, si ni mislil, da ga kaj razumemo, ker je govoril nemško, mi pa smo se le muzali, ker smo ga brez prevajalca razumeli.

Domačini Tirolci so nas popeljali po mestu. Ogledali smo si stari del in nekaj izložb. Ob neki ceni so Tirolci poskušali po slovensko izgovoriti »šestintrideset«. Kakšna zabava! Kar pokali smo od smeha, ko so se zaman trudili, da bi le pravilno izgovorili to besedo.

Na železniško postajo so medtem prispeli mladi iz Liechtensteina pa Italijani iz Padske nižine. Kar hitro so se zložili v avtobus in odpeljali smo se v smer, odkoder smo pravkar prišli. Kar malo kisló smo se držali. Vožnja z avtobusom ni bila nič kaj prijetna, izpuhov sem imela dovolj za večerjo in še drugi dan za zajtrk...

Ko smo za sabo pustili ovinke in strmino, po kateri se cesta vzpenja iz globoko izjedene doline reke Isarco, se je ohladilo pa tudi nekaj razgleda se je odprlo. Postajali smo vedno bolj živahni, zijali smo okrog sebe in v zemljevid, saj smo hoteli naenkrat čim

Na poti okoli skupine Langkofel, Luis z našimi pionirji, v ozadju Piz Boè 3151 m

Foto Mišo Serajnik

bolj točno vedeti, kam se sploh peljemo. Ob misli, da moramo tisti dan priti še na višino 1900 m, me je kar streslo (Bolzano ima okrog 270 m nadmorske višine).

Pod »našo« planoto smo parkirali. Od zadaj je bil moj nahrbtnik videti širši kot jaz, teže sem pa tudi presneto dobro občutila. Tistih zadnjih 20 minut do koč, ki smo jih morali prehoditi še vsak dan, se mi je zdelo neskončnih. Kočo bi skoraj zgrešili, ker je skrita pod robom, čeprav je pred njo visela zastava AVS (Alpenverein Südtirol — Planinsko društvo Južne Tirolske).

Naša sobica je bila kar prijetna. Z Meto sva spali na pogradu, seveda, »dame imajo prednost«, kot je rekel tovariš, in tako sva si priborili zgornji ležišči. Eno pomanjkljivost pa je soba le imela: Vsakič ko sem splezala na posteljo, sem z glavo »pobožala« luč. Enkrat je za hip nastal celo »lučni« mrk. Omare, v katere smo spravili svoje stvari, so postajale vsak dan bolj podobne ropotarnici, moja še najbolj.

Že prej, ko smo se vzpenjali do koč, smo ugotovili: 1. da imajo zunaj dva zajca, 2. da so okrog hiše krasni travniki in 3. da moramo nujno malo raziskovati okolico. Zajci so postali nekakšna naša loterija: vedno, kadar smo šli na turo ali smo se z nje vračali, smo ugrabili, če bo vsaj en zajec pred hišo. Skoraj nič se nas nista bala.

Tudi drugi planinci so si prišli ogledat planoto! Na neki malo večji skali smo iz kamenčkov sestavili YU — Jugoslavija. Naj se ve, kdo je bil tudi tu!

Povzpeli smo se še na bližnji griček. Želeli smo se razgledati, videli pa smo le malo večji kucelj in studenček. »Pojdimo še tja gor!« Tudi tu z razgledom ni bilo nič. Še na naslednjega! Končno smo se le naveličali. Šele čez nekaj dni, ko smo šli čez planoto, smo spoznali, da nismo imeli kaj videti, saj smo bili skoraj v sredini planote.

Dani si ni oblekel trenirke in to se mu je pošteno maščevalo. Tu namreč tudi pasejo, zato je okrog pašnikov polno električnih pastirjev. Neprestano smo morali skakati čeznje. Dani se je po nesreči na enega naslonil, odskočil je in zajavkal. Na srečo mu ni bilo hudega.

Po večerji smo se spotikali čez breg pod koč do prvih dreves. Nabrli smo si dračja in zakurili. Drug drugega smo opazovali in kmalu smo vsi zapeli. Luis nas je naučil »eno čisto kratko«. Sredi najlepšega petja pa nam je še nekdo pritegnil. »Muuuu!« se oglasi za našimi hrbti, da smo kar odskočili. Rezanja in hihitanja seveda ni hotelo biti konec. Pri ognju je bilo toplo in okoli nas se je nabiralo vedno več krav. Buljile so v nas, kot da smo deveto čudo. Vsaka skupina je zapela tudi kako svojo pesem. Sploh pa Tiroinci zelo radi in dosti pojo, to smo opazili že prve dni. Tisti večer smo še dolgo bedeli in se pogovarjali o prvih vtisih.

SCHLER

Naslednje jutro nismo bili nič kaj navdušeni, saj je deževalo. Obljubljeni izlet smo mislili skrajšati do nekega bivaka v bližini. Pred koč smo že natovorjeni čakali, da se vreme vsaj za silo uredi, pri tem pa smo postopali okoli, kot bi bili v zaporu. Končno smo odšli. Morali smo z naše planote dol in še čez sosednjo. Kar žal mi je bilo, da ne gremo na Schler, ki je zelo zanimiv po obliki; na vrhu je precej raven, ob straneh pa ima skoraj navpične stene. Pri bivaku, za naše pojme je bil podoben koč, smo se odcedili in nacedili, se pravi posušili in odžejali. Deževalo ni več, zato smo odčofotali

naprej. Blata res nismo pogrešali... Glede vremena pa smo se zmotili, saj nas je škropilo vsakih pet minut. Menda je mene najbolj motilo, saj sem hodila s pelerino pa spet brez nje in tako naprej. Dani se je jezil, ker se je moral ustavljati, oba sva imela stvari zložene v njegovem nahrbtniku, ki sva ga izmenoma nosila. Pot ni bila strma, meni pa se je vlekla. Ko smo pregrizli strmino, se je pokazalo še sonce in vse je bilo dobro. Na naše veliko začudenje stoji pod vrhom Schlera koča. Prišla nam je kar prav, ker smo imeli že suhe čutare. Jedli smo kruh in sir, kar naj bi bilo kosilo. Kar hitro sem pozabila, da smo sploh kaj jedli. Do vrha smo capljali še dvajset minut. Tam smo splezali na največjo skalo in slikanju ni bilo konca, saj je bilo mnogo fotoaparátov. Z vrha smo si ogledali okolico in našo planoto ter ugotovili, kako »visoko« je naša koča. Sprva smo se spuščali zlagoma po travi, vendar je bilo vsega lepega kmalu konec. Zavili smo na zelo strm plaz in se po njem bolj spotikali in drsali kot hodili. Luis jo je rezal dol, kot bi šel po ravnem. Povedal nam je, da se je v navpičnih stenah nad nami ubilo že nekaj plezavcev. Na nekaterih mestih smo morali uporabiti tudi vrvi. Po gozdu je šlo zelo hitro. Razdražili smo tudi ose, tako da so bili nekateri kar pošteno popikani. Pri Koči pod Schlerom smo skoraj uro počivali. Ogledali smo si kapelico, v kateri so vklesana imena mrtvih plezalcev.

Ob poti smo srečali tudi naravni azbest. V avtobusu sem na poti domov zaspala. Tistih dvajset minut peš od avtobusa do koče sem se vlekla kot megla, kolena so mi škripala, ni čudno, saj sem prej le enkrat hodila sedem ur. Zvečer so nam gostitelji kazali še diapozitive o plezanju. Oho, naš Luis je plezal celo z Messnerjem! Z Meto sva kar hitro mrknili, a še dolgo nisva mogli zaspati.

PLATTKOFL

Naslednji dan smo gledali čudovit sončni vzhod. Polni višinskih upov smo se odpeljali do vznožja, saj je Plattkofl 95 m višji od Triglava. Na eni strani je ploščat, zato ima tudi tako ime (Plattkofl — ploščata glava). Kako uro smo hodili po gozdu in se pomenkovali, vsake toliko časa pa se nam je Pietro, Italijan, obesil na rame in prijazno ponavljal naša imena. Če našega tovariša ni bilo blizu, je bil kar on nekakšen naš pokrovitelj. Z Italijani je bil sploh hec. Že prvo jutro so nas spraševali, kaj pomeni po naše »kaj«. »Kaj pa imate toliko opraviti z nami, ko kar naprej čebljate kaj, kaj, kaj?« Vprašanje se nam je zdelo čudno, a smo izvedeli: CAI (izg. kai) je Planinska zveza Italije!

Pri koči smo pustili nahrbtnike. Zabavali smo se z dvema žrebičkoma in kobilo, ki so silili v nas, češ naj jim kaj damo. Kobila je hotela pokusiti Pietrov klobuk in neki nahrbtnik... Ker je gora ploščata, je bilo že od koče mogoče videti križ na vrhu. »To bomo pač mimogrede opravili,« smo se v mislih kar malo postavljali. Vendar smo se presneto zmotili. Šele po kakih dveh urah sopihanja, spotikanja in nacejanja, smo prišli gor. Malo pod vrhom smo zgrešili pot, in morali smo po grebenu. Na drugi strani je bil globok prepad. Brrr, rajši sem gledala predse. Šele na vrhu smo opazili, da je gora iz bleščečih dolomitnih kristalov. Enega sem si vzela za spomin. Planinske kavke so čisto domače, malo manj, da ti ne jedo iz roke. Med počitkom se je oglasila tudi kitara. Malo smo že pomagali peti, če ne drugače, vsaj z melodijo. Ko smo se »nakrmili«, nacedili, napeli in naslikali, smo jo udarili dol. Šlo je s »četrtro«. Pri koči smo nekam dolgo čakali. Izkazalo se je, da smo čakali zaostale Tirolce.

Natovorili smo se in se napotili okrog cele skupine Langkofl. Pot se mi je zelo vleeeeklaaaa... Šlo je večidel po ravnem, a je bilo daleč. Bila sem tako utrujena, da me okolica ni nič zanimala. Na prelazu Gardena smo si odpočili. Nekateri so plezali na neki večji skalni osamelec. Zadnji del poti sem v avtobusu spala. Zvečer smo v sobi odkrili, da sva z Meto opečeni od premočnega sonca. Na srečo naju ni peklo. Hitro smo se spravili v posteljo in pisali dnevnike.

VAL GARDENA

V sredo smo bili bolj »počivalniško« razpoloženi, saj smo se namenili v Val Gardeno na kopanje. Najprej smo moral čez tiste neštete hribčke naše planote, ki je ena največjih v Evropi. Srečali smo tudi vulkanske kamnine. Na vrhu nam je Luis pokazal kamnit prestol, s katerega se je bližnji graščak nekoč razgledoval po svoji dolini. Spodaj je bilo morje takih oblakov, da bi najraje skočili vanje, a smo raje počakali na bazen.

Druga stran naše planote je zelo strma, zato je bila hoja precej naporna. Če so bili kamni kje zglateni, je bila poleg napeljana pletenica. Toda naenkrat — rrrrr, bumf! Kdo drug kot jaz! V St. Ulrichu smo si ogledali rezbarsko delavnico in muzej ljudske umet-

nosti. Rezbarstvo je posebna značilnost Val Gardene. Pokazali so nam, kako delajo lesene kipe. Vsakega posebej najprej skicirajo, nato oblikujejo glinast vzorec, šele nato ga izrežljajo iz lesa. Kipe izvažajo po vsem svetu.

Videli smo tudi smučarsko progo svetovnega pokala.

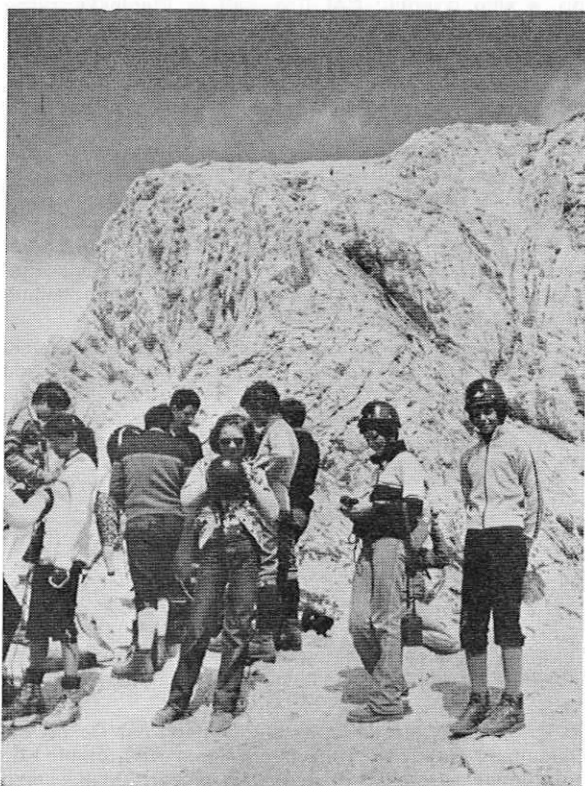
Ker smo bili že presneto lačni, saj smo spotoma napadali le maline, smo se odpravili na »kosilico« (kosilo + malica, se pravi kruh in sir) v sobo mladinskega odseka AVS. To sobo so si mladinci naredili, opremili in uredili čisto sami, vse od lesenih tal do miz in plakatov. Nato je prišlo na vrsto glavno: po izbiri kopanje ali vožnja z žičnico na Rosschotz (2282 m). Mi smo izbrali kar prav, saj smo lenarili ob bazenu, drugi so pa hodili. Izumili smo celo vrsto skokov v vodo: tek po vodi, hojo po rokah in po štirih in še sto stvari! Ker sva imeli z Meto le ene kopalke in pol, sva se stalno preoblačili. V bazenu so priključili luči in vrelce, s katerimi smo imeli največ zabave.

Nazaj grede smo se posebej zabavali. Vsakih nekaj kilometrov je naredilo pof, pof, pss in avtobus se je ustavil. Največkrat kar sredi ceste. Mi smo se hahljali, a šoferju ni bilo prav nič do smeha.

Zvečer smo gledali diapozitive s planinsko tematiko. Vodniki so nam poklonili našitke in značke planinskih zvez.

PEITLERKOFL

Ko smo naslednji dan zvedeli, da bo na turi tudi nekaj plezanja, smo se kar razveselili. To turo na Peitlerkofl, (»Oh, že spet kofl,« bi rekel Dani) smo imeli za najtežjo, saj je bila v programu edina označena z višino — 2874 m, kar je 10 m više kot Triglav. Zunaj se je vlekla megla, da smo že pričakovali kakšen manjši pljus, a sonce mi jo je kar pošteno zagodlo. Ker s seboj nisem vzela kape, me je zoprno bolela glava. Problem smo rešili s tableto in ruto. Do Schlüterhütte smo se cvrli na cesti. Pot je bila zelo dolga, pa tudi strma. Izvedeli smo še, da »lačen« (latschen) po nemško pomeni rušje. Dani, ki je prvi omenil to težavo, se je takoj vmešal: »A bor je pa žejen?« Pri koči smo si privoščili naše običajno kosilo in se napojili. Nahrbtnike smo pustili kar tam in s seboj vzeli čelade in vrvi. Pot je bila zdaj precej lažja. Kmalu se je začela vijugati

Varovanje pred vzponom
na Peitlerkofl, 2959 m

Foto Mišo Serajnik

navzgor. Ker otroci nismo imeli drugega dela kot gristi strmino, smo ugibali, kam bo šla megla, ki nas je zasledovala. Kar nekakšna loterija: bo šla mimo ali ne? Če je kdo uganil, smo ga pohvalili, da zna delati vreme. Čas nam je hitro minil in že smo bili v skalah. Navezani in s čeladami so se nam najmlajšim karabinčki zatikali ob vsakem klinu, saj smo jih prvič uporabljali. Tudi sicer smo bili mi trije pravi štori. Plezanja ni bilo veliko, zato smo bili zelo presenečeni, ko smo kar naenkrat zagledali križ, znak, da smo na vrhu. Drug drugemu smo čestitali. Slikali smo se tudi s predsednikom Mladinske komisije UIAA (Mednarodne planinske zveze) Andrejem von den Müllerjem. Razgleda, žal, ni bilo nobenega, zato se zgoraj nismo dolgo zadrževali. Opazili smo, da se vsak, ki pride na vrh, dotakne križa in reče: »Naj živijo gore!« Nazaj grede sva se z Danijem šla »gamse«, tako da sem enkrat imela priložnost prav pošteno »pogrnuti«. Ob poti smo srečavali zanimive kamne — pravi raj za Meto, ki jih zbira. V dolini so nam otroci iz bližnje hiše posodili hodulje. Svet je s te višine čisto drugačen. Blizu so imeli tudi nekakšen park s srnami, jeleni in damjeki. Ta dan smo zares veliko doživeli. Zvečer smo priredili še družabni večer. Koliko nas je bilo mokrih, namazanih ali buškastih, še sama ne vem. Mi smo uprizorili »gamsa«, ki se polula na žrtev, radovednega planinca. Seveda zvečer še dolgo nismo zaspali.

PIZ BOÈ

Naslednji dan zjutraj je kot strela med nas treščila novica: Sneg po vrhovih. Ob večernem avgustovskem dežku nihče niti pomislil ni na sneg. Mene je kar malo stisnilo, ker sem kapo in rokavice pozabila doma. Vendar mi to ni pokvarilo razpoloženja. Namenile smo se na Piz Boè (3152 m). Tovariš Mišo je Luisa kot vodjo nekako prepričal, da je vredno iti na kakega tritisočaka, še posebno, ker najbrž ne bomo imeli več take priložnosti. Dani je bil vesel, ker tokrat ne gremo na »kofl«. Oblekla sem si kar štiri kože, ker poštenega puloverja nisem imela s sabo. Z avtobusom smo se vozili dve uri, nato še z gondolsko žičnico. Ta vozi zelo hitro, saj v 4 minutah preмага 700 m višine. Vožnja je bila prav divja: potoneš v meglo, da ne vidiš niti metra pred sabo, potem pa naenkrat — stena, steber. Grozno! V začetku nas je zzzzebbblo. Čutilo se je, da je zgoraj redkejši zrak. V sebi sem se kar smejala, ko sem pomislila, kaj bodo rekli sošolci, ko jim bom povedala, da sem sredi avgusta — pssst! — jedla sneg. V hribih je pa res narobe svet: pozimi se kuhaš, poleti pa te lahko takole zebe. Zaradi te mrzle izkušnje sem letos pozimi na zimski tabor vzela same debele stvari, kar je bilo spet narobe.

Vreme se je čez nekaj časa zjasnilo, da so se pričeli odpirati razgledi. Pot je bila kar v redu, motila nas je le požled. Požled je z ledom pokrito kamenje, ki je lahko zelo nevarno. Tudi ogreli smo se in se počasi slačili. Zgoraj nekje smo zagledali kočo. Presenečenje nas je še čakalo: STALA JE NA VRHU!!!! Na tabli je pisalo črno na belem: Piz Boè, 3152 m. Najraje bi od veselja zavriskala, a ta trenutek se je vrnila misel na dom. Prvič v celem tednu. Toda zdaj, tako visoko, kjer ne vem, če bom še kdaj, sem si mislila: zdaj moram pa čimprej na Triglav! Po tujih hribih hodim višje, doma moram visoko.

Postregli smo si spet z našim običajnim kosilom, ki ni kaj prida zaleglo, a dobro je, če znaš kdaj tudi premagovati lakoto. Na vrsti je bil še krst planincev, ki še niso bili tri tisoč metrov visoko. Pri nas te udarijo z vrvjo ali cepinom, tam pa te z vinom polijejo po glavi. Mi trije se nismo hoteli krstiti, tovariš Mišo pa je bil takoj za to.

Ko smo se spuščali, je bilo zabavno. Malo pod vrhom se prične nekakšna čudna pot iz grušč, ki spodnaša noge, tako da je vsak korak dolg dva metra. Nadvse prav ti pride smučarsko znanje. Pot se nadaljuje po ledu, pod katerim je voda, in gorje ti, če padeš. Potem te lahko le še ožmejo, kot so mene. Povzpeli smo se še na dva mini vrha, nato pa se spustili do majhnega ledeniškega jezera. Tu smo se navezali. Morali smo čakati na Tiroolce, saj so dobesečno »kvačkali« z vrvmi. Spuščali smo se po nekem zoprnem kaminu, karabinarje smo pa že mnogo bolje pretikali.

Ko je bilo najhujše mimo, se je pot pričela vijugati po plazu. Dol smo jo rezali na reaktivni pogon. Pri avtobusu, ki nas je že čakal, smo zaključili našo pot, po kateri smo v tem dnevu obhodili celo gorsko skupino Sella. Avtobus je bil zelo super in nov, ne vem, če imamo tudi pri nas take. Morali smo se preobuti, vanj nihče ni smel v gozderjih. Ves je oblazinjen, spredaj ima digitalno uro, šofer pa je bil videti, kot da sedi na pilotskem sedežu.

Zvečer smo imeli še družabno srečanje z ljudsko glasbo. Pela in igrala nam je skupina iz Avstrije, ki je samo zaradi nas prišla 300 km daleč. Nama z Meto njihov hajli-hajlo ni bil ne vem kako všeč in sva šli rajši pisat dnevnik.

Na dan vrnitve smo bili kar malo žalostni, a tudi dom smo že pogrešali. Ker sem hotela skriti, da mi je malo težko, sem govorila, da se tabor že dolgo vleče in da imam vsega dovolj. Po zajtrku smo se poslovili z dvema pesmima. Zapeli smo razposajeni boogie-woogie, ki smo se ga naučili tu in še neko prav žalostno pesem, pri kateri smo se držali za roke. Vsega lepega je pač enkrat konec. Ves teden v italijanskih Dolomitih mi je zelo hitro minil, a bil je tako poln doživetij, da se mi je hkrati zdel strašansko dolg. Pot za vrnitev smo izbrali tako, da smo videli čim več krajev in zanimivosti. Najbolj nas je privlačila Cortina d'Ampezzo, znana po smučarskih tekmovanjih. Pokrajina je bila ves čas raznolika. Prelaz, dolina, sivi dolomitni tritisočaki pa jezera, mesta, manjši, privlačni kraji. Posebno zanimiva se mi je zdela skupina petih skalnatih stolpov (Cinque Torri), ki se dvigajo iz gozdnate planote, kot bi jih kdo izgubil, pa tudi razmetani so tako. Fotoaparate smo kar pridno uporabljali. V Cortini smo polizali vsak svoj sladoled, ki je bil prav zanič. Gledali smo, kako lezejo žičnice na Tofano, goro nad mestom. To je znani Monte Cristallo, blizu pa še bolj znane Tri Cine. Zmenili smo se, da v Tolmezzu malicamo, a nas je lakota preščipnila že prej, tako da smo se najedli ob čudovitem Cadorskem jezeru (takrat sem se spomnila Šiferrejeve »kadore, kadore, kadore...«). Voda je bila tako modra, da je bilo užitek že umivanje rok. Tam blizu je kraj, katerega ime je sestavljeno iz skoraj, samih samoglasnikov — Peaio.

Od Tolmezza naprej se je izkazalo, da smo bili tisti dan posebno dobri navigatorji: namesto na jugoslovanski meji, smo se znašli na avstrijski. Carinik nas je kar čudno gledal, ko smo vprašali, kje smo. S šalo smo pregnali zadrego in nadaljevali pot po lepi Ziljski dolini. Na mejnem prehodu na Korenskem sedlu smo se kar oddahnili, po »neskončnem« tednu se vračamo domov v Slovenijo. Najlepše je vseeno doma.

Na Bledu smo najprej oddali Danija. Doma so me poleg atija in mamice pričakali še sirovi štruklji, ki sem jih prej naročila po pošti.

Večino podrobnosti tega prijetnega srečanja bom najbrž pozabila, zato sem jih raje zapisala v tale dnevnik.

KAREL BAJD NAM JE POSLAL TALE RIMANA OPOZORILA:

— Kar polno v culi neseš gor,
prinesi tudi prazno dol!

— Kar do klopce si prinesel,
glej, da boš naprej odnesel!

— Lepo je tod počivališče,
če ni vandalom za smetiščel!

— Kot človek bodi drugim vzor,
divjak pa kot svarilni stvor!

— Kulturnik je lahko junak,
a nekulturnež le prostak!

— Kdor tiho hodi v gorski svet,
v tišini zre planinski cvet!

— Zavest planinca se krepi,
če za čistost gora skrbi!

— Nič pod listje, nič pod grm,
nič ne vrzi dol čez strm!

— Početja iz objestnosti —
občutek so manjvrednosti!

— Planinec ni, kdor grešno misli,
naj drug za njim nesnago čisti!

— Zdaj tudi gre v gore »planinec«,
ki vodil naj bi ga — čistilec!

— Če čut zaznava ti lepoto,
ne boš nikomur za sramoto!

— Kdor za huliganske je navade,
na kulturni ravni nizko pade!

— Če res si ljubitelj narave,
ni tuj ti bonton in postave!

— Grdo je z odpadki svinjati gozdove,
še grše pa skalnate gorske vrhove!

— Le tisti, ki kodeks planinski pozna,
lahko se na »Kranjske vrhove« poda:

če gor mu preveč ne razbija srce,
kot gams pa čez stene pogledati sme!

— Kdor brez vsake discipline,
na planinski gre izlet,

gor in dol vse križem rine
in s tem kvari gorski svet:

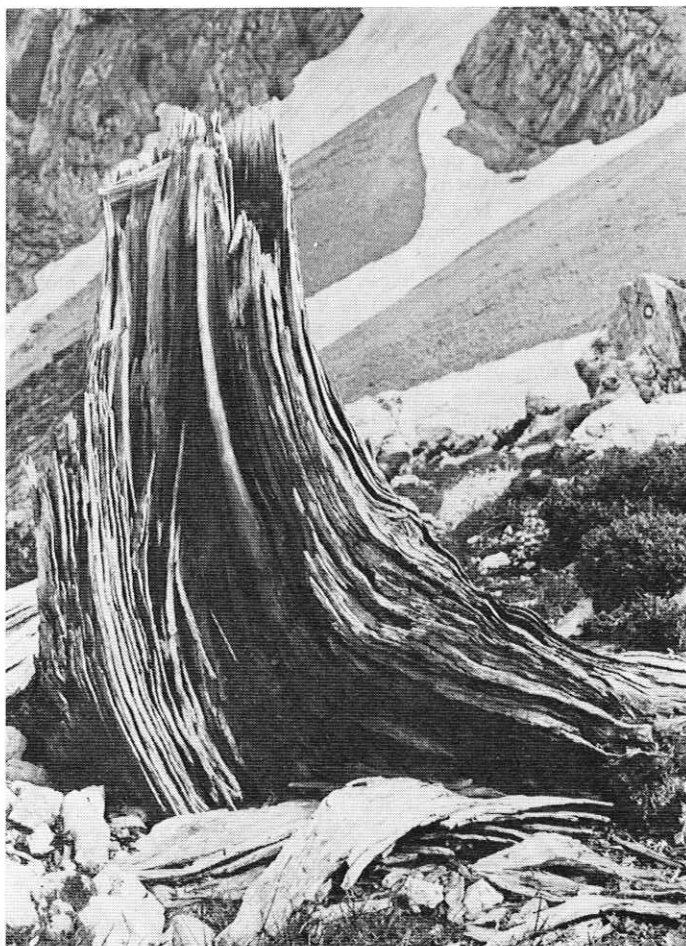
v serpentinah pot prezira,
s prečkanjem celo razdira,

po strminah kamnje proži,
da divjad pred njim beži,

v zraku le še mrhar kroži,
in na mrhež dol preži;

on pa kar tjavdan hiti,
le za mizo rad sedi...!

Uporni macesen
pod Škarjami
Foto Franc Peršak

ŠE O VAROVANJU S POLBIČEVIM VOZLOM

ZVONE KORENČAN

Oktober leta 1981 je Georg Steele iz angleške planinske zveze razposlal obvestilo o nevarnostih varovanja s polbičevim vozlom, najbrž kot odmev na septembrsko posvetovanje o varnosti v Nemčiji, ki pa se ga Angleži niso udeležili. Trdi, da je polbičev voz, ki je niže od pasu varujočega, nevaren in da je bolje varovati s ploščico (stich). Del odgovora je v članku »Mednarodno srečanje o varnosti v alpinizmu« v PV 12/1981 str. 587 in 588 ter v AR 12/1981, stran 30, zaradi boljšega razumevanja pa priobčujem še prevod odgovora Pita Schuberta, ki pri nemškem planinskem društvu odgovarja za varnost.

Vsem članom komisije za varnost UIAA:

Skica 1 in pripadajoče besedilo sta v redu, zato nemški in avstrijski plezalci uporabljajo varovanje s polbičevim vozlom.

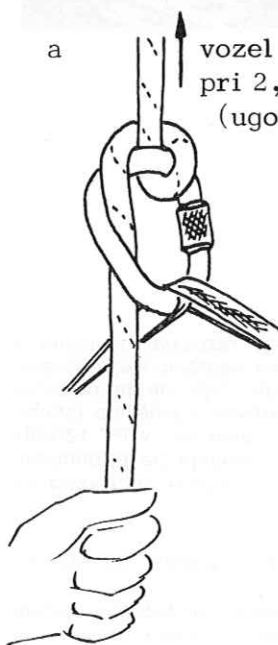
Skica 2 in pripadajoče besedilo nista v redu! Zakaj? Pri ravnanju s polbičevim vozlom (ne pri ustavljanju padca) mora varujoči držati vrv z obema rokama, z eno na

eni strani polbičevega vozla, z drugo na drugi strani in jo podajati (glej tudi skico 7 v PV 12/81, stran 588 in skico 7 v AR 12/81, stran 30. Pri ustavljanju padca pa nam vrvi, ki teče iz polbičevega vozla k tistemu, ki pada, že tako uide iz roke in padec ustavljamo samo z eno roko. Druga roka torej rabi le za podajanje vrvi iz vozla napredujočemu plezalcu med varovanjem, kajti sam je ne more vleči skozi vozle. Opomba ZK.)

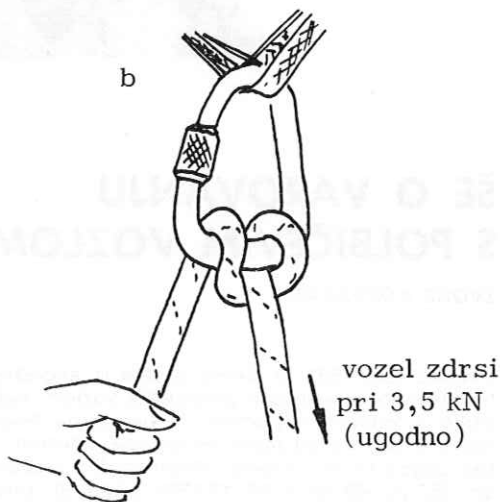
Varovanje, ki je prikazano na skici 2 b, ni pogosto in je težavno (ker vrvi, ki prihaja od drugega v navezi gor, ne moremo podajati v vozle. Opomba Z. K.) in pride v poštev samo včasih na slabem tehničnem stojišču. Varovanje s polbičevim vozlom, skica 2 a, je možno, vendar ni pogosto. Če je ena roka blizu polbičevega vozla (tam mora biti, sicer manevriranje ni možno), je lahko druga roka na vrvi na drugi strani vozla. Vendar je varovanje s polbičevim vozlom, kot ga prikazuje skica 2 b, vedno boljše kot varovanje s ploščico, kajti polbičev vozle zdrsne pri 2800 N, ploščica pa pri 2300 N. Varovanje s ploščico je uporabno le v razmerah, ko varujoči ves čas (tudi med padcem soplezalca) zavestno ukrepa. To pa v nekontroliranih razmerah pri padcu ni vedno mogoče. V Nemčiji smo imeli mnogo problemov (dva mrtva) pri varovanju s ploščico. Moderna metoda varovanja mora biti uporabna z nagonskim ukrepanjem v vseh položajih, ne pa s priučenim, zavestnim ukrepanjem. Varovanje s ploščico pa ni uporabno z nagonskim ukrepanjem, torej ta metoda ni moderna.

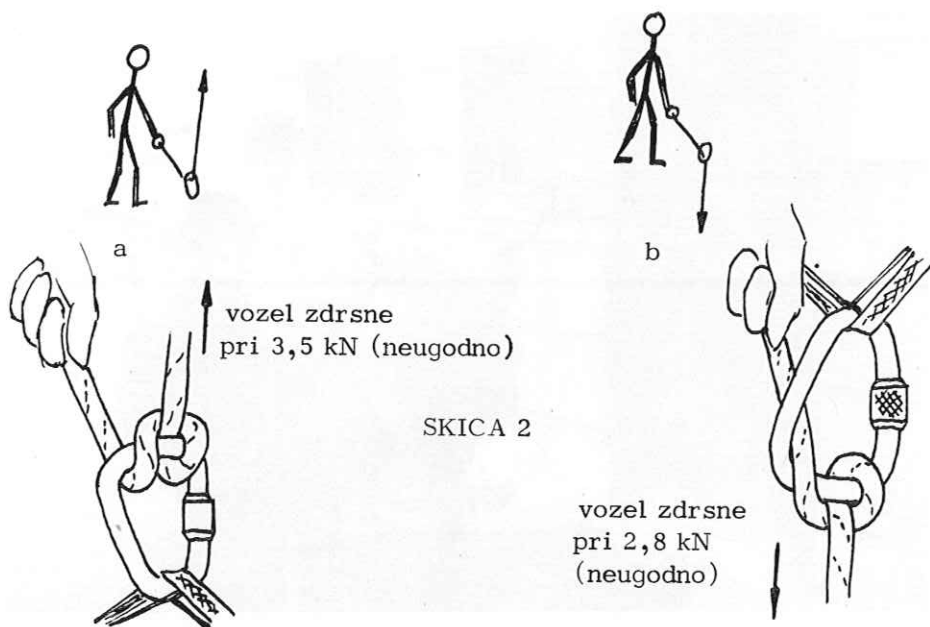
Do zmore, da propagirajo ploščico, prihajajo (Angleži, opomba Z. K.) zato, ker jo preizkušajo v kontroliranih položajih padca. Padca pa ne moremo vedno kontrolirati. Moramo preizkuse delati tako, da varujoči ne ve za trenutek, ko sprožimo utež. Ni dobro širiti informacij brez zadostnih praktičnih preizkusov.

Pit Schubert

SKICA 1

SKICA 2

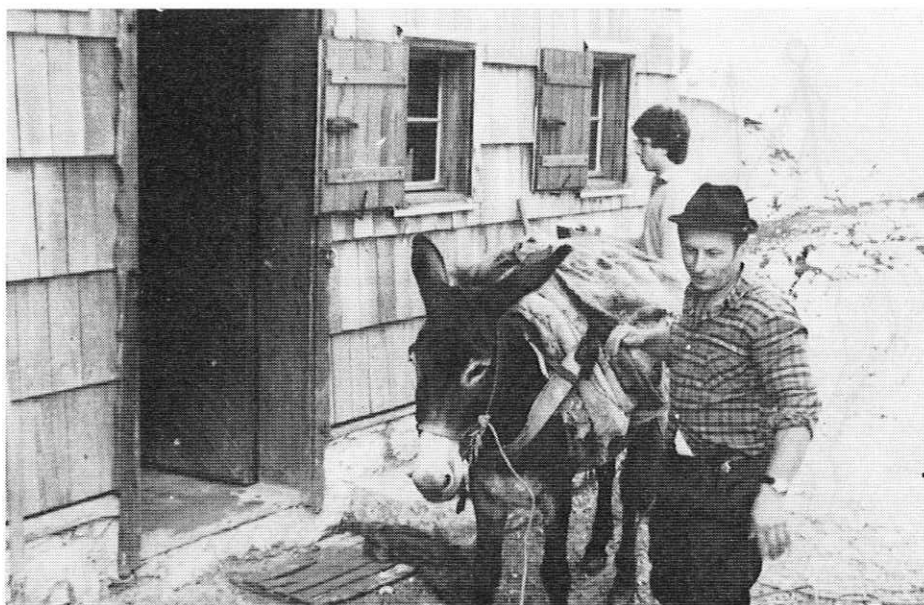
Steele in Schubert nam skušata razložiti tole:

Če je vponka s polbičevim vozlom nad pasom varujočega (skica 1), izhajata pri varovanju drugega oba pramena vrvi iz vozla navzdol (skica 1 b), vozel je zaprt in zdrsni pri sili 3500 N, varovanje drugega je torej skoraj vedno statično!

Pri varovanju prvega pa izhaja en pramen vrvi navzgor, drugi pa navzdol (skica 1 a), vozel je odprt in zdrsne pri sili 2800 N, varovanje je torej dinamično. Podajanje vrvi v vponko (pri drugem plezalcu) in podajanje vrvi iz vponke (pri prvem) je enostavno.

Če je vponka s polbičevim vozilom nizko pod pasom varujočega (skica 2), izhajata pri varovanju drugega v navezi en pramen vrvi navzgor, drugi pa navzdol iz vozla (skica 2 b), vozel je odprt in zdrsne že pri 2800 N, torej varovanje ni vedno statično; pri varovanju prvega pa izhajata oba pramena, na isti strani iz vozla (skica 2 a), vozel je zaprt in zdrsne šele pri 3500 N, kar je za kline manj ugodno kot zgornji primer. Podajanje vrvi je otežkočeno, če ne že kar nemogoče.

Zadnji nosači? Pa res zadnji? Tržaška kočja na Doliču

Foto Rudi Wand

društvene novice

OB DESETLETNICI

31. marca 1982 je poteklo 10 let, od kar je umrl Fedor Košir, dolgoletni predsednik (1948—1965) Planinske zveze Slovenije.

Za časa njegovega nesebičnega prostovoljskega predsedovanja se je planinska organizacija — osvobojena mnogih predvojnih ovir in neugodnih socialnih in gospodarskih razmer — mogočno razvila in razmahnila. S svojim široko razpetim in pestrim delovanjem

in s poudarjeno usmeritvijo na neposredno podpiranje in pospeševanje dela osnovnih celic organizacije — planinskih društev — je dosegla številne uspehe. V osvobojeni domovini je tudi planinstvo globoko zajelo sapo in šlo na delo. Od okroglo 15 000 članov, kolikor so jih planinska društva štela v prvih treh letih po osvobodilni vojni, se je planinska srenja v Sloveniji več kot početerila in narasla na 64 710 članov v 98 društvih. Obnovljene so bile ob izdatni pomoči nove ljudske oblasti vse med vojno požgane, porušene in opustošene postojanke: planinski domovi, kočje, zavetišča in bivaki. Obnovljena so bila med vojno zapuščena in zanemarjena pota. Poudarjeno je bilo kulturno, propagandno in vzgojno delo. Razmahnil se je slovenski vrhunski alpinizem. S posebno pozornostjo in skrbjo je bilo zastavljeno delo s planinskimi naraščajem: mladino, pionirji in cicibani. Krepko se je razvila, strumno organizirala, izšolala in opremila Gorska reševalna služba. Ugledno se je ob nenehnem mentorstvu pokojnega predsednika razvila vsebina, urejenost in kakovost starega planinskega glasila, Planinskega vestnika, pod večjo uredniško roko prof. Tineta Orla itd.

Tudi današnje še zahtevnejše in nadvsem pestro planinsko delo v novih razmerah in časih v mnogočem uspeva in se razvija na trdnih temeljih, ki jih je gradila in utrjevala Koširjeva generacija. Njegov spomin še vedno živi med nami in nas vzpodbuja.

Ob desetletnici se je Glavni odbor Planinske zveze Slovenije na svoji seji dne 18. aprila 1982 na Bledu posebej spomnil svojega nekdanjega zaslužnega predsednika in na njegov grob položil spominski šopek.

dr. M. P.

IVANU MICHLERJU V SPOMIN

Blizu tam, kjer je nekoč Ivan Cankar napisal za Vrhniko, kjer se iz barjanskih tal vzdignejo kraške stene, besede: »Tukaj se začinja Kras,« je 8. aprila letos umrl Ivan Michler, eden najzaslužnejših in najbolj uspešnih raziskovalcev podzemeljskih jam.

Z Michlerjem sem se seznanil že kot deček. On je stanoval na vzhodnem delu Poljan, malone tik pod Golovcem, jaz pa na začetku Kodeljevega. Na obeh krajih se je takrat že začela čista narava. Pridružila sta se še dva Ivana — Tavčar in Kovač. Prav kmalu so nas izvabili Polhograjski Dolomiti pa Krim in Rašica na svoje vrhove — in kjerkoli so molele skale na dan, tam smo jih preplezali. Dijaška leta so nas že izvabila v »plezalno šolo« pod Grmado ob Šmarni gori — pa seveda Kamniške planine, kmalu tudi zunaj »sezone«. Michler je bil zelo tih tovariš. Že kot otroku mu je umrla mati in to je dalo pečat na ves njegov značaj. Njegovo nagnjenje do narave je podpiral tudi njegov oče.

Leta 1910 smo se seznanili z Bogomilom Brinškom, Badjuro in dr. Jožetom Cerkom. Zadnji nas je, mlade in podjetne, takoj pritegnil k začetnemu delu raziskovanja kraških podzemeljskih jam. Tu se je Ivan Michler izkazal kot izredno sposoben, pogumen in spreten jamar. Če le mogoče je plezal prvi v črno temo kraških brezen, kamor še ni stopila človeška noga. Ljudje so nas svarili, da so brezna hudičeva pot iz pekla.

Tiho in brez besed je Michler vsakokrat, spretno kakor mačka, plezal po tankih lestvicah v brezna. Rad je šel tudi zadnji od nas iz globine. Bili smo skrajno slabo opremljeni, in prvo plovilo v vodnih jamah sta bila dva soda za karbid, zbita skupaj z letvami. Seveda je bil Michler prvi, ki se je spustil po črni vodi.

Takrat smo v nekaj letih raziskali na Krasu 106 brezen in jam. Mislim, da je bil Michler povsod zraven. Tik pred najinim odhodom na Dunaj je iz malone 100 m globoke Golešnice v Istri odnesel krvavo glavo. Ne da bi le malo potožil, se je iz brezna ves krvav prikazal na dan.

V jamah sva se znašla z Michlerjem tudi l. 1917 na Soški fronti. Nama je armadno poveljstvo dodelilo le 4 stare, plašne vojake, ki so se sicer proseče in plašno branili iti globlje v brezna. Dostojno in brez besed je Michler trpel, da so spremljevalci ostali na mestu, kjer je postalo plezanje nevarno. Tako v končnem breznu v ledeni jami Paradana in v 150 m globoki Rupi ter drugod. Michler je prišel v ta oddelek na moje priporočilo prav iz fronte pri Asiago. Tam je pri jurišu v gorah pokazal zopet svojo hladnokrvnost in pogum. Ko so se začeli Italijani umikati iz zavetja, je eden ostal za skalo in divje streljal na Michlerja. K sreči ga ni zadel, Michler je mirno prišel do zbesnelega vojaka in ga z enim strelom umiril.

Kot plezalec mi ostane v nepozabnem spominu. Njegov mir je mnogo pomagal, da sva l. 1911 pozimi prek Malega Triglava prišla na vrh. Prav tako ga ne morem pozabiti pri

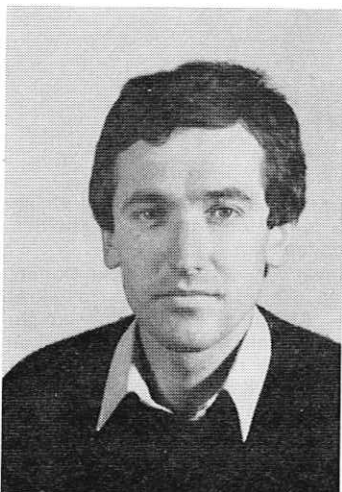
plezanju, ko smo Michler, Kovač in jaz kot prvi Slovenci brez vodnika preplezali Triglavsko steno. Značilno miren je bil, ko naju je na poledeneli zimski Brani zajel divji vihar in so plaziči sodre drveli po strmini proti Okrešlju. Na Planjavi se je nekoč zaplezal in pol ure visel v kritičnem položaju, dokler mu tovariš od vrha dol ni pomagal. Po prvi svetovni vojni smo se preutrjeni razšli. Michler je ostal jamam zvest. Raziskal je — že kot predsednik Društva za raziskovanje jam nad 2000 raznih jam. Ko je Pazinska reka odnesla prof. Kosmatina v strašno jamo, je Michler pogumno vodil reševalno akcijo in rešil pokojnikovo truplo.

Postal je častni član speleološke zveze Jugoslavije in častni predsednik Jamarske zveze Slovenije.

Prišla so leta starosti, a Michler je do zadnje moči deloval tudi pri upravi Postojnske jame.

90 let star je začel popuščati in mirno je po težkem speleološkem delu za vedno zaspal v svoji hišici tik ob začetku Krasa na Vrhniki. Naj mu bo lahka domača zemlja, v zgodovini speleologije mu je zagotovljeno posebno častno mesto.

Pavel Kunaver

ANDREJU VELIČKOVIČU-FAZANU

Razum lahko morda sprejme, toda naša čustva v vseh teh dneh, odkar nas je presunila strašna novica, ne morejo sprejeti dejstva, da si odšel. Še vedno čakamo tvojega vesellega obraza, ki je vedno v našo sredino vnesel vsaj majhen delček tiste neskončne življenjske vedrine, ki je kipela iz tebe in ki si jo res ob vsakem trenutku prenašal na vse tiste, ki so te obdajali. Čakamo tvojih lahkotnih korakov, tvojega nasmeška in iskrenih prijateljskih besed, ki so takoj osvojila srca vsakogar, s katerim si poiskal stik. Težko bi med nami planinci in alpinisti našli koga, ki bi užival toliko priljubljenosti, kot si jo ravno ti. Pred več kot desetimi leti so te osvojile gore in stene, ti pa si kot naš priljubljeni Fazan osvojil srca vseh svojih tako številnih hribovskih in drugih tovarišev, ki si danes štejemo v čast, da smo s teboj delili sončne in senčne trenutke v gorah. Kot alpinist in alpinistični inštruktor svojih izjemnih sposobnosti nisi izkoriščal za svoje uveljavljanje, pač pa si kot izreden organizator, ki mu v naših vrstah ni bilo para, vodil ljudi vseh starosti in vseh poklicev v gore, ki si jih tako ljubil. Koliko desetih planincev ne bi nikoli videlo zlatih macesnov, sivih sten, žuborečih potokov, alpskih ledenikov ali južnoameriških gora, če jih ne bi tja popeljala ravno tvoja zanesljiva roka. Vsem, ki so šli s teboj, si nudil občutek popolne varnosti, zanesljivosti in človeške topline, ki je nisi izgubil niti v najtežjih trenutkih. Čut za vse, kar je lepo in dobro, čut za človeka, je izhajal iz harmonije tvoje osebnosti in ista roka, ki je tako krepko držala vrv, je s kamero resničnega mojstra ujela tudi harmonijo gorske narave. Andrej, življenja ti ni vzela gora kot tvoja večna prijateljica, ampak nesrečno naključje. V cvetu tvojega pogumnega življenja, ko si ravno stopil na prag vsega tistega, kar si v njem želel doseči,

si odšel s svojo najdražjo življenjsko družico Meto in sinom Nejcem, ki si ju imel tako rad in na katera si bil tako ponosen.

Ostala je praznina, ki je mi vsi ob tvoji veliki življenjski poti še vedno ne moremo doumeti. Odšel si, Andrej, v mislih pa nas boš vedno spremljal na naših gorskih poteh.

Jurij Senegačnik

(Poslovilne besede so iz govora, namenjenega za zadnjo pot Andreja Veličkoviča-Fazana, člana AO Ljubljana-matica, ki se je smrtno ponesrečil s svojimi najbližjimi v letalski nesreči na Korziki. Na skupnem pogrebu žrtev letalske nesreče mu žal nismo mogli izreči poslovilnih besed.)

DRAŽGOŠE '82 — POHOD »PO POTI CANKARJEVEGA BATALJONA«

Le kdo še ni slišal za Dražgoše! S to vasico na prisojnem pobočju Dražgoške gore je od prvih dni bojevanja za svobodo povezana naša zgodovina.

Močno je v svetu odjeknila novica mrzlega januarja 1942, da so partizani malega naroda na Balkanu trdno odločeni pregnati okupatorja s svoje lepe zemlje, kajti Cankarjev bataljon je pod vodstvom narodnega heroja Jožeta Gregorčiča bil večdnevni boj z Nemci. Ko so se partizani umaknili, so sovražniki stresli bes nad vasjo in njenimi prebivalci.

V spomin na te dogodke so vsakoletne prireditve »Po poteh partizanske Jelovice«. Naj ne bi pozabili herojstva Bičkov in dru-

gih, pozabili pa naj ne bi tudi zločinov za-vojevalcev!

Poleg številnih tekmovalnih prireditev in pohodov ob 40-letnici teh pohodov je 9. in 10. januarja letos že četrtrič PD Škofja Loka izvedlo pohod »Po poti Cankarjevega bataljona s Pasje ravni v Dražgoše«.

Borci tega bataljona so se po poljanski vstaji umaknili in zbrali na »Pasji ravni«. Od tu je 120 borcev v visokem snegu in mrazu šlo na Jelovico. Prav toliko je bilo letos pohodnikov.

Zbrali smo se pri kmetu Koširju pod »Pasjo ravno«. Dostop do tu je poljuben, glavni- na pa vedno krene v večernih urah v soboto iz Škofje Loke do vasi »Na logu«, od tam pa je približno dve uri do Koširja. Tu je postanek, za koliko časa, pa je odvisno od vremena, snega in drugih okoli-

Dražgoše '82

Foto Jože Dobnik

ščin. Odločitev sprejme odbor pohoda na mestu samem.

Prijetno se je srečati s starimi znanci-pohodniki, s katerimi se srečujemo na tem ali onem zimskem pohodu. Pa vendar je prav ta nekaj posebnega, ne samo zato, ker je zelo zahteven in dolg in se odvija povrhu še ponoči. Hodimo v strnjeni koloni. Na srečo se udeleženci zavedajo težavnosti pohoda in so zato primerno obuti in oblečeni; s seboj imajo tudi baterije. To organizatorji od pohodnikov tudi zahtevajo. Za uspešno izvedbo pohoda je seveda potrebna tudi disciplina.

Letos je že več kot 30 udeležencev prejelo srebrni znak pohoda. Za prvi pohod je predviden bronasti znak, za tri pohode srebrni, za pet pa zlati. Za kontrolo prejme vsak udeleženec posebno knjižico in sicer na Pasji ravni. Navadno gredo na pot po krajšem govoru in napotkih že nekaj pred polnočjo istega dne izpred »Koširja«. Če je sreča z vremenom in luno, je najlepše hoditi brez svetilk. Kolona se mimo kmetije Kuzovec vije v gozdove Polhovca. Približno dve uri je potrebno do vasi Zminec; tam prečkamo Poljansko Soro. Zagrizemo se v breg Sv. Lovrenca in kaj kmalu smo v Breznici pri Lovski koči; tam nam oskrbnik »mini« koče postreže s čajem. Pa tudi toliko časa je vedno, da se lahko podpremo, če je kaj v nahrbtniku. Neopozabna je bila pot pred leti tja doli mimo Tomaža. Pričelo se je daniti. Sonce je že obsijalo vrhove Ratitovca. V daljavi so dobile svojo podobo tudi Kamniške Alpe, vse bele. Med nami in njimi pa je megleno morje. Toda ni časa za občudovanje. Le še nekaj diapozitivov za spomin, pa nazaj v kolono. V vasi Luša razvijemo zastave, ki nato plapolajo pred nami vse do Dražgoš.

Takoj po prečkanju selške Sore se poklonimo spominu na padlega Poljaka Tadeusza Sodowskega (diverzant Tom).

V vasi Ševlje nas pričakajo funkcionarji loške PD — z golažem. Kar prileže se krepak zajtrk. Precejšen del poti je že za nami, a še vseeno je treba preostali del poti kar spoštovati.

Kljub zgodnjim jutranjim uram smo opazili že prve avtomobile, ki so bili namenjeni v Dražgoše. Smo pa trmasta družčina, nihče se ni premislil, da bi se od tu naprej — peljal.

Spet se zagrizemo v hrib proti vasi Pozirno. Če je sreča, nas tu že greje sonce. Na desni pustimo vrh Mohorja. Pred nami se pokaže Dražgoška gora, levo Julijci. Za sabo pustimo Zabrekve. Ta del poti med Pozirnim in Zabrekvami je ostal marsikomu v najlepšem spominu. Veličastna je slika dolge zvite kolone živopisnih barv, na čelu pa vihrajo zastave. Nekam pretiho se mi zdi ta trenutek. Le kak ptič se oglasi. Kar čakal sem na vrisk. Toda dolžina prehojene poti je že opravila svoje. Nekaterim je »zakuhalo«. Kolona se je nekoliko raz-

vlekla, ko smo prišli na najvišjo točko nad Zabrekvami.

Ob spustu sva se s tovarišem Jugovičem (SPD Trst) nekoliko zaklepetala. Drugič je že na pohodu in še bo prišel, pravi. Tudi Mariborčani so zelo zadovoljni, pa Zagrebčan, Ljutomerčan Vrhar itd.

Ob vzponu pred partizansko cesto Jamnik—Dražgoše smo potrdili knjižice, podelili značke prireditve in značke pohoda.

Nekaj pred dvanajsto smo že v Dražgošah. Želja organizatorjev je bila, da bi prišli v koloni pred spomenik. Toda vse drugo je lažje opraviti kot to. Pa tudi zameriti ne gre, saj so tisti iz bolj oddaljenih krajev pohiteli domov, drugi pa so bili dodobra izčrpani. Nekateri pa preprosto ne morejo razumeti, zakaj v Dražgošah ne posvete prave pozornosti pohodnikom »Po poti Cankarjevega bataljona«.

V imenu PD Škofja Loka se zahvaljujem vsem dosedanjim pohodnikom za res zgledno spoštovanje navodil. Moramo priznati, da je pohod izredno zahteven in ga zmorejo le dobro pripravljene in dobro opremljene hodci.

Vinko Hafner

PRED 90-LETNICO SAVINJSKE PODRUŽNICE SPD

Na minuli seji MDO »Savinjska« so razpravljali tudi o pripravah na 90-letnico SPD in na 90-letnico Savinjske podružnice SPD. V občini Žalec so načrtovali, da bi razvoj planinstva v tej občini prikazali že v Savinjskem zborniku, ki bo izšel ob 800-letnici trga Žalec, vendar pa verjetno načrta ne bodo uresničili, saj posamezna društva niso priskrbela kratkih opisov svojega dela. Vse pa kaže, da bo lahko v zborniku opisana Savinjska pot.

Zdaj že zbirajo dokumente. Na primer: zapisnike Savinjske posojilnice Žalec, ki kažejo, da je Savinjska posojilnica — ustanov. l. 1881 — kot napredna slovenska ustanova, prvič delila del čistega dobička l. 1897. Ugotovljeno je, da je tisto leto namenila za »slovensko planinsko organizacijo, Savinjsko podružnico« 20 goldinarjev. Pomoč so nato podeljevali vsako leto na občnem zboru posojilnice.

Ta redna pomoč je trajala do leta 1935. V teh zapisnikih zasledimo tudi, da so menjali naziv organizacije. Tako prvič lahko preberemo naziv »Savinjska podružnica SPD Celje« leta 1932 in sicer 14. marca.

Hausenbichlerjevo kočjo na Mrzlici so odpri 28. 9. 1899. Dne 19. 4. 1900 je občni zbor Savinjske posojilnice sklenil, da »za zgradbo Hausenbichlerjeve kočje« 100 kron, Savinjski podružnici SPD pa 80 kron.

Ravnatelj Posojilnice je bil Fran Roblek, ki ga prof. Janko Orožen v zgodovini SPD omenja kot vodjo žalskega odseka SP SPD, ustanovljenega l. 1919. Ta odsek je

pod vodstvom Frana Robleka gradil cesto v Logarsko dolino. Prof. Janko Orožen v Kratki zgodovini SP SPD (PV 1940) navaja še, da je l. 1922 že vozil po novi poti avtomobil, popolnoma pa je bila cesta gotova šele leta 1925.

Tudi za to cesto je Savinjska posojilnica »darovala« del čistega dobička. 12. 4. 1922 so na občnem zboru sklenili, da dajo »za cesto v Logarsko dolino K 1.000«. Med podpisniki zapisnika sta Fran Roblek (načelnik) in Anton Petriček. Rajko Vrečar je v knjigi »Savinjska dolina« (samozaložba 1930) zapisal v poglavju, kjer opisuje društva, ki so delovala ali še delujejo v trgu Žalec: »Odsek celjske podružnice SPD. Imel je nalog, da pospešuje turizmo. Vzdrževal je Hausenbichlerjevo kočjo na Mrzlici. Na skrbi sta jo imela Anton Petriček in pokojni Ivan Kač-Savinjski, v zadnji dobi pa Viktor Pilih.«

28. 4. 1923 je občni zbor Savinjske posojilnice namenil za cesto v Logarsko dolino še 500 K in 19. 4. 400 K.

Franc Ježovnik

PROPAGANDA IN INFORMACIJA V MDO SAVINJSKA

Med poročili, ki so bila pripravljena v okviru MDO planinskih društev, zavzema eno osrednjih mest poročilo o propagandi in o informiranju v okviru MDO. V tem okviru že nekaj let sistematično zbirajo prispevke, ki obravnavajo delo planincev in ki so objavljeni v osrednjih in v lokalnih časopisih in glasilih organizacij združenega dela. Ni pa še urejeno zbiranje drugega informativnega materiala. Tega je veliko; tu so programi društev, prospekti, ki jih izdajajo društva ob različnih priložnostih itd. Omenimo naj prospekte, ki jih izdajajo PD občine Žalec ob posameznih pohodih po poteh NOB. Ti prospekti vsebujejo podatke o zgodovini, opozarjajo na zgodovinske in etnografske spomenike, vodijo po »trasi« in vsebujejo še ta ali oni nasvet o hoji in o drugem. Izdajajo različne legitimacije, spominske žige, našitke, nalepke itd.

Prav bi bilo, da bi se društva obvezala, da bi o vsem obveščala PZS in tja pošiljala primerke teh izdaj, da bi tako to gradivo ohranili na enem mestu. Znan je primer enega izmed PD, ki že več let izdaja različne našitke, ob pohodih po poteh NOB. Ob jubileju društva pa je bila razstava, ko so to gradivo ukradli in zdaj je to društvo ostalo brez teh dokazov o svojem delu.

V MDO smo zasledili, da nekatera društva izdajajo svoje programe skupaj z drugimi društvi. Tipičen primer je PD Prebold, ki je delovni program za l. 1982 vključilo v program komisije za rekreacijo pri KS Prebold. Društva, ki se ukvarjajo z rekreacijo, so združila svoj program in ga skupaj po-

nudila krajanom. Navedene so akcije, datum posameznih akcij in kdo je nosilec akcije. Razveseljivo je, da je PD Prebold v ponudbi na prvem mestu.

Pojavljajo se že filmi, diapozitivi, umetniške fotografije, prirejajo razstave, marsikatero društvo ima v svojih omaricah stalno razstavo s planinske tematiko. Omenimo naj planinsko sekcijo KIL Liboje, ki je na občnem zboru prikazala film o lanskim izletih. Vse večje izlete so spremljali s filmsko kamero. Železarji iz Štor obljublajo, da bodo ob desetletnici Savinjske poti pokazali film o tej poti. Pri naštevanju ne moremo mimo umetniških fotografij, ki jih vsak mesec javlja glasilo Cinkarne Celje. Pa se povrnimo k objavam v različnih glasilih. Prepričani smo, da je pregled, ki ga ima MDO, pomanjkljiv. Predvsem ni podatkov o objavah v glasilih posameznih organizacij združenega dela. V MDO tega gradiva ne dobivamo, čeprav so posamezna društva to obljubila. V MDO smo prepričani, da je tudi pregled prispevkov v glasilu ObK SZDL Velenje — »Naš čas« — pomanjkljiv, saj že posamezne številke, ki smo jih prejeli v MDO povedo, da to glasilo objavlja mnogo člankov o planinstvu. Nasprotni primer sta glasili ObK SZDL Žalec »Savinjski občan« in Mozirje »Savinjske novice«. Uredništvi teh dveh glasil sami pošiljata vsa glasila na MDO. Zgled, vreden posnemanja!

V MDO smo tudi z razočaranjem ugotovili, da je Novi tednik ukinil planinsko rubriko in to prav zdaj, ko je urejeno financiranje in med drugim tudi TKS Žalec prispeva nekaj denarja za ta tednik. Nerazumljivo dejanje, ki je povzročilo, da posamezniki ne pišejo več v ta tednik. Ni kakovostnih prispevkov z vzgojno vsebino pa tudi ne tistih, ki bi opozarjali na različne planinske znamenitosti. Edino novice v tem tedniku še najdemo, drugi prispevki pa so silno redki.

Dopisniki so se v glavnem preusmerili na Delo, kjer najdemo pri tov. Savencu dosti razumevanja. Žal pa je tudi v Delu velikokrat premalo prostora, da bi mogli vse objaviti.

Pregled objav bi bil tale:

Novi tednik v letu 1981 68 objav, v letu 1980 145 objav; TV-15 17 objav, Večer 33, Delo 76, Savinjski občan 28, Savinjske novice 32 objav, Ferralit danes (mesečni OZD Ferralit) 9 objav, Libojski keramik (občasno ga izdaja KIL Liboje) 8 objav itd.

In še nekaj naslovov:

V oktobrski številki Savinjskih novic so bili objavljeni prispevki »Ante Tevž — ustanovni član PD Ljubno«, objavljen je bil spominski utrinek, kako so gradili planinske kočje pred II. vojno, objavljeno je bilo opozorilo o novi znački Solčavske planinske poti, pa sestavek: »Planinci na delu — udarniško delo na Klemenči jami.«

V Libojskem Keramiku pa v vsaki številki predstavijo eno izmed transverzal.

V TV-15 so objavljeni prispevki, ki obravnavajo tradicijo NOB. Lahko rečemo, da redno objavljajo prispevke o delu planincev iz tega področja. Verjetno pa manjka še to ali ono, kar bi planinsko vsebino še bolj zaokrožilo. Zakaj ne bi, recimo, opozarjali na posamezne spomenike NOB, ki več ali manj zapuščeni samevajo v skritih gozdovih ob planinskih poteh in so planinci v glavnem edini, ki jih obiskujejo. Tako bi lahko objavljali naslove za vse časopise, za Delo, za Večer itd.

Omenimo naj še Planinski vestnik. V pregledu lahko vidimo, da ni številke, kjer ne bi bilo prispevka o delu in življenju planincev MDO Savinjska.

Skratka, sistematično delo na področju propagande in informacije je že dalo lepe rezultate, lahko pa bi bilo še bolje. Ugotavljam, da so še področja, da so še društva, odkoder se planinci premalo oglašajo, kar pa ne pomeni, da ne delajo. Je pač tudi tu planinska skromnost tista, ki daje vtis, da na tem področju še ne znamo delati. Premalo se zavedamo, da moramo družbo, ki nas tudi materialno podpira, seznaniti z našim delom.

Franc Ježovnik

PRVI ZBOR PLANINSKIH VODNIKOV

Zadnji konec tedna v marcu je bil v Erjavčevi koči na Vršiču prvi zbor planinskih vodnikov v zimskih razmerah. Potreba in želja po zboru v zimskih razmerah se je porodila na zboru planinskih vodnikov v Vratih oktobra 1981. Planinski vodniki bi se radi izpopolnili v spretnostih, potrebnih za hojo v gore pozimi in za turno smučanje.

Pri hotelu Erika v Kranjski gori se je zbralo 22 planinskih vodnikov iz 14 PD in z inštruktorjema ing. Danilom Škerbinekom in ing. Borom Jeřabekom. Na Vršiču so v dveh dneh predelali večino, potrebne za varno obiskovanje gora v zimskem času. Pogovorili so se o vsebini in tehnični opremitvi za zimski obisk gora, zlasti pa za turno smuko. V praktičnem delu programa so naredili prerez in analizirali snežno odejo, spoznali so snežni klin, testirali drsnost snega po norveški metodi, spoznali tehniko hoje v snegu in smučanju v navezi pa varovanje in osnovne elemente turnega smučanja. Obdelali so orientacijo v zimskih razmerah, obravnavali možne nevarnosti v gorah pozimi, zlasti nevarnosti plazov, pomoč ponesrečencu in njegovo reševanje. V soboto so imeli turo na Vratca, v nedeljo pa je sprememba vremena preprečila turo na Malo Mojstrovko, vendar so tako teoretični kot praktični program izpopolnjevanja obdelali v celoti.

Ob zaključku zбора planinskih vodnikov so sprejeli nekaj smernic za delo v prihodnje. Zbor planinskih vodnikov v zimskih raz-

merah naj postane stalna oblika; tako bi se sestali v prihodnjem letu na Komni. Planinstvo želijo čimbolj tesno povezati s turnim smučanjem. Poleg turnega smučanja želijo v prihodnje tudi več praktičnih vaj o uporabi cepina in derez, saj je zdrs pogost vzrok nesreče v naših gorah tudi v poletnih mesecih, ko je še dosti trdih zaledenelih snežišč. Za tako obliko izpopolnjevanja na zboru planinskih vodnikov bi v prihodnje potrebovali tudi več inštruktorjev. Domenili so se, naj bi bila v prihodnje dva zbor planinskih vodnikov in sicer eden v zimskih, drugi pa v letnih razmerah. Vsak planinski vodnik naj bi se obvezno udeležil vsaj enega v dveh letih. Za temo razgovora na zboru planinskih vodnikov v letnih razmerah, ki bo jeseni, pa so med drugim izbrali tudi temo o preverjanju znanja planinskega vodnika. Razmišljali so tudi o zboru tistih, ki sicer niso niti mladinski niti planinski vodniki, a vodijo v posameznih PD izlete. Na vsa PD bodo poslali poziv, naj pošljejo seznam planincev, ki vodijo izletniško dejavnost. V nedeljo so si ob slovesu zaželeli na svidenje na prihodnjem zboru planinskih vodnikov.

Marinka Koželj-Stepic

OBČNI ZBOR PD IDRİJA

Idrija ima dolgoletno športno in tudi planinsko tradicijo. Planinsko društvo bo čez dve leti praznovalo 80-letnico ustanovitve. Vendar takega uspeha, kot so ga dosegli idrijski alpinisti lani in letos, še ni bilo v planinstvu in tudi ne v kaki drugi športni panogi v Idriji. Idrijski planinci smo lahko ponosni na naše alpiniste, so menili na rednem letnem občnem zboru, ko so pregledovali obračun svojega dela v minulem letu. Največji uspeh sta dosegla Emil Tratnik v slovenski odpravi v Himalajo, ki je v navezi preplezal južno steno Daulagirija, in Zlatko Gantar, ki je v navezi preplezal južno steno Aconcague v Andih. Sicer je alpinistični odsek zelo aktiven, čeprav po letih še mlad. Še vedno skrbi za naraščaj, čeprav odsek šteje okrog 60 alpinistov. Za to ima vsekakor veliko zaslug dosedanji načelnik Stanko Murovec.

Tudi mladinski odsek je bil aktiven, čeprav je bilo lani čutiti na nekaterih šolah pomanjkanje mentorjev. Lani je odsek organiziral republiško orientacijsko tekmovanje in še vrsto drugih. Organiziral je tabor v Bavščici, planinsko šolo in številne izlete v bližnje hribe in Alpe. Naraščaj prihaja iz otroškega vrta v Idriji, lani je 93 cicibanov izpolnilo pogoje za naziv ciciban-planinec. Lanski program izletov za planince je bil zelo obširen in so ga skoraj v celoti izpolnili. Planinci se množično udeležujejo skupinskih izletov in spominskih pohodov. Vedno več je zanimanja za spominski po-

hod na Javornik, ki se ga udeležujejo tudi planinci iz drugih krajev Slovenije in Hrvatske.

Markacijski odsek lani ni deloval, zato ga čaka letos precej dela na Idrijsko-cerklijski planinski poti, Slovenski planinski transverzali in drugih poteh. ICPP je postala zelo zanimiva. Po njej hodi že okrog 900 planincev, ki se pohvalno izražajo o tej poti, krajih in ljudeh. Tudi ti pohodniki so iz raznih krajev v Sloveniji in s Hrvatske. Idrijski planinci pa niso pozabili na gospodarjenje v svojih postojankah. Največ vzdrževalnih del so opravili na Hlevišah, iz raznih krajev v Slovenije in iz Hrvatske, kjer je tudi delo novega oskrbnika zelo dobro in je zato seveda tudi večji obisk. Večja vzdrževalna dela so opravili tudi na Javorniku in Jelenku. Pri vseh teh delih so planinci opravili nad 4000 ur prostovoljnega dela. Tudi finančno so postojanke uspešno zaključile poslovanje.

Na občnem zboru so tudi za letos sprejeli obširen delovni program. Izvolili so nov odbor, ki so ga dopolnili z nekaterimi novimi člani. Predsednik bo še naprej Marjan Rupnik.

Janez Jerman

OBČNI ZBOR PD TOMOS

PD Tomos v Kopru spada med društva, ki so si sprva vztrajno prizadevala doseči cilj, potem pa so utrujena zastala, kot da bi si nabirala novih moči za akcije. Uspehe, neuspehe, prizadevanja, želje in vse drugo, kar spada v delo nekega društva, dobro poznajo tudi druga PD širom po naši Sloveniji.

Morda smo soočeni z aktualnostjo današnjega časa, v katerem živimo, saj bi si sicer ne mogli razložiti dejstva, da je članstvo v našem PD upadlo za dobro tretjino; manj jih je na izletih. Zataknilo se je pri pomlajevanju članstva, mnogi poprej marljivi člani so postali pasivni itd.

19. febr. 1982 je bil občni zbor tega društva, udeležilo se ga je okrog 50 članov in gostov (od skupaj približno 370 članov). Razrešili so stare in izvolili nove organe društva. Sprejeli so delovni načrt in načrt izletov za tekoče leto. Podelili so tudi knjižne nagrade in cvetje najbolj zaslužnim članicam in članom društva.

Če strnemo najvažnejše povzetke iz poročil in razprav, lahko ugotovimo, da je bil program izletov lani v celoti izpolnjen, pri čemer smo uspešno sodelovali s PD Obala. Izšolali pa smo tudi štiri nove planinske vodnike.

Za vaje, utrjevanje in pridobivanje alpinističnega znanja je skrbela skupinica entuziastov skozi vse leto v skalovju od Ospa, Črnega Kala in Podpeči. Ista skupina planincev je opravila tudi nekatere najtežje zimske ali letne pohode in vzpone doma

in v tujini. Devet planincev se je udeležilo organiziranega srečanja s planinci pobratenih mest Zadra, Valjeva, Prilepa, Nikšiča in Jajca. Srečanje je bilo v Jajcu, kjer so podpisali sklepno listino, katere osnovni cilj je aktivno sodelovanje in utrjevanje bratstva in enotnosti med jugoslovanskimi narodi. Za uspeh lahko štejemo tudi pridobitev društvenih prostorov in njihove opreme. Ti prostori nam zagotavljajo nekako verifikacijo v občinskem smislu in omogočajo veliko boljše pogoje za delo društvenih organov. Uspeh pomeni tudi poceni pridobitev društvenega vozila z 9 sedeži. Vozilo bo omogočilo bolj številne in zanimive izlete in vzpone, ki jih doslej zaradi visokih stroškov prevoza ali oddaljenosti nismo niti načrtovali. Pri urejanju vozila in društvenih prostorov se je izkazala skupina planincev iz starega izvršnega odbora. Po ugodnih pogojih so najeli tudi počitniško prikolico, ki jo člani PD in sindikata TOMOS lahko uporabljajo za delno počitnikovanje ali izlete.

Največji uspeh pa pomeni vsekakor odločitev o gradnji planinskega zavetišča na Sviščakih pod Snežnikom. Zbor je ta sklep soglasno potrdil, novi izvršni odbor pa so zadalžili za imenovanje gradbenega odbora, ki naj pripravi vso potrebno dokumentacijo. Sprejeli so tudi sklep o zakupni pogodbi zemljišča za dobo 30 let in o plačilu stroškov. V razpravi so lahko slišali opozorila, da te gradnje finančno ne bi zmogli in bi poiskali kako drugo rešitev itd. Večina razpravljalcev pa je podprla gradnjo, predvsem zaradi bližine Snežnika. Finančno podpora je dal DO Tomos. Dolgoročne perspektive pa računajo tudi z gradnjo zimsko športnega centra za Obalno regijo.

Veliko besed in kritik je bilo izrečenih na račun smučarske sekcije, ki deluje v okviru PD. Člane je najbolj motila pasivnost te sekcije v minuli sezoni in upad članstva s 119 na 70 članov. Sklenili so, naj bi čimprej konstituirali novo vodstvo sekcije predvsem iz vrst mlajših članov z več poleta in volje do dela.

Na koncu naj poudarimo, da PD TOMOS pripravlja posebno dokumentirano kroniko ob svoji 10-letnici, kjer bodo prikazali presek celotne dejavnosti in življenja društva. Novi organi društva morajo zastaviti vse sile, dobro voljo in iznajdljivost, da bi se število članstva povečalo, okrepila pa naj bi se tudi udeležba na izletih. To jim bo uspelo z boljšimi propagandnimi prijemi, rednimi sestanki, zapisniki, z rednim pobiranjem članarine in preudarnejšim trošenjem denarja, opreme itd.

V zvezi z gradnjo planinskega zavetišča pa novemu IO želimo obilo uspeha in sreče, predvsem pri organizaciji dela in zbiranju denarja in materiala.

OBČNI ZBOR PD NOVO MESTO

Sredi februarja je imelo PD Novo mesto svoj letni občni zbor. Predsednik tov. Trunkelj je posredoval izčrpno poročilo o dejavnosti društva.

Vzpodbudno je bilo slišati o marljivem delu mladinskih odsekov, ki delujejo na osnovnih in srednjih šolah. Številni MO v PD so lani imeli skupaj 1024 članov. Organizirali so 7 množičnih izletov in pohodov, udeležilo se jih je čez 600 mladih planincev.

V akciji »pionir planinec« so osvojili 38 bronastih, 4 srebrne in 5 zlatih znakov. S podobnim programom dela je v MO vključena tudi sekcija v KS Drska.

PS, ki je potekala na sedmih OŠ v Novem mestu in okolici, je opravilo 174 mladih planincev, 5 mladincev je opravilo tečaj za MV v letnih razmerah, eden pa za inštruktorja.

Mladinski odseki so se udeležili 4 orientacijskih tekmovanj, sodelovali so z mladinskimi akcijami, ZRVS, OOZB, PS KRKA in s planinci iz drugih republik.

V Kamniški Bistrici so organizirali mladinski planinski tabor; sodelovalo je 58 planincev. Opravili so 7 tur in izletov, imeli pa so tudi predavanja. Dokaj uspešne so bile tudi sekcije, ki delujejo v nekaterih delovnih kolektivih. PS v tovarni zdravil Krka je lani priredila 13 izletov; udeležilo se jih je 358 planincev, kar predstavlja največji uspeh v njenem desetletnem delovanju.

Na zboru so bili izvoljeni tudi nekateri novi člani UO. Novi predsednik PD je tov. Pavle Turk, pedagoški delavec v OŠ Šentjernej. Priznanje zlati znak PZS je za dolgoletno udejstvovanje v planinstvu prejel tov. Lojze Zupančič.

V razpravi je AO načel vprašanje o odnosih med posameznimi sekcijami in o delitvi sredstev. Predlagali so, naj bi na začetku leta izdelali program glavnih akcij in bi tako oblikovali fond sredstev.

Spet so izrazili željo o boljši povezavi s posameznimi sekcijami v PD, ki delujejo v OZD in KS, ko bi bili sposobni speljati enotnejši in bolj koordiniran akcijski program.

Zbora se je udeležil tudi Tone Škarja. Navzoče je pozdravil in med drugim spregovoril o aktualni problematiki v AO. V imenu PZS je izrazil sožalje ob nedavni nesreči dveh mladih članic AO PD Novo mesto, ki sta se ponesrečili pri plezanju v Kotovi Špici.

Na koncu je Viki Grošel z diapozitivni pripravil predavanje o Jugoslovanski odpravi na Lotse.

Danilo Vidič

ORIENTACIJA »BEZOVEC '82«

PD Polzela je po koledarju akcij Savinjskega MDO opravila planinski orientacijski pohod.

Pionirska proga je šla mimo Braslovškega jezera, čez Dobravo do cilja v Letušu, mladinska in članska pa čez Podvrh po južnem pobočju na Bezovec, mimo Covnikovega križa na isti cilj.

Pri braslovški osnovni šoli se je zbralo na startu kar 41 pionirskih ekip iz Prebolda, Zabukovice, Polzele, in taborniki iz Šempetra. Opravili so pot povprečno v času 78 minut in so poiskali štiri kontrolne točke in cilj onstran Savinje.

Mladinskih ekip je bilo 7, članskih pa le 3. Te so morale poiskati 6 kontrolnih točk, se povzpeli mimo Braslovškega jezera na Bezovec. Opraviti je bilo potrebno nekaj nalog pred ciljem.

Udeležba je bila resnično množična. Zapisati pa bi morali vseeno nekaj misli o tem. Pri opazovanju, kako so brali naloge, so precej površni, saj si sicer ne moreš razlagati, da drve do rdečih zastav (Minč), ker so njihove rumene bolj vidne in so bližje. Naloge preberejo površno in si zapomnijo le nekatere med seboj slabo povezane podrobnosti. Zato zgreše točke. Drugič pa srečnejšo pot pri iskanju KT!

B. J

PLANINSKA SEKCIJA TRIM KLUBA

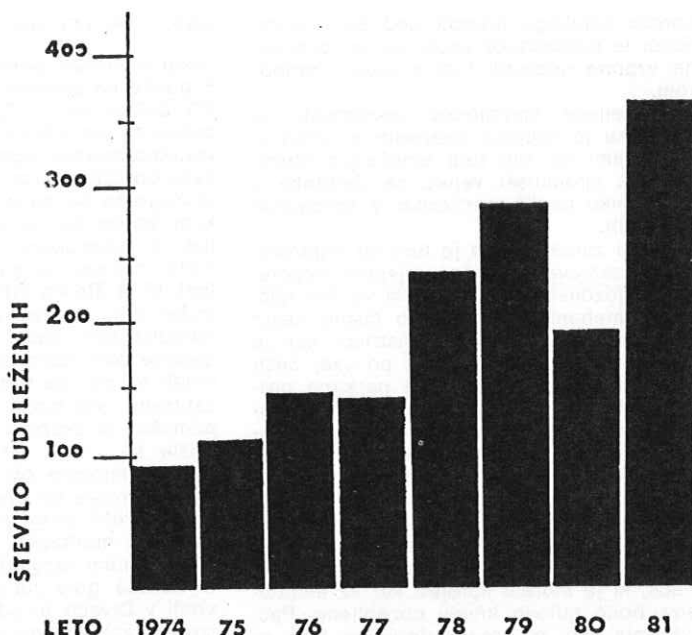
Ta sekcija deluje letos že blizu 10 let. iz skromnih začetkov te dejavnost v Krki — iniciator je bil tov. Somrak, nadaljeval pa je predsednik sekcije tov. Kovač — so uspeli uvrstiti planinstvo med najaktivnejše, najbolj množične in priljubljene rekreativne dejavnosti v tej delovni organizaciji. Glede na to, da niso imeli tradicije, je bilo potrebno z dosti prizadevnosti in s primereno propagando ter z dobro usmerjeno organiziranostjo približati in pridobiti zaupanje zaposlenih.

V ljudeh so vzbudili spoznanje, da planinstvo daje delovnemu človeku poleg fizične tudi koristno psihično sprostitev, da mu omogoča spoznavati domovino, naravne, kulturne in zgodovinske vrednote ter spomenike, goji tovarišstvo in družabnost, ostrji socialni, kulturni in estetski čut, utrjuje bratstvo in enotnost ter preizkuša in usposablja posameznika za življenje v naravi, da zna kljubovati v zahtevnih razmerah, kar je pomembno za SLO. Zavoljo vsega tega je planinstvo tudi družbenopolitično pomembno.

Po statističnih podatkih, pri sekciji jih vodijo že vrsto let, so izdelali grafikon, ki nazorno prikazuje delovne rezultate planinske dejavnosti in se kaže tudi v naraščanju števila udeležencev na pohodih in izletih v posameznih letih.

Sekcija vsa leta skrbi tudi za izobraževanje vodnikov za varnost pohodnikov in izletnikov, za naravovarstveno propagando, za poročanje in obveščanje o dejavnosti, za

Prikaz rasti
števíla udeležencev
na planinskih izletih
in pohodih PS — Krka
v letih 1974—1981

planinsko literaturo ter za sodelovanje z drugimi sekcijami in društvi.

Ob obletnici čestitajo in želijo članom, prijateljem in sodelavcem še obilo lepih brezskrbnih trenutkov na planinskih poteh.

Planinska sekcija

OBČNI ZBOR IN 10. OBLETNICA DELOVANJA PLANINCEV — KRKAŠEV

Konec februarja smo planinci pregledali in ocenili svoje delo l. 1981. Predsednik tov. Gubina je prebral poročilo o lanskih pohodih in izletih, ki so se kot navadno vrstili vsakih 14 dni.

Lanski plan so izpolnili 88 % po zaslugi prizadevnih organizatorjev in vodnikov.

Izvedli so 13 izletov na Stol, Slivnico, Slavnik, Menino planino, Klek, Golico, Peco, Ledina, Kalško goro — Kokrsko sedlo, Kamniško sedlo — Skuto, Kanin, Trstelj in izlet v neznano (Bizeljsko gričevje).

Udeležencev je bilo 358; to je razveseljivo, čeprav sta iz objektivnih razlogov odpadla dva večja izleta.

Finančno poročilo je povedalo, da so predvsem za prevoze, za izobraževalno predavanje o nevarnostih in reševanju v gorah in za »Planinski vestnik« porabili 63 247,75 din, kar je v povprečju komaj okrog 170 dinarjev na udeleženca.

Danilo Vidič

V SNegu IN LEDU NA SNEŽNIK

»Pohodniki na Snežniku močnejši od meteža«, »3000 ljudi na Snežniku«, »Četvorica hrabrih«, »Viharniki na Snežniku«, »Dobro organizirano«, »Snežni pekel na Snežniku 82«. To je le nekaj naslovov iz časopisja, ki so si bili v svojih poročilih o osmem vzponu na Snežnik edini v tem, da je pohod uspel, da pa je potekal v resnično nemogočih vremenskih okoliščinah.

Porednež Snežnik, ki se je še dan pred vzponom kopal v soncu, je v soboto 13. marca udeležencem nasul snega, vetra, burje in ledu. Vzpon sam je bil za vseh 2500 udeležencev tega dne pravcato junaško dejanje; ne v tem, da bi izzivali nevarnost, temveč v premagovanju vsega, kar je ta dan sililo iz nizkih oblakov.

Udeleženci pa so prihiteli od povsod, iz vse Slovenije pa tudi Zagreba, Delnic, Reke in slovenskega zamejstva, mnogi stari prijatelji Snežnika pa tudi mnogo takih, ki so se tokrat prvič srečali z muhastim Snežnikom.

Komaj kaj lažji vzpon vzpon so imeli obiskovci naslednji dan, v nedeljo 14. marca. Bilo pa jih je manj, morda zavoljo volitev. In spet je Snežnik pokazal svojo muhasto naravo. Že ob vrnitvi glavnine z vrha Snežnika se je ponudilo sonce, mirnejše nebo in razgled, ki bi si ga želeli prav vsi letošnji pohodniki.

Tudi letošnji vzpon so organizatorji, domače planinsko društvo s številnimi soorganizatorji, posvetili spominu na junaške boje

borcev istrskega odreda pod Snežnikom. Borci te partizanske enote so se letošnjenja vzpona udeležili tudi s svojim praporom.

Z nedeljske spominske slovesnosti na Snežniku je skupina dvajsetih smučarjev, med njimi so bili tudi smučarji-cicibani, ponesla spominski venec na Sviščake k spomeniku padlih partizanov v snežniških gozdovih.

Letošnji zimski vzpon je tudi od organizatorjev zahteval resnično izjemne napore. Ekipe gozdnega gospodarstva so dve noči z vso mehanizacijo vztrajno čistile cesto med Sviščaki in Ilirsko Bistrico, saj je vsiljivi sneg nanašala burja po vsej cesti in na s težavo pripravljene parkirne prostore. Ekipe teritorialne obrambe, radiokluba, Rdečega križa, milice, zdravstvenega doma pa planinci na Snežniku in Sviščakih so oba dneva, kljub mrazu in vetru, vztrajali na svojih mestih in skrbeli za varnost pohodnikov. Nekatere težave, ki so jih imeli predvsem vozniki avtobusov zaradi ledu na cesti in prenatrpanega parkirišča, ki je moralo sprejeti kar 42 avtobusov, bodo gotovo kmalu pozabljene. Pač, izkušnja več za organizatorje pa tudi za voznike, ki v večini primerov niso bili opremljeni za tako trdo zimo.

Bistriškim planincem so tudi tokrat prišli v goste njihovi planinski pobratimi iz planinskih društev »Vršačka kula« iz Vršca pa PSD »Prenj« Mostar in mnogi člani »PD Kamenjak« z Reke.

Zimski vzpon na Snežnik je letos bil gotovo najtrša planinska preizkušnja med vsemi zimskimi vzponi v tem letu, na Javnornik, Stol in na Porezen. Ostaja privlačna, tradicionalna spominska manifestacija, ki mora biti deležna večje družbene pozornosti.

Tudi tokrat sta bila pokrovitelja vzpona Odbor borcev istrskega odreda in kolektiv Primorskih novic iz Kopra.

Vojko Čeligoj

USPEHI PD ŽELEZNIČAR IZ MARIBORA (Poroča Josip Sakoman)

V marcu je bil v Mariboru 21. občni zbor PD Železničar. Na tej skupščini je bilo navzočih čez 90 % članov, kar je razmeroma redek pojav. Udeležili pa so se ga tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij iz Maribora in delegati — Železničarja iz Kraljeva, Ljubljane in Zagreba. Društvo šteje čez 700 članov.

Vida Heric je v svojem poročilu predvsem poudarila, da se je društvo v zadnjih letih pomladilo in da je planinska misel vse bolj živa. Tudi predstavniki borcev iz Maribora je v svojem prispevku podčrtal bistvo planinstva, predvsem pa bistvo opredelitve, ki sodeluje pri oblikovanju planinske osebnosti.

Za predsednico je bila ponovno izvoljena Vida Heric.

SNEŽNI PEKEL NA SNEŽNIKU '82

Josip Sakoman poroča, da se je letos za 8. pohod na Snežnik prijavilo kar 52 članov PD Železničar iz Zagreba, čeprav se je potem za pot odločilo le 36 prijavljenih. To verjetno zavoljo tega, ker vreme ni kdo ve kako obetalo. In res je bilo tako . . .

Iz Zagreba so se odpeljali z nočnim vlakom, potem pa so se do Sviščakov odpeljali z avtobusom. Tam so našli dober meter novega snega. Priključili so se koloni, ki je šla na vrh Snežnika. Bolj so se bližali vrhu, slabše je bilo vreme. Svoje je naredila tudi huda burja. Vreme je dogajanje tako zapletlo, da mnogi sploh niso mogli na vrh, pa tudi vračanje je bilo sila zahtevno. Vsi vozniki, dogovori, so se pomešali in skupina, o kateri je govor, je prišla na cilj v Ilirsko Bistrico šele ob 18. uri namesto ob 14. Naslednji dan je skupina odšla na Vremščico. Vzpon je nekoliko otežil sneg, pa so kljub temu našli potrebne markacije, ob tem pa so uživali v enkratnem razgledu predvsem na morje in na vse gore na severu. Z vrha so se vrnili v Divačo in od tod domov. Kljub res izredno zahtevnemu vremenu se bodo tega izleta zagrebški planinci še dolgo spominjali, saj so bili naslednji dan bogato poplačani s prelepim izletom in razgledom z vrha Vremščice.

Po poročilu J. Sakomana iz Zagreba

VOGAR KLIČE!

PD Železničar Ljubljana je v minulem letu začelo adaptacijo Kosijevega doma na Vogarju. Dosti je že postorjenega. Približno 150 m³ skal, peska in zemlje je bilo treba prepeljati in izravnati; na izredno zahtevnem terenu je bilo treba prenekatero skalo razstreliti in zdrobiti na manjše kose. Ko je bil teren očiščen, je bilo treba izkopati temelje, jih zabetonirati in pripraviti podlago za zidanje. Delali smo predvsem ob sobotah in nedeljah. Sodelovali so tudi vojniki s konji iz Bohinjske Bele, planinci železniških društev s Kosovega, Zagreba, Vršca, Novega Sada, Bačke Topole, Kranja, Ribnice, Kamnika in Ljubljane. Vsi ti so bili redni udeleženci na teh akcijah. Težav pri delu je bilo res veliko, predvsem je bilo treba prenesti velike količine materiala iz doline in iz planine. Prostovoljnega dela je bilo opravljenega za približno 10 000 ur. Dom je dograjen do pritličja, treba pa bo letos še urediti prvo nadstropje in podstrešje. Letos naj bi dom tudi pokrili, v pritličju pa ga zaprli. Podrli so tudi precej smrek in jih prepeljali do doma, zdaj pa tu čakajo na obdelavo. Tudi tokrat žele, da bi se jim pridružili tudi drugi planinci in jim s prostovoljnim delom pomagali. Predvsem vabijo starše tistih otrok, ki vsako leto pozimi na Vogarju smučajo, pa tudi tiste planince, ki imajo Vogar radi.

K. K.

varstvo narave

Bezljak, D., Z. Krejčič & S. Čop, 1981: RDEČI PRAH IN VARSTVO OKOLJA. Slovenske železarne. Železarna Jesenice.

Težko si zamišljamo železarske Jesenice, stisnjene med Mežakljo in Karavanke, brez značilnega rdečega prahu. Z okoliških vrhov, zlasti s Stola, se nam pokaže rjasta meglica v vsej svoji obsežnosti. Običajno se vleče z Jesenic ob obrobju Mežaklje do Bleda in še dlje. Zaradi lege mesta »na prepihu« se prah razleže in kdaj pa kdaj pordeči celo sneg v osrčju Triglavskega pogorja. Zaradi vetra pa koncentracija strupenih snovi v zraku skoraj nikoli ne doseže tako kritičnih mer kot v ljubljanskem in celjskem kotlu.

Delavci Železarne Jesenice si v okviru svojih možnosti že od začetka šestdesetih let prizadevajo, da bi onesnaževanje omejili. Tako so sodelavci oddelka za varstvo pri delu in varstva okolja pripravili kratko informacijo, v kateri so orisali prizadevanja za bolj zdravo in čisto okolje v železarni, na Jesenicah in v bližnji okolici. Publikacijo so izdali ob otvoritvi nove odpraševalne naprave pri elektro obločnih pečeh

v jeklarni. Po eni strani si delavci prizadevajo, da bi čimprej zamenjali zastarelo tehnologijo, ki je dediščina stoletne tradicije železarstva, po drugi strani pa v proizvodne procese vključujejo čistilne naprave. Rezultati na videz še niso kaj dosti spremenili mesta, vendar merjenja kažejo, da se je z odpraševalno napravo pri elektro obločnih pečeh v jeklarni zmanjšala količina prahu v zraku za 40 %. V letih 1965—1971 so nehali s proizvodnjo generatorskega plina. Zaradi tega ukrepa se je zmanjšala količina SO₂ v zraku za 50 %, prav tako se v Savo in potok Javornik ne stekajo več strupene katranske odplake. Če bo zgrajena nova jeklarna, ki bo opremljena z ustreznimi čistilnimi napravami in ki bo izolirana proti hrupu, se bodo razmere še v večji meri izboljšale. Zaradi teh prizadevanj železarne Jesenice, morda mesto nekoč ne bo več rdeče in ob čiščenju zbiralnega jezua hidroelektrarne Moste ribe ne bodo več plavale s hrbtom navzgor, pogled s Stola se ne bo več utapljal v rjasti megli.

Nada Praprotnik

iz planinske literature

Slovenskemu prevodu Hillaryjevega življenjepisa na rob — NI ZMAGE BREZ TVEGANJA

Skoraj tri desetletja so že otekla od takrat, ko je svet kot blisk prešinila novica — Mount Everest, najvišja gora zemeljske oble, je osvojen. Nanj sta se povzpela člana britanske odprave (vodil jo je John Hunt) Novozelanec Edmund Hillary in nepalski domačin šerpa Tenzing Norgay. To je bilo 29. maja 1953. Doslej smo Slovenci že lahko prebrali vrsto pričevanj o tem dogodku, videli smo celo film o zmagovitem vzponu, že pred več kot desetimi leti smo v prevodu Marijana Lipovška kot četrto knjigo zbirke »Domače in tuje gore«, ki izhaja pri mariborskih Obzorjih, dobili Ullmanov življenjepis Tenzinga z Everesta, pred kratkim pa je Državna založba Slovenije v zbirki »Biografije« izdala življenjepis alpinista, ki je bil prav zaradi svojega alpinističnega dosežka počaščen s plemiškim naslovom, Sira Edmunda Hillaryja (naslov Komturja viteškega reda Britanskega kraljestva mu je podelila britanska kraljica za uspeh na Everestu) z govornim naslovom Ni zmage brez tveganja

(Nothing Venture, Nothing Win). Delo je prevedla Maja Kraigher.

Prav zato, ker je ta knjiga Hillaryjev življenjepis, je v njej opis vzpona na Everest sicer osrednji del, vendarle le del celotne vsebine, ki jo sestavlja cela vrsta zanimivih, pogosto kar pustolovskih potovanj. Prav gotovo enakovredno Everestu je osvajanje Južnega tečaja, veliko je plezanj v novozelandskih Alpah, najpogostejši pa so obiski Himalaje, ki jo častilec in zaljubljenec Hillary obiskuje leto za letom in gradi šole, bolnišnice in letališča po odročnih brezpotjih podhimalajskega Nepala. A kljub vsemu je vrhunec tega izrazito aktivnega življenja vse, kar je povezano z Everestom. Tako se je odločil tudi sam, saj v predgovoru posebej omenja tisti zgodovinski vzpon, za katerega je bilo, pravi, povračilo veliko, prav gotovo večje, kakor pa ga je bil vreden: »Ves svet je ležal pod mojimi okornimi čevlji.«

V nova razsežja spoznanj in vedenj, ki jih razpira to Hillaryjevo delo, ne gre dvomiti. V ničemer tudi ne banalizira »himalajskega booma«, ki se je razplamtel predvsem v zadnjem desetletju in ki ga knjiga ne obsega, kajti ni namenjena zgolj opisova-

nju avtorjevega »himalajskega obdobja«, temveč celotnemu alpinistovemu in raziskovalčevemu življenju. To pa počne za nas, kljub tesnim stikom s središčnico svetovnega alpinističnega dogajanja, na zanimiv in svojstven način. Razkriva nam namreč neki specifičen odnos do gora, bolj rečeno, do narave kot take, kajti gore so le njen neodtujljivi del in plezanje po teh gorah je le neodtujljivi del celovitega doživljanja te narave. Marsikdaj se nam avtor zaradi te svoje univerzalnosti zazdi teže razumljiv, vendar vse skupaj traja le bežen hip, nato pa se razkrije v njem povsem zdrava, globoka želja ali celo potreba po pustolovščini. Tu pa nam je blizu, nam je domač.

Zaradi teh lastnosti bo knjiga zlahka našla bralce tudi med nealpinističnim in neplainskim občinstvom, med vsemi, ki jih pritegneta kolumbovski duh in volja ter želja po doživetjih, med vsemi torej, ki čutijo, da imajo še nekaj mladostne, pustolovske zagnanosti. Žal pa tudi ob tej knjigi ne moremo mimo pripomb na račun prevajalskega dela. Kot da besedila s planinsko, predvsem pa z alpinistično problematiko resnično terjajo prevajalca — strokovnjaka s tega področja ali pa vsaj njegovo sodelovanje pri prevajanju. Tudi v tej knjigi besedilo teče lepo in povsem literarno ubrano, zatakne pa se pri slehernem opisu plezalnega vzpona ali pa tam, kjer avtor uporablja specifično izrazoslovje. Tovrstnih napak v prevodu je dokaj, zato jih na tem mestu ni moč naštevati (stopnica namesto — stopnja, pot namesto — smer, planinci tam, kjer bi moralo biti — alpinisti, itd.). To je le nekaj drobnih kamenčkov spotike, v glavnem pa naj velja, da je Hillaryjeva knjiga Ni zmage brez tveganja vredna bralčeve pozornosti, saj predstavlja zanimivo, pogosto tudi razburljivo in informativno čtivo. Zato je prav, da smo jo dobili tudi Slovenci.

Mitja Košir

SLOVENSKI DOMOVI ZA STARE LJUDI

(Razstava je bila odprta od 29. 3. do 7. 4. v Cankarjevem domu v Ljubljani)

Zamislili so se je in jo uresničili člani Foto kluba PZS. Izbor sta opravila Aleš Doberlet in Saša Dalla Valle.

Razstava sama mi je ob ogledu zastavila kar precej vprašanj, ko so se mi namesto odgovorov izoblikovali le vtisi. No, morda bi pa vendarle zamenjal en sam vtis za eno samo vprašanje — zakaj ta povezava koncepta dela, kot naj bi ga imel foto klub s planinsko tematiko, z asociacijami, ki se ukvarjajo tako ali drugače z gerontološkimi vprašanji? Očitno spada to zanimanje članov tega kluba v njihov širši koncept, ko žele s fotografijo, z dokumentarno in umetniško obdelavo prikazovati tako rekoč bistvene skrivnosti človekovega življenja

— in je torej tudi ta ideja, da bi fotografsko oko (in seveda umetniški vtis) obiskalo tudi taka okolja, ki so značilna za domove, v katerih prebivajo starejši ljudje. Drugi vtis s te razstave pa je bil soočen z dejstvom, da je bil letos v Ljubljani jugoslovanski kongres gerontologov in je bila torej taka prireditev, ko prihaja iz vrst ljudi, ki se ukvarjajo z vprašanji planinstva, planinske fotografije, se pravi z — da tako rečem — neuničljivim elementom narave — vredna toliko večje pozornosti. In tretji vtis — to so pa domovi, raztreseni po Sloveniji. V tem vtisu morda tiči še največ nedorečenega. Odprto ostaja vprašanje okolja, v katerem taki domovi so; ponujajo se ti ugibanja, kako ti judje sprejemajo to novo okolje, ko kljub skrbni organiziranosti te slike ne morejo skriti nekega ujetega trenutka, ko razlagajo bit in dušo tistega, ki ga slika prikazuje. Ti vtisi se razpenjajo med včasih pretehtano izbrano dejavnostjo, včasih tudi s kančkom občutka, ki naj bi se porodil v nekakšnem čakalnju, in med tistim, ko se ti zazdi, da gre za bolj ali manj posrečeno izbrano obliko počitka, prisilnega dopusta. Seveda, iz vsega tega je moč potegniti vrsto res pravih problemov, od tistega, ko načenja vprašanje novega okolja, v katerem se znajde ostareli občan, do tistega, kako se v to okolje mora vključiti pa nazadnje do nedorečenega občutja, da vendarle vsi, ki vse te pogoje izpolnjujejo, ne bodo mogli nikdar izkoristiti takih socialnih možnosti, ki jih je uredila prav za preživljanje starosti naša družba. To so seveda le vtisi, ki utegnejo ta ali oni problem celo posplošiti. Eno pa je gotovo: Zanimanje za tako življenje, ki ga začitimo na tej razstavi, je vredno morda mnogo več kot prenekatera izrečena beseda, kajti ljudje, ki živijo v tem okolju — in povrh še ni izbrano niti po njihovem okusu niti po njihovi »duhovni intimnosti«, se kaj hitro zalotijo, da so postavljeni v pozabo, da zanje nihče več — ne ve. To dejanje, ki ga ta razstava ponuja in so jo zmogli slejkoprej z garaškim delom člani foto kluba Planinske zveze Slovenije, vseh je bilo 16, pa odločno podpira tisto obvezo, ki jo imamo mi kot posamezniki in družba — seveda še naprej — do tega obdobja človekovega, torej našega življenja, kajti na poti do te dobe smo mi vsi skupaj...

M. K.

ALPINIZEM V FILMU »OSVOJENI HORIZONTI« (Gaston Rebuffat)*

»Osvojeni horizonti« je naslov filma, ki smo ga v organizaciji Francoskega kulturnega centra v Beogradu in Planinske zveze Beograd gledali v četrtek 18. 3. 1982

* Ta film smo gledali tudi v Ljubljani, v predavalnici Elektrofakultete na Tržaški 25, v ponedeljek, dne 15. marca 1982.

v Amfiteatru Tehnološko-metalurške fakultete. Avtor filma, znani francoski alpinist, pisec, fotograf in cineast Gaston Rebuffat je osebno predstavil film in je projekciji tudi pričeval.

Prikazovanje tega filma predstavlja nadaljevanje tradicije v sodelovanju Planinske zveze Beograd s Francoskim kulturnim centrom, sodelovanje, ki se je začelo pred dvema mesecema s tremi večeri alpinističnega filma v mladinskem domu v Beogradu. Ustrežljivost in ljubeznivost FKJ je tokrat prišla do prave veljave, saj smo imeli priložnost spoznati alpinista svetovnega slovesa, člana francoske odprave, ki je leta 1950 prva v zgodovini osvojila vrh, visok nad 8000 metrov (Anapurna, nepalska Himalaja).

Film prikazuje alpinistične vzpone na nekatere vrhove v Centralnih Alpah, Pirenejih in Dolomitih.

Režija izpričuje avtorjeve moralno čiste pobude, ki jih ne teže komercialni interesi in kompromisi. O senzacionalizmu ni sledu, ni sledu o nesrečah, brez katerih niti en planinski, alpinistični film — ni. V tem filmu vse poteka tako, kot teče alpinistovo življenje, meditativno, tiho, mirno, pretkano z doživljaji in občutji. Zato se nam na prvi mah utegne zazdeti, da so sekvence monotone, da ni tistih kadrov, s katerimi žele navadno režiserji pritegniti gledalčevo pozornost. Ta monotonost je pravzaprav v drugem planu, predvsem za-

radi izvrstnega kadriranja, fotografije, umirjene rabe zooma. Snemalec je tako dobro opravil svoje delo, saj njegove navzočnosti na mestu dogajanja sploh ni čutili. Spretnost in lahkotnost, s katerima Gaston Rebuffat rešuje posamezne probleme v steni, sta tako naravni, da delujejo kadri povsem logično. Nič se tu ne dogaja takega, kar bi utegnili pripisati plezalcu, njegovi moči, sposobnosti. Zavestno in podzavestno je v tem filmu doseženo hotenje, da dogajanje prikaže enotnost človeka in gore. Ta enotnost je bit življenja Gastona Rebuffata in zato je film pravzaprav — avtobiografski. Avtor nam govori: »Te strmine so moje življenje. Moje življenje so te strmine, po katerih hodim s svojimi prijatelji.«

Amaterski zaljubljenec v plezalsko slast, kot se nam avtor hote in nehote v filmu odkriva, je v resnici profesionalni gorski vodnik iz Chamonixa. In tako je ta film poln gorskih prostranstev, razgledov, nazobčanih vrhov in velikih sten s plezalcem. Pozornost je za tisti čas, ko smo gledali film, veljala platnu. Pozabili smo na svet okoli sebe in se znašli v svetu vertikal, grebenov, oblakov in tišine. Ob tem pa smo nehote pozabili, spregledali, da je to pripoved o živem človeku, ki je tu med nami in nam pravkar predstavlja ta film.

Mihailo Hadži-Cenić

alpinistične novice

PLEZALSKA GENERACIJA PO PRVI SVETOVNI VOJNI

Dejstvo je, da je mlada plezalska garda v desetletju po prvi vojni visoko presegla dosežke predvojnega rodu tako v skali kot tudi pri plezanju v ledu. Tako je Dunajčan Alfred Horeschowsky leta 1923 sam zmogel zloglasni Pallavicinijev žleb, pri čemer si je moral v ledu izsekati več kot 2000 stopinj. Leto pozneje sta Willo Welzenbach in Fritz Rigele preplezala severo-zahodno steno Wiesbachhorna, kar je bil zgodovinski podvig, saj sta kot prva uporabila v ledenih strminah dotlej le v skali preizkušeno vrvo in plezalsko tehniko. Pri tem sta uporabljala ledne kline, ki si jih je bil izmislil Rigele.

Iz leta v leto so sledili drznejši plezalski podvigi, pri čemer se naj omejimo le na posplošene ugotovitve, saj se je o posameznih vzponih mogoče poučiti v strokovni literaturi. Na splošno pa je treba ugotoviti, da je ta generacija pritrjevala upo-

rabi umetnih pomožnih sredstev, jih vse bolj tudi uporabljala pri reševanju velikih plezalskih problemov, kakršnih plezalci pred prvo vojno še niso mogli obvladati. In še nekaj drugega je bistveno in značilno za desetletje po prvi vojni: emancipacija ženske tudi na področju visokogorskega alpinizma in plezalstva. Prav v tej zvezi naj spomnimo na sloviti izrek Paula Preussa, da pomenijo ženske uničenje alpinizma. Preuss seveda ni imel prav, vendar je v tistem času na splošno prevladovalo naziranje, da je plezalstvo ostrejšo usmeritve izključno moška zadeva.

Nenavadno zanimivo je zato pogledati na začetke tega razvoja. Že pred prvo svetovno vojno so hotele ženske — vsem oviram navkljub — dokazati, da so sposobne in zanesljive soplezalke. Pri tem naj se spomnimo le na avstrijsko Cenci Sild, ki je že leta 1903 sodelovala v poskusu vzpona na Užbo v Kavkazu. Po vojni se je pojavljalo vse več plezalk, ki so bile do cela enakovredne moškim spremljalcem.

V tem okviru je treba posebej omeniti tri velike plezalki: to so bile Nemka *Eleonore Noll-Hasenclever*, Južna Tirolka *Paula Wiesinger* in Slovenka *Mira Marko Debelakova*.

Prva, Eleonore Noll-Hasenclever, ki so jo ljubkovalno imenovali »gamsinja«, se je v celoti povzpela na več kot 150 štiritisočakov. Sodelovala je pri nekaterih vrhunskih podvigih, leta 1925 pa se je smrtno ponesrečila zaradi nepričakovanega snežnega odloma, skupaj z njo so takrat našli smrt tudi vsi njeni spremljevalci.

Drugo, Paulo Wiesinger iz Bozna, bi smeli omeniti le skupaj z njenim stalnim soplezalcem Hansom Stegerjem iz Bavarske. Oba sta tvorila eno najslavnejših navez tedanjega časa, preplezala pa sta nešteto najtežavnih sten in smeri, tako tudi severo-zahodno steno v Civetti (Paula kot prva ženska sploh).

Slovenka Mira Marko Debelakova naposled je bila verjetno ena najbolj markantnih osebnosti med plezalkami tedanjega časa. Po svoji pojavi nežna in ljubka je kljub temu kot prva v navezi zmogla najtežavnije smeri. Svoje najpomembnejšo nalogo je videla v tem, da bi nadaljevala odkrivanje Julijskih Alp, življenjsko delo Juliusa Kugyja. Seveda je bilo treba še veliko storiti, predvsem je bilo treba namreč rešiti domala vse velike plezalske probleme tega gorstva. Eden njenih največjih plezalskih uspehov je bil nemara prvenstveni vzpon v mogočni, 900 metrov visoki severni steni Špika, pri katerem je vodila navezo. Drugo občudovanja vredno prvenstveno smer je kot samohodka utrla v severozahodni steni Ojstrice.

Med vzponom v triglavski severni steni je omahnil njen soplezalec v navezi. Bliskovito ji je uspelo pritegniti varovalno vrv in padec zadržati, seveda pa ji je vrv pri tem hudo ožgala dlani. Z neznanskimi težavami ji je kljub temu takoj zatem uspelo hudo ranjenega soplezalca z vrvjo spraviti iz stene, tako da je preživel in postal pozneje njen mož.

Tega poglavja nikakor ne bi smeli zaključiti, ne da bi citirali Dunajčana Seppa Walcherja: »Naposled dokončna ocena posamezne plezalki ne izhaja samo iz opravljenega, marveč predvsem iz tega, koliko je pri vseh njenih podvigih in dejanjih v skali in ledu še vedno ostala ženska.« In kaj se je še dogajalo v desetletju po prvi vojni? Med najpomembnejšim je bilo gotovo ustanavljanje prvih gorskih straž, ki so se kaj kmalu zatem že začele spreminjati v gorske reševalne službe. Zelo resno so se že v tistem času zavedali tudi dolžnosti do prihajajočih rodov. In še nekaj: že takrat so se začeli odločati za omejevanje pri gradnji planinskih postojank in večjo skromnost v njihovi ponudbi. Zavestno sem se omejil na desetletje po prvi vojni, kajti zatem je prišel nov čas,

čas odprav in visoka gorstva tega sveta in čas zmag in velikih severnih ostenjih Alp. Za poznavalca sicer gotovo velika in zanimiva tema, vendar moram njen opis prepustiti bolj poklicanemu.

(To je precej okrajšan povzetek sestavka z istim naslovom, ki je bil objavljen v reviji »Alpinismus« 1/1982, napisal pa ga je Emil Gretschmann. Med štirimi objavljenimi fotografijami je tudi fotografija Mire Marko Debelakove-Deržaj.)

M. A.

»PLAZOVI 82« v PIANCAVALLU

Letos 6. in 7. marca so italijanski gorski reševalci iz pokrajine Friuli Venezia Giulia v zimskošportnem središču Piancavallo pod nazivom »Plazovi 82« organizirali dvodnevni seminar, posvečen preventivnim ukrepom in reševanju izpod snežnih plazov. Poleg domačinov so kot gostje sodelovali tudi reševalci obmejnih postaj GRS iz Avstrije in Jugoslavije. Na povabilo postaje GRS iz Trbiža so se z naše strani seminarja udeležili predstavniki reševalnih postaj iz Rateč in Bovca, s katerima tudi sicer reševalci iz Trbiža že vrsto let uspešno sodelujejo.

Sobotni dopoldanski program seminarja je potekal v delovnih skupinah in sicer v I. skupini — iskanje zasutih v plaz u s pomočjo lavinskih ps ov in radijskih sprejemnikov, v II. skupini so reševalci iskali zasute v plaz u s sondiranjem, v III. skupini pa so delovali le reševalci za helikoptersko reševanje in sicer z dvema helikopterjema. V načinu dela na plaz u, v pripravi reševanja in organizaciji ni bilo kakih omembe vrednih razlik med delom italijanskih in naših reševalcev. Morda je edina razlika v boljši tehnični opremljenosti italijanskih reševalnih mošt ev. Tu gre posebej omeniti primer nekoliko debelejših sond, kot jih uporablja naša GRS, ki imajo poleg dobrih strani tudi nekaj slabih, a bi jih morali preizkusiti tudi pri nas. Vsa reševalna moštva, posebej pa vodniki lavinskih ps ov, so bili opremljeni z lahkimi, praktičnimi, zložljivimi lopatami za odkopavanje. Med vodniki lavinskih ps ov jih je bilo precej iz policijskih enot, kar je glede na goratost severne Italije tudi razumljivo. Glede na starost in izurjenost lavinskih ps ov pa tudi vodnikov je bilo njihovo delo na plazišču pač različno dobro. Tudi pri delovanju helikopterjev na vaji ni bilo novosti, zanimivih za nas, morda naj ugotovim le, da imajo italijanski reševalci precej večje možnosti v uporabi helikopterjev, saj sodelujejo z vojaškimi helikopterskimi enotami.

Tako v dopoldanskem kot v popoldanskem delu sobotnega programa je bilo morda premalo poudarka na preventivnem delovanju v preprečevanju nesreč v plaz u.

Sicer pa so popoldanski udeleženci lahko gledali film o šolanju in delu z lavinskimi psi, avstrijski reševalci pa so predstavili »zdravniški nahrbtnik«, ki je sicer zdravniškova »oprema« v vseh reševalnih akcijah v gorah, ne le tedaj, kadar gre za nesreče v plazovih.

Vetrovno vreme s sneženjem je dokaj okrnilo nedeljsko demonstracijsko reševalno vajo, namenjeno tudi širši javnosti, vendar kljub temu lahko zapišemo, da je seminar lepo uspel, da smo se tudi slovenski reševalci tvorno vključili v delo in konec koncev obogatili svoje izkušnje, znanje in poznanstva z italijanskimi reševalci.

Boris Mlekuž

PETDESET LET UIAA

Letos se bo izteklo 50 let, odkar so se v Chamonixu sestali ljudje s plemenitimi nameni in položili temelje dobrega sodelovanja med planinci vsega sveta.

Ves čas svojega razgibanega delovanja je UIAA, korak za korakom, postajala čedalje bolj razvejena organizacija. Njen cilj je bil pomagati planincem in povezovati posamezne planinske organizacije. Poglejmo le nekatere dejavnosti: kategorizacija težavnostnih stopenj, pobuda za izdelavo zemljevidov, označevanje poti, izdajanje vodičev, medicina bivanja v visokih gorah, načini varovanja, mladinski tabori, filmi, razstave, varstvo planinskega okolja, recipročnost ugodnosti in popustov v planinskih kočah, zavarovanje in odgovornost plezalcev, šola za šerpe, varovalna oprema za alpiniste, kakovostni znak UIAA itn. To so le nekatere dejavnosti, vendar zadostne, da prikažejo dosežke UIAA, iz katerih se lepo vidi, kako zelo je zveza navzoča povsod tam, kjer se ljudje podajajo v gore.

Stvarno delo in bratovska povezanost, ki jo je UIAA razvila med članicami, dajejo slednji pravico, da je ponosna. Uspelo ji je uresničiti želje svojih ustanoviteljev.

Planinci si nenehno žele doživeti. Ni stvari, za katero bi lahko rekli, da je dokončno opravljena. Zato pazljivo čakamo na nove, še težavnejše in izvirnejše dosežke, ki jih bo dosegel mladi rod.

Z vero v uspeh in z vztrajnostjo, s strpnostjo in prizadevanjem, da spoštujemo čustva in koristi drugih, si moramo prizadevati za tako planinstvo, ki ga ne bodo zapirale meje. Navsezadnje se moramo zavedati tudi duhovnih razsežnosti naše poti k visokim ciljem.

Na pragu jubilejnega leta UIAA moram izkazati vso čast tistim vdanim, skritim, prostovoljnim članom, ki so omogočili, da se je ta uveljavila kot pravi predstavnik vseh planinskih organizacij. Vsem vam,

znanim in neznanim sodelavcem, gre moja prisrčna hvala.

Naj bo prijateljstvo simbol prihodnosti UIAA!

Predsednik
Pierre Bossus
Ženeva, decembra 1981

SOVJETSKA ODPRAVA NA MOUNT EVEREST 1982

Doslej najbolje pripravljena odprava na Everest na svetu — tako bi lahko imenovali sedanjo odpravo sovjetskih alpinistov, ki je odšla na pot v letošnji pomladi.

Vodja odprave, prof. Evgenij Tamm iz akademije znanosti ZSSR, višji trener prof. Anatolij Ovčnikov z moskovske tehniške visoke šole in trener prof. Boris Romanov s prvega moskovskega medicinskega inštituta so izbrali elitno moštvo 20 alpinistov in jih za podvig temeljito pripravili. Vsi udeleženci odprave so mlajši kot 40 let in so se samo v lanskem poletju povzpeli na tri sedemtisočake. Poleg tega so izbrani možje opravljali skozi več mesecev neprestane in trde pripravljalne teste. Med poskusi v tlačni komori so posamezniki med njimi dosegli višine med 10 000 in 11 000 metri. Kljub temu bodo sovjetski alpinisti med vzponom na Everest uporabljali kisikove maske.

Posebno letalo je že v letošnjem marcu prepeljalo celotno moštvo in 9 ton prtljage v Kathmandu. Zagotovljenih je 350 nosačev, članov »Nepal Trekking Corporation«, osem do deset šerp s sirdarjem Pembo Norbujem pa bo prenašalo bremena do višine 5340 metrov.

Sovjetski alpinisti nameravajo priti na vrh Everesta po novi smeri, namreč po skalnem stebru v jugozahodnem ostenju. Za odpravo so izbrali čas med 30. aprilom in 20. majem 1982.

V pripravah na odpravo so sodelovali številni vodilni znanstveni inštituti in industrijske organizacije. Vzorna oprema in posebej za to odpravo pripravljena prehrana naj bi olajšali plezalcem izpolnitev naloge. Kot poročajo sovjetski časniki, je vodja odprave prof. Tamm optimist in je prepričan, da bo odprava uspela.

M. A.

ROMUNSKI ALPINISTI USPEŠNI V ZAHODNIH ALPAH

Romunskim planincem gotovo ni lahko dobiti vizuma za potovanje v zahodne Alpe, obljubljeno deželo evropskega alpinizma. Ker so posredovali francoski in italijanski prijatelji, pa sta romunska vrhunska alpinista Emil Coliban in njegova žena Taina Dutescu-Coliban imela dvakrat tako možnost. Res uspešno. Leta 1979 so se jima tako posrečili vzponi po severovzhod-

ni steni na Piz Badile, po vzhodni steni na Grand Capucin in v direktni smeri po zahodni steni na Petit Dru. V letu 1981 sta Coliban in njegova žena plezala zahodno ostenje Blaitière, Walkerjev steber in osrednji steber v Frêneyju. To so tudi njihuni najvišji dosežki, ki pa jih utegneta v ugodnejših razmerah — tako vsaj upamo — še dopolniti.

M. A.

ALPINIZEM PROTI ŠPORTNEMU PLEZALSTVU — PREPIR BREZ SMISLA

Znova se pojavljajo zahteve, da je treba najprej obvladati temeljno alpinistično znanje, preden bi se lahko posvetili prostemu ali športnemu plezalstvu. Zdi se mi značilno, da številni tradicionalno misleči alpinisti v Švici pri tem spregledujejo, da samo po sebi ni nujno, da bi imelo športno plezalstvo kar koli skupnega z alpinizmom. Da bi to dokazali, se je treba nekoliko poglobiti v zgodovinski razvoj plezalstva. Pred nekako sto leti je bila tako imenovana zlata doba alpinističnega plezalstva. Takrat so večinoma bogati Angleži z njihovimi sposobnimi gorskimi vodniki utirali v evropskih gorah nove smeri in se kot prvi povzpeli na številne alpske vrhove. Toda manj znano je, da so v tistem času industrijske revolucije revnejši Angleži, ki niso nikoli imeli priložnosti obiskati gorskega sveta na evropski celini, začeli plezati na razmeroma nizkih domačih stenah in skalah. Za kaj takega primerna področja ležijo predvsem v bližini industrijskih mest, ponujala pa so določeno izravnavo za trdo življenje tiste dobe. V naslednjih petdesetih letih se je iz tega razvila športna zvrst z nenapisanimi, vendar strogimi pravili, ki so prepovedovala uporabo klinov, nasprotovala pa so tudi umetnemu plezalstvu.

Z vse pogostejšimi stiki med angleškimi in ameriškimi plezalci so slednji v šestdesetih letih našega stoletja prevzeli to čisto obliko plezalstva. Gojili so jo predvsem v Yosemite-Valleyju in Coloradu pa tudi drugod v ZDA in jo tako izpopolnili, da so zmogli plezalske smeri neverjetne težavnosti in drznosti.

Naposled so tudi Švicarji v zadnjih letih odkrili to športno zvrst. Za mogočno stopnjevanje plezalstva so poskrbel predvsem mladi plezalci. Skalno ali športno plezalstvo se prav zdaj vse hitreje razvija. Razumljivo je seveda, da so številni športni plezalci tudi odlični alpinisti in obratno, četudi to ni nujno. Športno plezalstvo in alpinizem sta sorodni, vendar ne identični dejavnosti: oprema je drugačna, prav tako odnos do stvari, telesna in duševna usposobljenost in še kaj.

V visokem gorstvu so prenekatera zahtevna ostenja, toda le redko povezujejo ekstremno plezalstvo in visokogorski alpi-

nizem. Ideal športnih plezalcev namreč slej ko prej ostaja lepa skalnata stena, ki je po možnosti v neposredni bližini parkirnega prostora. In zakaj bi morali to grajati?

Naposled je tudi smučanje športna zvrst, ki jo gojimo v gorah, kljub temu pa nima prav nič skupnega z alpinizmom. Nihče se ne obreguje na krdela ljudi, ki se kot ovce uvrščajo in prerivajo, dokler jih ne odpelejejo na vrh smučišč, od koder nato posamič zdrviyo v dolino.

Privlačnost športnega plezalstva je mogoče zlahka razumeti posebno pri mladih ljudeh. Poleg moči in poguma namreč zahteva tudi veliko tehničnega znanja ter popolno obvladovanje fizičnih in psihičnih možnosti. Zato se mi zdi docela nepotrebno, da bi morali športni plezalci obvladovati tudi vse alpinistične prvine, če se že raje omejujejo na čisto plezanje v goli skali. (Prispevek smo pripravili po pismu, ki ga je v letošnji marčni številki revije »Die Alpen« objavil Rod Chuck.)

M. A.

VARNOST IN VAROVANJE V GORAH

Minulo leto nam je prineslo številne lepe ture in doživetja, zadovoljstvo pa so kvarila le poročila o nesrečah v gorah. Na določenih gorah oziroma mestih prihaja vsako leto vedno znova do hudih nesreč. To spodbuja tako ljubitelje kot alpiniste k vsakršnim razpravam. Toda iz tega bi se morali tudi kaj naučiti. O tem nekaj razmišljanj in pobud.

VARNOST

— Največjo možno varnost dosežemo že s tem, če smo za vsako posamezno turo dobro pripravljeni. Tovrstne pomanjkljivosti pogosto povzročajo popuščanje pozornosti, kar je praviloma najbolj nevarno med sestopanjem.

— Pravilno vrednotenje lastnih sposobnosti, združeno s temeljitimi pripravami, prav tako prispeva k varni izvedbi načrtovanega vzpona.

— Izbira smeri: najkrajša in najlažja pot ni vedno tudi najbolj varna. Pogosto lahko nevarno mesto premagamo le tako, če se mu izognemo.

Proučevanja kažejo, da do številnih nesreč ne prihaja zaradi pomanjkljivega varovanja, marveč predvsem zaradi neupoštevanja zgornjih ugotovitev. Ker je lahko tudi najbolj sposoben in izkušen alpinist izpostavljen objektivnim in subjektivnim nevarnostim, torej potrebuje kot zasilno varovo — zanesljivo varovanje.

VAROVANJE

Pojem varovanja vključuje temeljito poznavanje sredstev in njihove uporabe, prav tako pa tudi improviziranih reševalnih možnosti. Teoretično znanje in izkušnje se morajo učinkovito dopolnjevati.

Kakovost varovanja je lahko močno zmanjšana zaradi krušljive skale, slabih ali starih klinov in zaradi nespretnega ravnanja z vrvmi. Tudi v ledu in snegu pogosto prevladujejo neprijazne razmere. Izurjen planinec mora tudi v takem položaju najti najboljšo možnost varovanja.

Če si varnost in varovanje prideta navzkriž, je treba imeti dovolj poguma za sestop. Tudi po takem ravnanju spoznamo izkušenega alpinista.

Za ponazoritev nekaj številik iz leta 1980: skoraj 80 % nesreč se je zgodilo zaradi

subjektivnih vzrokov, le 20 % iz objektivnih. Med prvimi prevladujejo pomanjkljive alpinistične izkušnje (73 %) in nezadostna telesna pripravljenost (5 %).

Če se torej lotevamo zastavljenih nalog in težav v gorah z razumom in temeljito pripravljeni, bomo našli na naših gorskih poteh veliko zadovoljstva, hkrati pa si bomo zagotovili tudi največjo možno varnost. (Prispevek sta za švicarsko revijo »Die Alpen« 3/1982 napisala Maja in Martin Stettler.)

M. A.

ALPIN INTERNATIONAL

Himalajski klub (The Himalayan club) izdaja nov informacijski bilten ALPIN INTERNATIONAL. Gradivo zbira in ureja Hans Dieter Greul iz Frankfurta. Doslej so izšle tri številke: 1/80, 1/81, 2/81. Bilten izhaja občasno, prinaša pa poročila in novice iz Himalaje in Karakoruma. Svoj obseg bo kasneje (če bo dobil sodelavce) razširil tudi na Ande. Vsebina je tiskana delno v nemškem in delno v angleškem jeziku. Urednik je že v uvodniku prve številke opozoril, da nima časa prevajati originalnih angleških poročil, zato se je odločil, da bo vse angleške prispevke objavljal kar v izvirniku.

Janez Bizjak

Posredujemo kratek povzetek treh številik:

ALPIN INTERNATIONAL 1/80

Vsebina je razdeljena na tri glavne dele: odprave, informacije, knjige.

A) Odprave: Kronika se začne z daljšim poročilom o nemški odpravi na Kančendzengo 1980, ki jo je vodil prof. Karl Herrligkoffer.

GAŠEMBRUM II (Karakorum): poročilo o devetčlanski čilski odpravi, ki jo je vodil I. Gaston Oyarzún. Zanimivost: čilska pošta je izdala posebno znamko o uspešnem vzponu čilskih alpinistov na Gašerbrum II. O Messnerjevem solo vzponu na Everest 20. avgusta 1980 razmišlja Bruno Moravetz.

Novico o vzponu na Dunagiri (7066 m) in Hanuman (6075 m) v Garwal Himalaji je posredoval Josef Nyka. Odpravo je sestavljala skupina poljskih študentov. 18. avgusta 1980 sta Grzegorz Benke (vodja) in Andrej Hartman priplezala po švicarski smeri (iz leta 1939) na vrh Dunagirija, 13. avgusta pa je Marek Lukaszewski sam priplezal na Hanuman.

Poročilo pod naslovom »Dva visoka vrhova na en mah« govori o petčlanski odpravi poljskega »Speleoklub Morski« (Andrzej Bielun, Jacek Gronczewski, zdravnik, Ryszard Kowalewski, vodja, Tadeus Piotrowski in Jerzy Tillak), ki se je povzpela kar na dva deviška vrhova: 25. julija 1980 na dotlej še neosvojeni Yagzhil Dome, 7440 m, naslednji dan pa na deviško ostrico vzhodnega vrha Disteghil Sar (7700 m). Izreden uspeh! Na oba sedemtisočaka so se povzpeli v alpskem stilu, brez pomoči višinskih nosačev, brez utrjenih višin. taborov in brez aklimatizacije. Od postavitve baze in do dne, ko so jo podrli, je minilo le 14 dni.

B) Informacije: Kronologija himalajskih pomonsumskih odprav 1980 je sestavljena iz poročil, ki jih je sproti dobivalo nepalsko ministrstvo za turizem. Kronika obravnava dogodke v dnevni zaporedjih od 3. septembra do 5. novembra.

Nekaj najpomembnejših:

Članek »Sam na Sagarmatho« opisuje bodoče cilje in načrte znanega japonskega alpinista in pustolovca Naomija Uemura: Zimski solo vzpon na Sagarmatho in solo pristop do južnega tečaja. Kar je Uemura dosegel z dosedanjimi pustološčinami je za nekatere komaj verjetno; najbrž je edini na svetu ki je priplezal na najvišje gore petih kontinentov: Mt. Blanc, Kilimandžaro, Aconcagua, Everest. Maja 1978 je s pasjo vprego sam dosegel severni tečaj, pred tem je v 18 mesecih sam krožno prečil arktični krog od Zahodne Grenlandije do Aljask; sam je v čolnu prekriziral Amazonko od njenih začetnih potokov v Peruju do izliva v Atlantik. Avstrijci so posredovali program svoje predvidene odprave na Baturu I v Karakorumu. Prvenstveni vzpon čez južno steno naj bi bil prvi poskus zimskega alpinizma v Karakorumu. Kratko kroniko za Pakistan je sestavil Josef Nyka. Leta 1980 je v Karakorumu, v Hindukušu in na Nanga Parbatu delovalo več kot 50 odprav. Največ jih je bilo iz Japonske (12), iz Velike Britanije (9), iz ZDA (8), iz Francije (8), in iz Vzhodne Evrope dve: ena poljska in ena češkoslovaška (Broad Peak). Največ odprav je plezalo v Karakorumu (40) in na Nanga Parbatu, samo 6 jih je bilo v Hindukušu. Najbolj oblegani gori sta bili Nanga Parbat (4 odprave) in Broad Peak (3 odprave). Uspehi: Ivan Ghirardini je sam priplezal na deviški Mitre Peak, angleški odpravi je uspel Uzunbrakk, Francozi so prvi splezali zahodno smer na Nanga Parbat, o poljskem uspehu pa že piše v prvem delu. Se novica za bodoče odprave v Pakistan: tarifa za nosače je leta 1980 poskočila na 12 dolarjev na dan (od prejšnjih 4–5 dolarjev).

Kratka novica govori o tragediji ameriške skupine (vodil jo je Al Read iz Kathmanduja) na Gongu Sanu (Minja Konka, 7590 m).

Naš rojak Vojko Arko iz Bariloče v Argentini je poslal informacijo o argentinskih načrtih za njihovo odpravo na Dhaulagiri I, spomladi 1981.

Nepalsko Ministrstvo za turizem posreduje nepopoln seznam prijavljenih in dovoljenih odprav za spomladansko sezono 1981.

C) Knjige: Seznam knjižnih izdaj z alpinistično vsebino obsega 48 knjig (nove knjige in ponatisi) s frankfurtskega knjižnega sejma 1980. V pregledu je tudi naša Na vrh sveta iz leta 1979; žal s preveč vidnimi tiskovnimi napakami. Vsaki knjigi je pripisano ime založbe in cena.

ALPIN INTERNATIONAL 1/81

Vsebina: Kronika odprav za Karakorum, Nepal, Kitajsko. Informacije.

Karakorum: Poročilo avstrijske zimske odprave na Baturo I (7785 m) od 4. 1. 1981 do 8. 3. 1981 (v gorah od 12. 1. do 27. 2.)

Stiričlanska odprava je bila prva zimska odprava v Karakorumu. Njihov osnovni namen je bil zimski poskus v »najbolj nemogočem gorovju sveta«, kot ponekod imenujejo Karakorum. Cilj je bila južna stena Bature I, ta stena je visoka 3700 m in sodi med najdaljše ledne stene na svetu. Batura I pa je nvišji vrh v 50 km dolgi verigi na pakistansko-kitajski meji. V poročilu piše, da niso imeli niti teoretičnih možnosti, da bi čez steno priplezali na vrh Bature, v ledeni južni steni so želeli priplezati kolikor mogoče visoko. Uspeli so do višine 6300 m, kar je pomenilo — dve tretjini stene. Umiku je botrovala vrsta objektivnih nevarnosti: stalni plazovi, od 46 dni na gori je bilo 42 dni slabo vreme (sneženje, megla, viharji), temperatura od —20° do —40°, hudi psihični napori. Plezanje po lahkih smereh v tej steni ni mogoče zaradi stalnih plazov, ostaja daljša smer po markantnem skalnem stebru in po ledenih razih s previsnimi strehami. Vsi štirje alpinisti so pred Bature sodelovali že na 12 odpravah, toda zimska odprava v Karakorumu je bila zanje nevarnejša od vsega, kar so dotlej doživeli v gorah. Štejejo jo za najtežje in najbolj nemogoče dejanje (?) v modernem alpinizmu. Toda dokazali so eno: celo v Karakorumu so mogoče zimske odprave.

Ekspedicijska kronika za Pakistan 1980:

Za dovoljenje je prošlo 72 odprav, od tega jih je 50 dobilo dovoljenje. Toda prišlo je samo 32 odprav z 159 gorniki iz 10 držav: Japonska (9 odprav), Francija (5), Velika Britanija (5), ZDA (5), Španija (3), Poljska (1), Kanada (1), Zahodna Nemčija (1) in dve mešani odpravi: angleško-kanadska in francosko-nemška. Uspešnih je bilo le 10 odprav:

območje SKARDU: uspešne odprave: francoska na GAŠERBRUM I (8068m) japonska na GAŠERBRUM II (8035 m), ameriška na GAŠERBRUM IV (7925 m), nemška na Mt. GHENT (7400 m), britanska na BALTORO KANGRI (7312 m), japonska na MANGO GUSOR (6288 m), britanska na UZUN BRAKK (6422 m), francoska na MITRE PEAK (6010 m), solo vzpon Ivana Ghirardinija; neuspešne odprave: britanska na K-2 (8611 m), francoska na BROAD PEAK (8047 m), španska na GAŠERBRUM II, japonska in francoska na MASERBRUM, ameriška in japonska na COGOLISO, ameriška na SKYANG KANGRI, francoska na GAŠERBRUM V, angleška na K-7, ameriška na TRANGO TOWER in japonska na LATOK IV; območje GILGIT: uspešne odprave: poljska na DISTAGHEL SAR (7885 m), japonska na YUTMARU SAR; neuspešne odprave: angleška na KUNJANG CHISH, japonska na BATURO I, španska na MOMHIL SAR, japonska na BULARUNG in druga japonska na LUPGHAR SAR; območje DIAMI: neuspešne so bile vse tri odprave na Nanga Parbat: angleško-kanadska, francosko-nemška, španska; območje CITRAL: neuspešni sta bili obe odpravi na TIRIČ MIR (v Hindukušu), ameriška in kanadska; (op. prev.: kronika za Karakorum ni vsklajena z isto kroniko, objavljeno v Alp. International 1/80).

Za nekatere od naštetih odprav je priloženo daljše poročilo. Tej kroniki sledi nepopoln program za odprave v letu 1981. Pregled odprav v indijski del Himalaje je zelo kratek, nekoliko daljša je le informacija o najavljeni avstrijski odpravi na neosvojeni MERU (6672 m).

NEPAL:

Kronika zimskih odprav v sezoni 1980/1981 (po podatkih nepalskega Ministrstva za turizem) našteva 7 odprav, od katerih je bila uspešna le japonska na BARUNTSE.

1. Angleška odprava na Sagarmatho, 8 udeležencev, neuspešna.
2. Japonska odprava na Sagarmatho, 17 udeležencev, vodil jo je Naomi Uemura, neuspešna.
3. Italijanska odprava na Lotse, 6 udeležencev, neuspešna.
4. Mednarodna italijansko-švicarska na Makalu, 7 udeležencev, neuspešna.
5. Japonska na Baruntse, južni raz, 12 udeležencev, uspešna.
6. Japonska na Anapurno I, neuspešna.
7. Ameriško-nepalska na Ganeš IV, 2 udeležencev, neuspešna.

Temu seznamu sledje poročila, ki so jih omenjene odprave sproti pošiljale v Kathmandu. Poročila so datirana od 15. dec. 1980 do 20. februarja 1981, opisujejo pa, kako so odprave napredovale po posameznih dnevih.

Uradni seznam načrtovanih in dovoljenih pomonsumskih odprav našteva z Himalajo (nepalsko) 43 ekip. V tem seznamu je tudi napoved za našo odpravo v južno steno Dhaulagirja.

KITAJSKA:

Pregled odprav za leto 1980:

1. Japonska odprava na Comolungmo po severni steni. Yasno Kato je bil prvi tujec, ki je priplezal (sam) na vrh Comolungme po tibetanski strani (po severovzhodnem grebenu). Severno steno sta prva preplezala Takashi in Tsuneo. Odprava je preživela hudo tragedijo: najprej je umrl Abira Ube, potem pa je plaz odnesel še tri kitajske spremljevalce.
2. Nemška odprava na Šiša Pangmo, uspešna.
3. Messnerjev solo vzpon na Comolungmo, pri solo vzponu ga je prej prehitel Kato.
4. Ameriška odprava na Mustag Ato. Šestčlanska odprava je bila prva ameriška skupina, ki je plezala v Sinkiang, uspešna.
5. Odprava ameriškega Alpine Cluba na Gongga Šan.
6. Ameriška odprava na Gongga Šan, obe odpravi na isti vrh sta bili uspešni. Ena se je nanj povzpela septembra, druga pa je plezala oktobra.
7. Avstrijska (Naturfreund) odprava na Šiša Pangmo, uspešna.
8. Avstrijska odprava na Mount Bogda (Tienšan), 7 udeležencev, neuspešna.

Pregled odprav (Kitajska) za leto 1981:

Pregled je nepopoln, ker še ni bilo na voljo dovolj podatkov.

1. COMOLUNGMA: francoska vojaška odprava, 28 udeležencev, vodil je 60-letni general Henri Astory, bivši poveljnik francoskih gorskih lovcev. Ocenjeni stroški odprave so znašali 700 000 DM, ali preračunano v dinarje 1,3 stare milijarde. Na severni strani Comolungme so Francozi dosegli višino 8200 m, zaradi močnih vetrov so bili neuspešni vsi poskusi proti vrhu. Mnogo članov odprave je zbolelo, dva so morali zaradi bronhitisa in hepatitisa poslati domov.
2. MOUNT GONGGA: 7756 m, (jugozahodna provinca Sečuan), tragedija 12-članske japonske odprave: 10. maja 1981 je sto metrov pod vrhom v snežnem viharju plaz odnesel osem alpinistov. Našli so le eno žrtev.
3. ŠIŠA PANGMA: 8012 m: 30. aprila 1981 je prišla na vrh skupaj z dvema kitajskima alpinistoma Japonka Jungko Tabei. Prva ženska, ki je leta 1975 stopila na Sagarmatho, je zdaj dodala še prvi ženski pristop na ŠIŠA PANGMO. Na isti vrh sta se povzpela tudi R. Messner in Friedl Mutschlechner, oba člana nemške himalajske odprave.

Kratka novica nas seznanja, da odpira Kitajska nova področja za tuje alpiniste. »Odpri« so 35 novih vrhov, večidel na področju Kangčendzenge. Od teh je JIAZI (7160 m) še neosvojen.

Novica z Everesta: četi ameriške odprave na Everest in en šerpa sta 10. oktobra 1981 na višini 8350 m našla truplo pred leti pogrešene in umrle nemške alpinistke Haunelore Schmatz. V sedeči drži sloni primrzjena na nekem lednem bloku.

Odprave:

LHOTSKE, južna stena — Poročilo o naši odpravi je na uvodnem mestu v biltnu. Dodana je fotografija stene z včrtano smerjo vzpona in z oznakami višinskih taborov.

ANAPURNA, južna stena — Poročilo o uspešni poljski odpravi, ki je preplezala centralni steber v južni steni. Šestčlansko ekipo visokogorskega kluba iz Zakopanov je vodil Ryszard Szafarski (44). Centralni steber južne stene Anapurne spada nedvomno v skupino glavnih problemov Himalaje. 23. maja 1981 sta na Srednji vrh Anapurne (8051 m) priplezala Berbeka in Kobulski. Novo smer so Poljaki imenovali po svojem rojaku papežu Janezu Pavlu II.

SAGARMATHA: Poročilo ameriške medicinsko-raziskovalne odprave govori o njihovem uspešnem vzponu (21. oktobra 1981 sta prišla na vrh Kopczyński in Šerpa Sundare, 24. oktobra pa še dr. Pizzo in Šerpa Yong Tensing, nekoliko pozneje pa še dr. Hockett sam. (Glej prevod daljšega poročila o tej odpravi, ki ga je pripravil Miro Štebe.)

DAULAGIRI, južna stena — Zgoščeno poročilo o naši odpravi jeseni 1981, ki jo je vodil Stane Belak. ČO OJU, 8153 m: Dvomljiv solo vzpon leta 1979. Takšen naslov je dal urednik biltna Hans D. Greul, opisuje pa predavanje, ki ga je imel 27. aprila 1981 v Frankfurtu perzijski alpinist Misha Saleki o svojem solo vzponu iz Nepala čez Čo Oju v Tibet. (Glej Čo Oju — 8153 m — Dvomljiv solo vzpon leta 1979 v tej številki!)

Jesenske odprave 1981 v Nepal:

Kronološki pregled je posredovalo nepalsko ministrstvo za turizem, opisuje pa dogodke, ki so se zvrstili od 5. septembra do 7. novembra 1981. Novice, razporejene v obliki dnevnih novic, navajajo, kdaj in kje je kakšna pomomska odprava postavila bazni tabor, kdaj je urejala višinske tabore, kako je bilo z vzponi proti vrhovom, kako s sestopi. Ne manjka tudi poročil o tragedijah. Ker so za posamezne dni novice združene za več odprav skupaj, je takšna dnevna kronika za vso Himalajo manj pregledna kot kronika po posameznih odpravah.

Nekaj pomembnejših informacij iz dnevne kronike. Najbolj podrobno je v dnevnih novicah objavljen potek ameriške medicinsko-raziskovalne odprave na Sagarmatho. (Verjetno so novice sproti in redno pošiljali iz baze v Kathmandu.)

6. oktobra 1981 je obrnila šestčlanska japonska odprava na Gangapurno (Zahodni Nepal). Vzrok je bila smrt dveh alpinistov.

Tragično je končala tudi francosko-nepalska odprava na Anapurno I. Obrnili so 1. oktobra, potem ko so se konec septembra ubili dva Francoza in dva od šerp.

6. oktobra 1981 je zaradi hudega vetra pod vrhom Sagarmathe obrnila novozelandska odprava.

10. oktobra je slavila uspeh šestčlanska italijanska odprava na Glacier Dome; na vrh so prišli trije Italijani in en šerpa.

5. oktobra so na vrh AMA DABLAM (6856 m) priplezali trije člani ameriške odprave.

Z Anapurne II se je 10. oktobra umaknila italijanska odprava; dosegli so višino 7300 m. Obrnila je tudi avstrijska odprava na Daulagiri.

Skrajsan pregled ostalih odprav (jeseni 1981):

uspešne: francoska na MANASLU (zahodna stran), japonska na MANASLU (severovzhodna stran), še ena japonska na MANASLU (solo vzpon Ozakija, kasneje pa še dva alpinista), nepalsko-japonska na LANGTANG RI (7239 m) (uspešen vzpon več skupin na deviško goro), nepalsko-nemška na GANES III (severni greben), japonska na GANES III (zahodni greben); na vrh je prišla samo poldrugo uro kasneje kot člani nepalsko-nemške odprave, francoska na Kangčengzeno (vzpon dveh alpinistov brez kisikovih aparatov; pri sestopu z vrha je zdrsnil in se ubil vodja J. Ricouard), nepalsko-japonska na DORJE LAKPA (6990 m), švicarska na LOTSE ŠAR (severni greben), po uspešnem vzponu dveh alpinistov na vrh se je odprava tragično zaključila, ker se je ubila naveza treh članov (med njimi je bil tudi vodja J. Fauchere), solo vzpon na Makalu: to je uspelo Poljaku Jerzyju Kukuczki in sicer po severozahodnem grebenu. Bil je član poljsko-angleške odprave, japonska na Anapurno I; neuspešne odprave: kanadska na NUPTESE, angleška na MAKALU, poljsko-angleška na MAKALU (razen solo vzpona Kukuczke), japonska na NILGIRI, škotska na NUPTESE, japonska na KNATEGO, avstrijska na GLACIER DOME, španska na GAURIŠANKAR, japonska na JANU, tirolska (avstrijska) na MAKALU.

Ministrstvo za turizem iz Kathmanduja objavlja uradni seznam dovoljenih odprav za zimsko sezono 1981/82:

1. MAKALU, francoska, 8 članov, zahodni greben,
2. MAKALU, angleška, 6 članov, severozahodni greben,
3. ANAPURNA IV, kanadska, 8 članov, severna stran,
4. PUMORI, ameriška, 4 člani, vzhodna stena.
5. PUMORI, japonska, 3 člani, južna stena.

Daljši članek govori o pripravah na sovjetsko odpravo na Sagarmatho marca 1982.

Informacijski del biltna se zaključuje s spominskim člankom o prvem šerpi ANG THARKAY-ju (1908 do 1981). Legendarni šerpa je sodeloval v najpomembnejših himalajskih odpravah polpretekle (pionirske) dobe. Pregled knjig s frankfurtskega knjižnega sejma 1981 navaja 25 različnih knjig z alpinistično vsebino. Vmes je tudi EVEREST Toneta Škarje.

Prevod pripravil Janez Bizjak

ČO OJU (8153 m) — DVOMLJIV SOLO VZPON LETA 1979

Misha SALEKI, precej samozavestni iranski alpinist, je imel aprila 1981 v Frankfurtu predavanje pod naslovom »Solo vzpon čez ČO OJU v Tibet«. Po neuspešnih poskusih leta 1977 naj bi Saleki dosegel Čo Oju enkrat (nedoločen dan!) v septembru 1979. Na predavanju se je razgovoril, kako je med potjo zbolel za nevarno infekcijo in se pri domačinih v neki majhni vasi zdrvil polnih deset dni. Potem si je v Namče Bazarju nakupil vso potrebno opremo; kar na trgu, kjer Šerpe prodajajo rabljeno opremo, ki jo jim puščajo razne odprave. Do vzhodja gore si je sam znesil vso hrano, po odsekih iz enega depoja v drugega, sam si je postavil bazo in višinske tabore. Vrh naj bi dosegel v megli in vetru. Pri sestopu se je izgubil na severno stran, zašel v Tibet, kjer so ga popolno izčrpanega našli tibetanski pastirji in ga spravili spet pokonci. Kitajski vojaki so ga nato spremljali v Lhaso na zaslisanje. Na predavanju je veliko vedel povedati o tem nepredvidenem ujetništvu, ko mu niso dovolili pisati niti prosto gibati. Ogorčen je bil nad kratenjem človeških svoboščin v Tibetu.

O vzponu na vrh ni pokazal nobene avtentične fotografije, ki bi dokazovala, da je bil res gori. Izgovarjal se je na meglo.

Hans Dieter Greul mu v Alpin International 2/81 (december 1981) oporeka, da je sploh bil na vrhu. Vse, kar je počel okrog gore Čo Oju, je bilo naskrivaj, ne nepalskega ne kitajskega dovoljenja ni imel za vzpon. Konfuzno predavanje o tej ilegalni avanturi je nemške poslušalce razočaralo; niso videli nobene otipljive fotografije njegovega početja na gori, vsebina je bila razveščena in raztrgana, kljub svojemu dvajsetletnemu bivanju v Zah. Nemčiji je predaval v silno slabi in spakedrani nemščini. Gledalcev ni ganil niti njegov izbruh gneva nad kitajskim obnašanjem nasproti njemu. Hans Dieter Greul je zapisal, naj bo Saleki vesel, ker ga niso v ujetništvu pridržali dalj časa. Po ilegalni in močno dvomljivi pustolovščini brez vseh dovoljenj bi nemara to zaslužil.

Janez Bizjak

GLAS POPOTNEGA LJUDSTVA

V gorah jih je redko srečati, zato pa toliko pogosteje v plezalskih vrtovih, pri stolpičih in majhnih stenah našega sredogorja. Tod jih je mogoče občudovati, tukaj je priložnost posnemanja. V maloštevilnih gručah postavajo ali posedajo matadorji sedanjega »belega športa«, magnezijjski polbogovi. Izbrani krožki, skrivna združenja z domala alkimističnimi simboli za pasom: krednimi vrečkami. Tukaj je slišati nerazumljive besede, ki se zdijo kot čarobne formule: »CruX«, »Vlek«, »Jo-jo« in domišljajske označbe za težavnost: B 2, 10, 5,13.

Razumevajoče pomilovalno bo obravnavan, kdor bi z laičnimi vprašanji vznemirjal posvečeni krog. Preprostem popotnemu ljudstvu bo v najboljšem primeru namenjena vzvišena strpnost, poučevalni odgovor bi že pomenil veliko čast. To je carstvo absolutne elite. Vzvišeni nosovi so klasično ravni, navajeni boljšega zraka, zato jih tudi nosijo pokončneje.

V neki reklami za športne izdelke je bilo mogoče nedavno tega prebrati: »V prostem plezalstvu znaša povprečna težavnostna stopnja 9.« To je prebrala tudi meni dobro znana gora. Toda zatem se je morala hkrati s svojo južno steno ves dan smejati in na glas krohotati, medtem ko je severna stena jokala. Nasploh bo treba ustanoviti plezalsko-kartelni urad, ki bo nadzoroval dogovore o težavnosti posameznih smeri. Kajti tudi te so podvržene neprestani inflaciji kot naš denar. Kar je bilo še včeraj VI, je danes najmanj VII. Nemara pa so se oprijemi med tem zares zarasli.

Toda preidimo k »delu« takega zvezdnika: najprej zavarovanje — »top rope« (angleščina je pač jezik pilotov). Nato obred — krtačenje stene, prav tako čevljev, posebno podplatov, roke skrbno prevezujejo z ovoji in jih ponovno vtikajo v vrečke. Skrivnostno bela znamenja na sivi skali pričajo o neverjetnem, prav tako tudi imena smeri o sferični zavesti plezalskih intelektualcev. Toda zdaj nezasišena napetost: natančno v skrajni krožnici išče konica noge kremenčevno zrno, mogočne mišice se poigravajo, koža na konicah prstov se prižema k skali, prijem mora držati. Vendar nenadoma signal za umik.

Če se je vse to dovoljkrat ponovilo, potem ima mojster svojo devetico. Igra je polna zadovoljstva in je po svoje tudi upravičena. Toda, če mojster nato razglaša, da obvladuje 9. stopnjo, je bolje, če to preslišimo. Preplezal jo je, toda da jo obvladuje? Kajti komaj peščica jih je, ki kaj takega obvladujejo zgolj v okviru 8. stopnje!

Prvotno planinstvo premore dandanašnji številne športne zvrsti. Alpinistično plezalstvo kakšnega Walterja Bonattija ali Reinholda Messnerja v zgodnjih 70. letih, tako se vsaj zdi, je prišlo pri nas dokončno iz mode. Gotovo je preveč naporno, vse preveč neudobno in alpske nevarnosti so vse preveč pustolovske.

Mar naj bi znova pogosteje prebirali Ertlovo knjigo o gorskih potepuhih, namesto da se ubadamo s suhoparnimi boulder-skimi spisi? Nostalgija? Anahronizem? Ne, ponovno spoznanje, da je lahko plezalstvo tudi kaj več kot samo šport. Če sem osebno pristaš klasične plezarije, je to seveda stvar osebnega okusa, vendar pričevanja o dosežkih in ocenjevanje težavnostnih mej bi morale ostati na trdnjših in treznejših tleh. (Ta humoristično obarvani prispevek je za revijo »Alpinismus« 3/1982 napisal Martin Häusler.)

M. A

BILTEN UIAA

V jubilejnem 50. letu UIAA bo izšla tudi 100. številka biltena.

Komu je namenjeno to glasilo, komu koristno?

Odgovorimo si lahko sami, če prelistamo nekaj števil ali če se spomnimo, kaj nam je iz biltena posredoval PV.

Tu so zapisniki občnih zborov, poročila predsednika in komisij, finančna poročila, norme kakovosti, seznam opreme, za katero jamči UIAA, opredelitev težavnostnih stopenj, priporočila za planince, napotki za pisce vodičev, utemeljitve ukrepov za varstvo okolja, obvestila o srečanjih planincev, novosti iz organizacij, ne nazadnje slike in fotografije. Na kratko: iz biltena odsevajo različne dejavnosti UIAA. Potemtakem je njegov namen, da posreduje podatke in novosti vsem tistim, ki jih zanima njegova vsebina. Opazovalec lahko z zadovoljstvom ugotovi, da prispevki v pravi meri prihajajo iz včlanjenih planinskih skupnosti, iz komisij UIAA in njenega koordinacijskega urada. Navsezadnje je bilten odsev in odmev dela vsakega posameznika in odraz njegovega mnenja, če se le potruji in uredniku napiše misli, ki bi jih radi posredoval drugim.

Pavle Šegula

KADROVSKE SPREMEMBE V FFM IN FEM

Decembra preteklega leta sta dve veliki evropski planinski organizaciji dobili nova predsednika. Francosko planinsko zvezo vodi Philippe Traynard, ki je nasledil Jeana Zilocchija. Predsednik Španske planinske zveze pa je Fernando Munoz Gu-

erra. Njegov predhodnik José Odriozola je bi — kot smo že poročali — izvoljen za podpredsednika UIAA. Obema predsednikoma veljajo tudi naše dobre želje, da bi bila pri delu uspešna.

Iz Biltena UIAA (Pavle Šegula)

MEDNARODNI FILMSKI FESTIVAL V LES DIABLERETS 1982

V času med 28. septembrom in 3. oktobrom 1982 prirejajo v Les Diablerets mednarodni festival planinskih filmov. Neodvisna žirija bo na tem festivalu podelila več nagrad in sicer v skladu s kriteriji, kot jih predpisujejo bodisi organizatorji ali darovalci. »SAC nagrado 1982« bodo podelili tistemu filmu, ki bo najbolje izrazil občutke in do-

živetja v gore zaljubljenega človeka, pri čemer to velja predvsem za običajnega (povprečnega) alpinista.«

M. A.

BREZ NEUMNOSTI NE GRE

Neki prismode je najel helikopter, ki mu je odnesel avto na vrh Mont Blanca. Mikaloga je, da bi se z njim spustil do sedla Col de la Brenva. »Koreta« je v ledu hitro obnemogla in obtičala — najbrž za vse večne čase. Pisarna UIAA pa obsoja to noro početje, ki nima niti tehničnega niti kakega drugega pomena, in roti oblasti, da naj zavarujejo Mont Blanc pred takimi in podobnimi početji.

Iz Biltena UIAA (Pavle Šegula)

na kratko...

RAZGLED MTT 3/82

Tako kot mnogi časopisi, ki so namenjeni delavcem po delovnih organizacijah, tudi ta posveča redno pozornost planinskemu življenju. V tej številki na zadnji strani na primer najdemo zapis PD Majšperk z naslovom Biti z naravo. Mimogrede — PD Majšperk dela že polnih 32 let.

LA MONTAGNE, št. 1/82

V tej številki francoske alpinistične revije je objavljeno podrobno poročilo o sestanku komisije za varnost pri UIAA na Bledu lani od 27. do 30. maja.

Poročilo navaja tehnične podatke in nove norme za vrvi in za druge plezalne pripomočke, novosti v komisiji, nove vodiče, ki jih komisija priporoča, spisek predmetov z zaščitnim znakom UIAA in FFM; predmete, ki ustrezajo specifikacijam UIAA itd.

PRISPEVEK ZA »KREDARICO«

Delavci OŠ Simon Jenko iz Kranja so se odzvali pozivu PZS, da prispevajo za gradnjo in povečavo Trigavskega doma na Kredarici. Zbrali so 8120 dinarjev in jih poslali na žiro račun PD Kranj, namensko za »Kredarico«. Dejanje, ki je vsekakor vredno posnemanja.

PLANINCI OB DNEVU ŽELEZNIČARJEV

Ob Dnevu železničarjev 15. aprila je imelo PD »Železničar« iz Zagreba nekaj akcij. Desetega aprila so sodelovali na pohodu planincev-železničarjev od Verda do Borovnice. Na sam dan so se srečali na planinskem večeru v društvenih prostorih, 18. aprila pa so sodelovali na 23. srečanju planincev-železničarjev iz Slovenije in Hrvatske na Boču. (Organizator je bilo PD »Železničar« iz Maribora.) Na Boču je bila proslava. Tedaj so se domenili, da se bodo spet srečali na 22. zletu planincev-železničarjev Jugoslavije od 2. do 4. julija v Kumrovcu, organizator pa bo PD »Železničar« iz Zagreba.

Po poročilu J. Sakomana
iz Zagreba

GORNIKOV LETOPIS 1981

Planinsko društvo Gornik iz Zaloga je v marcu letos izdalo letopis, ki sta ga uredila Mojca Vidic in Aleš Wabra, v njem pa najdemo pregledno razvrščeno dejavnost tega marljivega društva v lanskem letu. V gradivu najdemo predvsem podrobne opise z izletov, ki so se jih lani udeleževali člani tega društva, in kaže, da je prav izletništvo njihova osnovna dejavnost. Letopis vsebuje tudi natančen načrt izletov za letos.

Planinci-železničarji
iz Zagreba na vrhu
Pleša, 981 m

NA DOLENJSKEM TRIGLAVU

Planinci, člani PD Železničar iz Zagreba, so v nedeljo 4. aprila obiskali Kum, doljenjski Triglav. Z železniške postaje so odšli do vasi Župa, tam so se v nekdanji gostilni okrepčali, potem pa so nadaljevali pot do vrha po še dokaj zasneženem terenu. V planinskem domu so jih lepo sprejeli. Dom je prijeten, čist in topel, domač. Ko so se vračali domov, so na železniških postajah opazovali tudi druge planince iz Zagreba, ki so prihajali iz zasavskih hribov, kar kaže, da je to gorsko področje za Zagrebčane kar privlačno.

Josip Sakoman, Zagreb

PLANINCI NA ŽUMBERŠKEM GORJU IN GORJANCIH

Skupina 53. planincev-železničarjev iz Zagreba je konec marca (27. 3.) obiskala Žumberško gorje. Na poti do planinskega doma na Vodica so v Sošicah obiskali spominsko kostnico padlih v NOB. Sošice so namreč kraj, kjer so se zadrževale številne partizanske enote iz Slovenije in Hrvaške. (Na primer — XIII. proletarska brigada »Rade Končar«, po kateri se planinska pot od Jastrebarskega, čez Japetič, Zečak oziroma Ječmište, Pleša, Gere, Gospodične do Kamnja tudi imenuje.) Po tem obisku so šli do planinskega doma PD »Dubovac« iz Karlovca in na vrh Pleša, 981 m. Odtod so šli spet do planinskega doma in naprej po poti do Poloma, Ostrca in Kostanjevice, kjer so obiskali Formo vivo. Bili so tudi v Pleterjah (Kartuzija Pleterje). Naprej pa so se odpeljali do Brežic in Kumovca in do Zelenjaka.

Po zapisu J. Sakomana
iz Zagreba

POHODI IN AKCIJE

PD Zabukovca je v prvem trimesečju opravila 16 akcij; udeležilo se ji je 757 članov. Organizirali so pet pohodov po poteh NOB z 188 udeleženci-pionirji. Treh predavanj se je udeležilo 350 poslušalcev, občnega zborja pa 180 članov. Ustanovili so planinsko sekcijo pri Minervi Žalec, ko se bo povezovala s planinskimi sekcijami v Sigmii in Kemični industriji Liboje. Ugotovili so, da so težave z žigom Savinjske poti na postojanki Hom. Sklenili so, da bo žig tedaj, ko je koča zaprta, pri Slavku Zagožnu, kmetu, ki je tik pod vrhom Homa. Koča pa bo odprta samo ob sobotah popoldne in ob nedeljah.

F. Ježovnik

OBVESTILA MDO PLANINSKIH DRUŠTEV LJUBLJANSKEGA OBMOČJA

V številki 1—2/82 najdemo obširno vsebino o delu tega MDO in sicer med drugim: Poročilo o delu MDO za obdobje 1980—1982, v katerem so našli velik poudarek dejavnost sekretariata, plenuma in komisij in delo komisije za pota. Naj izločimo posebej seznam potov, ki jih imajo na skrbi PD ljubljanskega MDO. V nadaljevanju najdemo poročilo komisije za vzgojo in izobraževanje pri MDO ter informacije o planinski dejavnosti na OŠ skupaj z analizo vprašalnika o požitivti dela na OŠ. Temu sledi poročilo komisije za varstvo narave in za gorsko stražo ter finančno poročilo. Na koncu pa najdemo tudi seznam PD v tem MDO, posebej tistih, ki delujejo v delovnih organizacijah. Skupaj MDO združuje 23 833 članov, od katerih je blizu 10 000 mladine in pionirjev, v občinah in KS je 18 društev, v kolektivih pa 31.

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE: 61000 LJUBLJANA, DVOŘAKOVA 9

Vam nudi

<i>Zemljevide:</i>	1. Julijske Alpe — Bohinj 1 : 20 000 (1981)	100,00
	2. Julijske Alpe — Triglav 1 : 20 000 (1981)	100,00
	3. Julijske Alpe — vzhodni del 1 : 50 000 (1981)	100,00
	4. Julijske Alpe — zahodni del 1 : 50 000 (1980)	100,00
	5. Karavanke 1 : 50 000 (1980)	120,00
	6. Kamniške in Savinjske Alpe 1 : 50 000 (1979)	60,00
	7. Kamniške in Savinjske Alpe 1 : 50 000 (stari)	7,00
	8. Polhograjsko hribovje 1 : 50 000 (1977)	60,00
	9. Pohorje — vzhodni del 1 : 50 000 (1975)	18,00
	10. Kozjak 1 : 50 000 (1976)	25,00
	11. Panoramska karta Gorenjske	10,00
	12. Škofjeloško hribovje 1 : 40 000 (1981)	100,00
	13. Kamniške in Savinjske Alpe 1 : 50 000, v razširjenem obsegu	v tisku

Planinske vodnike:

1. Julijske Alpe (1978)	100,00
2. Karavanke, 2. popravljena izdaja (1975)	100,00
3. Vodnik po Zasavskem hribovju (1978)	120,00
4. Po gorah severovzhodne Slovenije (1980)	240,00
5. Blegoš (1980)	70,00
6. Lubnik (1977)	70,00
7. Ratitovec (1978)	70,00
8. Šmarna gora, vodnik (1981)	50,00
9. Bil sem na Triglavu (1973)	12,00
10. Durmitor (1979)	100,00
11. Biokovo (1978)	15,00
12. Planine Hrvatske	350,00
13. Kamniške in Savinjske Alpe, 3. popravljena izdaja	350,00

Vodnike in dnevnike po veznih poteh:

1. Slovenska planinska pot (1979)	130,00
Dnevnik	60,00
2. Od Drave do Jadrana — E 6 YU (1977)	70,00
3. Vodnik po transverzali kurirjev in vezistov NOV Slovenije (1980)	150,00
Dnevnik	25,00
4. Notranjska planinska pot (1977)	40,00
5. Loška planinska pot (1973)	30,00
6. Ljubljanska mladinska pot (1975)	20,00
7. Gorenjska partizanska pot	40,00
8. Bohinjska planinska pot (1978)	40,00
9. Jezerska planinska pot (1980)	50,00
10. Vodnik po poti NOB — Domžale (1980)	50,00
11. Vodnik po Badjurovi krožni poti (1974)	20,00
Dnevnik	20,00
12. Šaleška planinska pot (1974)	40,00
Dnevnik	10,00
13. Savinjska planinska pot (1980) — dnevnik	20,00
14. Bratska planinska pot Ljubljana—Zagreb (1980)	60,00
15. Dnevnik Pomurske poti	30,00
16. Dnevnik Zagorskog pl. puta	88,00
17. Dnevnik pot spominov NOB Hrastnik	30,00
18. Planine Jugoslavije (1977)	40,00
19. Transverzala PDŽ Jugoslavije (1980)	70,00
20. Transverzalni vodič po planinama Bosne i Hercegovine (1975)	36,00
21. Kroz Samoborsko gorje	40,00
22. Kranjski vrhovi	60,00
23. Dnevnik Snežnik-Snježnik	50,00
24. Dnevnik Koroške mladinske poti	65,00
25. Idrijsko-cerkljanska planinska pot	50,00
26. Planinarski put po Ravnoj gori — Z. Smerke	150,00

Alpinistične ter druge vodnike:

1. Bohinjske stene — plezalni vodnik	40,00
2. Alp. odprava obč. Domžale	60,00
3. Ravenska Kočna (1977)	125,00
4. Paklenica (1979)	60,00
5. Stijene Hrvatske (1975)	120,00
6. Stijene Jugoslavije I (1977)	120,00
7. Stijene Jugoslavije II (1979)	225,00
8. Klek stijene penjači (1980)	100,00
9. Turnosmučarski vodnik treh dežel (1978) — trijezičen	90,00
10. Planinarstvo i alpinizam — Z. Smerke	150,00

Vodnike v tujih jezikih:

1. Die Slowenische Berg — Transverzale, 2. popravljena izdaja (1979)	70,00
2. Triglav — ein kurzer Führer (1980)	120,00
3. How To Climb Triglav (1979)	70,00
4. Triglav, v angleščini (1975)	5,00
5. Triglav, v italijanščini (1975)	5,00
6. Priloga za vodnik po E 6 YU, v nemščini	30,00
7. Paklenica 1982 (v nem., angl., ital. in francoščini)	110,00

	7. Ravenska Kočna — Kletterführer (1978)	190,00
	8. Escursioni nelle Alpi Giulie Orientali (1973)	105,00
	9. Turnosmučarski vodnik treh dežel (1978), slovensko-nemško-italijanski	90,00
	10. Zaščitená območja — Naturschutzgebiete-Zone Protette	300,00
<i>Vzgojno literaturo:</i>	1. Alpinistična šola I (1979)	47,00
	2. Planinska šola (1980)	60,00
	3. Igre — taborniški priručnik	80,00
	4. Pravidnik o planinskem vodniku (1980)	25,00
	5. Oris zgodovine planinstva (1978)	35,00
	6. Jakob Aljaž (1980)	50,00
	7. Dr. Henrik Tuma (1976)	25,00
	8. Pesmi z gora (1980)	20,00
	9. Nevarnosti v gorah (1978)	60,00
	10. Pozor plaz	30,00
	11. Prehrana v gorah (1978)	40,00
	12. Vremenoslovje za planince (1978)	30,00
	13. Dnevnik ciciban-planinec	14,00
	14. Dnevnik pionir-planinec	24,00
	15. Alpska flora (1980)	460,00
	16. Planjinski dnevnik (s častnim kodeksom)	65,00
	17. Zaščitená območja	300,00
	— Hoja in plezanje	v tisku
	— Narava v gorskem svetu	v tisku
<i>In druge edicije:</i>	1. Ni zmage brez tveganja	580,00
	2. Kangbačen (1976)	228,00
	3. Himalaja, rad te imam (1978)	445,00
	4. Everest (1979), R. Messner	450,00
	5. Pet stoletij Triglava	380,00
	6. Plakat »Triglav«	12,00
	7. Grafika »Everest 79«	15,00
	8. Razgled s Triglava (1978)	40,00
	9. Razglednice s Triglava (1978)	20,00
	10. Everest (Tone Škarja)	800,00
	11. Življenje v naravi (1981)	800,00
	12. Trije Tominški planinci	100,00
	13. Štirje srčni možje	78,00
	14. Triglavski prijatelji	40,00
<i>Znake, našitke:</i>	1. Planinska zveza Slovenije, našitek	18,00
	2. Planinska zveza Slovenije, samolepilni	5,00
	3. 200 let Triglava, samolepilni	6,00
	4. Gorska straža, GS, našitek	15,00
	5. Pionir-planinec, našitek	7,00
	6. Everest 79, samolepilni	10,00
	7. »stopalo«, našitek za odeje	5,00
<i>Značke:</i>	1. Triglav, ena iz serije treh	30,00
	2. Dan planincev 1975	15,00
	3. Ermanovec, ena iz serije treh	25,00
	4. Planinska zveza Slovenije	15,00
	5. Planinska zveza Jugoslavije	15,00
	6. Slovensko planinsko društvo Gorica	20,00
	7. Everest 79	60,00
	8. Ekvador 80, ena iz serije treh	15,00
	9. XI. planinski tabor MDO Ljubljana 1981	20,00
	10. Gorska straža (za člane GS)	25,00
	11. Blagajana	20,00
	12. Fotoklub PZS	20,00
	13. LHOTSE	20,00
	14. Obesek za ključce, Lhotse	50,00
<i>ter drugo blago:</i>	1. Zastava Planinske zveze Slovenije — velika	950,00
	2. Zastava Planinske zveze Slovenije — srednja	650,00
	3. Zastavice Planinske zveze Slovenije — male	70,00
	4. Vpisna knjiga za planinske postojanke	v tisku
	5. Članske izkaznice	15,00
	6. Izkaznice GS	15,00
	7. Članska kartoteka	2,00
	8. Obrazec »Priznanje«	50,00
	9. Obrazec »Cenik za planinske postojanke«	25,00
	10. Obvezna navodila za planinske postojanke	5,00
	11. Blok »Nakaznice za prenočišče«	40,00

Rabat ob nakupu najmanj petih izvodov ene edicije oziroma dvajsetih kosov značk je 15 %. Naročila sprejemamo tudi pisno (z naročilnico) ali po telefonu (061) 312 553 in pošljemo po povzetju.

Vse navedeno lahko kupite ob ponedeljkih med 14. in 18. uro, ob torkih, sredah, četrtnih in petkih pa med 8. in 12. uro.